

Лаа илааха илла Аллах, Мухаммадур
Расулуллах келмесинин мааниси, рүкүндөрү,
шарттары жана талаптары

Автор: **Талас Артыкбаев** – Медина
шаарындагы Эл Аралык Ислам
Университетинин бүтүрүүчүсү

Башкы
редактор: Азизбек уулу Бактыбек – Филология
илимдеринин кандидаты.

Тех. редактор: Абдылдаев А.
Дизайнер: Саматбек уулу С.

Юридикалык
текшерүү: Бакай Адилбек уулу – Кыргыз Россия
Университетинин Юридикалык
Факультетинин бүтүрүүчүсү, “Жазык
Процесси жана криминалистика”
боюнча адис.

Бишкек 2019

Мээримдүү жана Ырайымдуу Аллахтын аты менен (баштаймын)!

АВТОРДОН

Чындыгында бардык мактоолор Аллахка гана таандык. Биз Аны мактайбыз, Андан жардам сурайбыз жана Андан гана күнөөлөрүбүздү кечирүүсүн сурап тооба кылабыз. Андан напсилерибиздин жана жаман амалдарыбыздын жамандыгынан коргоо тилейбиз.

Аллах кимди туура жолго салса, аны эч ким адаштыра албайт. Ал кимди адаштырган болсо, аны эч ким туура жолго сала албайт.

Урматтуу мусулман бир тууганым! Колуңздагы китепчеде адам баласын бул дүйнө-акыретте чыныгы бакытка алып баруучу келме жөнүндө баяндамакчымын. Инсандар бул келмени түшүнүп, ага амал кылууга аба менен суудан дагы көбүрөөк муктаж.

Эгер мусулман бул келмени жакшы билип, туура амал кылса - бул дүйнөдө чыныгы момундардан, акыретте Жаннат ээлеринен болот.

Ошондуктан келменин маанисин, рүкүнүн¹ (түркүгүн), шарттарын жана талаптарын билип, ага амал кылуу ар бир мусулманмын деген адамга милдет болот. Азыр биз жашап жаткан замандагы көпчүлүк адамдардын негизги максаты Аллахты таануу эмес, тескерисинче дүнүйө байлыктарына жетүү болуп, динге болгон сабатсыздык өсүп, ширктердин, бидааттардын түрлөрү жана башка көптөгөн

---

¹ Рүкүн – арабчадан которгондо түркүк. Үйдүн төрт дубалы үй үчүн кандай маанилүү болсо, түркүктүн шарияттагы орду дал ошондой.

арам нерселер кеңири жайылып кетти. Жада калса, диний сабатсыздыктын айынан ар кандай террордук топтордун кылтагына илинип, алданып, чет өлкөлөргө, согушка кетип калган жаштарыбыз да жок эмес. Мына ушундан коргонуу үчүн мусулман Исламдагы эң биринчи парз болгон таухид¹ келмесин жана туура акыйданы (ишенимди) Куран менен сүннөттүн негизинде мыкты билүүсү керек.

Илим – бул эң мыкты калкан. Ансыз ар бир адам адашууга же күнөөгө кабылып калышы толук мүмкүн. Эгер адам Аллахтын динин чыныгы, тунук Ислам илими менен тааныган болсо, бул дин жакшылыкка, мээримдүүлүккө жана тынчтыкка чакыраарын түшүнөт.

Ошол себептен ушул эки күбөлүктүн түшүндүрмөсүн Куран-сүннөттүн негизинде, алгачкы туура акыйдада өткөн имамдарыбыз имам Абу Ханифа, имам Малик, имам Шаафий, имам Ахмад, имам Бухари имам Муслим, имам Насаи, имам Абу Дауд, имам Тирмизи, имам Ибн Мажех (Аллах аларга ырайым кылсын) жана Исламга кылган көптөгөн эмгектери менен таанылган башка Ахли сунна аалымдарынын түшүнүгүндө, далилдери менен баяндап коюуну туура көрдүм.

Аллах Таала баарыбызга ыйман, ынтымак, туура билим, сабырдуулук, тынччылык берип, апаат-кырсыктан жана бөлүнүп-жарылуудан сактасын! Ушул китепти жалпы момун мусулмандарга пайдалуу кылып, келмени туура түшүнүүнү насип кылсын!

---

¹ Таухид – ибадатта Аллахка эч нерсени шерик кошпой, Аны жалгыздоо.

КИРИШ СӨЗ

Аллахтын Элчиси ﷺ¹ адамдарды эң биринчи Лаа илааха илла Аллах келмесине чакырган. Мусулман адам бул келмени - Пайгамбарыбыздын ﷺ хадистеринде келген сыяктуу, шарият талап кылгандай айтуусу зарыл. Бирок азыркы учурда көп адамдардын негизги максаты Аллахты таануу эмес, адал-арамдыгына карабай дүнүйө жыйноо болуп калгандыгы себептүү диндеги сабатсыздык өтө кеңири тарап, өздөрүнө эң биринчи парз болгон Раббысын, Пайгамбарын, динин үйрөнүүгө өтө кош көңүл мамиле жасап жатышат. Жада калса Исламдагы эң биринчи талап кылынуучу келмени Аллахтын Элчиси ﷺ буйругандай айтуу дагы кыйын болуп калды.

Кээ бир сабатсыз адамдар келмени айтып, бирок маанисин түшүнбөй жатса, кээ бирлери “келмени айтсаң ишиң жүрүшөт” дешип дүнүйө жыйноого колдонгондор дагы жок эмес. Башкалары “бул келмени айтсаң эле болду, Жаннатка киресиң” деп маанисин түшүнбөстөн келме талап кылган амалдарын аткарбай, жөн эле айтуу менен чектелип калышты.

Келмени жогоркудай түшүнүктө айтуу албетте туура эмес. Ооба, Пайгамбарыбыз ﷺ хадистеринин биринде “Кимде-ким Лаа илааха илла Аллах деп айтса Жаннатка кирет” деген. Бирок башка хадистеринде ошол келме пайда берүүсү үчүн аны кантип айтуу керектигин ачык чечмелеп түшүндүрүп кеткен.

Ошол үчүн аалымдар; “бир маселени туура түшүнүүнү кааласаңар - анда ал тууралуу келген бардык далилдерди жыйнагыла, ошондо эң туура чечимди табасыңар дешкен. Ал эми кээ бир далилдерди алып, кээ бирин таштасаңар - анда жаңыласыңар” дешкен. Аалымдар бул

---

¹ ﷺ - «СоллАллаху алейхи уа саллам» деп окулат.

келмени туура түшүнүп, туура айтуубуз үчүн - ушул маселеге келген бардык далилдерди жыйнап, бул келменин бир нече шарты бар экенин далилдешкен. Ал шарттарды сактап, туура түшүнүп, аларды аткаруу менен гана келмени айтуучуга келме жардам берет. Алдыда ошол хадистердин кээ бирлерин кыскача алып келебиз.

Келменин шарттары тууралуу келген кээ бир хадистер

① Усман ибн Аффан (Аллах андан ыраазы болсун):
Пайгамбарыбыз ﷺ: “Кимде-ким Аллахтан башка сыйынууга татыктуу зат жок экенин билген абалда өлсө ал Жаннатка кирет” - деп айтты.

(Муслим 26)

Бул хадисте келменин маанисин билүү шарт экени айтылган.

② Абу Хурайрадан (Аллах андан ыраазы болсун) риваят: “Пайгамбар ﷺ айтты: “Акыр Кыямат күнү менин шапаатым себептүү эң бактылуу болгон адам – Аллахтан башка сыйынууга татыктуу зат жок деп жүрөгүндөгү (дилиндеги) ыкласы менен айткан адам”

(Бухари 99)

Бул хадисте келмени ыклас менен айтуу шарт экени айтылган.

③ Абу Хурайрадан (Аллах андан ыраазы болсун) риваят: “Аллахтын Элчиси ﷺ: “Мен Аллахтан башка сыйынууга татыктуу зат жок экенине жана мен Аллахтын Элчиси экениме күбөлүк берем. Кандай гана пенде болбосун ушул эки келме менен ага күмөн санабастан Аллахты жолуктурса – Бейишке кирет” - деп айткан.”

(Муслим 27)

Бул хадисте келмени толук ишеним (йакын) менен айтуу шарт экендиги айтылган.

④ Абу Малик өз атасынан риваят кылат, атасы Торик (Аллах андан ыраазы болсун): “Мен Аллахтын Элчиси ﷺ минтип айтканын уктум: “**Ким Аллахтан башка сыйынууга татыктуу зат жок - деп айтып, Аллахтан башка нерселерге сыйынуудан баш тартса – анын каны жана мал-мүлкү арам (кол тийбес) деп эсептелет. Ал эми эсеп-кысабы Аллахтын алдында**”

(Муслим 23)

Бул хадисте Аллахтан башка сыйынылып жаткан жалган кудайчалардан баш тартуу шарт экендиги айтылууда.

Мусулман Аллахка таухид менен жолугуусу үчүн, келменин шарттарын туура түшүнүп жана ага амал кылуусу милдет. Ошондуктан аалымдар **шарттарды** Куран-сүннөттүн негизинде далилдери менен баяндашкан.

Алар:

1. Маанисин билүү
2. Ыклас
3. Толук ишеним
4. Чынчылдык
5. Сүйүү
6. Кабыл алуу
7. Моюн сунуу

Алдыда бул шарттардын ар бирине кененирээк токтолобуз.

Келменин шарттары бар экендиги тууралуу кээ бир аалымдардын асарлары¹

Фароздак аттуу кишинин аялы каза болуп, аны кабырга коюп жаткан кезде белгилүү табийин Хасан Басри (Аллах аны ырайымына алсын):

- Оо, Фароздак, сен бул күнгө эмне даярдадың? - деп андан сурайт. Ал:
- Жетимиш жылдан бери “Лаа илааха илла Аллах” күбөлүгүн, - деди. Ошондо Хасан Басрий (Аллах аны ырайымына алсын):
- Ооба, абдан жакшы даярдык, бирок “Лаа илааха илла Аллах” келмесинин шарттары бар да - деп айткан.

Башка асарында Хасан Басрийге (Аллах аны ырайымына алсын):

- Адамдар кимде-ким Лаа илааха илла Аллах - күбөлүгүн айтса Жаннатка кирет деп айтып жүрүшөт го - дегенде, ал:
- Кимде-ким Лаа илааха илла Аллахты айтып, анын акысын жана парзын толук берсе - деп келменин шарттары бар экендигине ишарат кылган.

Белгилүү табийин Уахб ибн Мунаббихтен (Аллах аны ырайымына алсын) бир адам:

- Лаа илааха илла Аллах күбөлүгү Жаннаттын ачкычы эмеспи? - деп сурайт. Ал:
- Ооба, бирок кандай гана ачкыч болбосун анын тиштери болот. Ошол тиштери бар ачкычты алып келсең (эшик) ачылат. Ал эми (ачкычтын) тиштери

---

¹ Асар – сахабалардын же табийиндердин сөздөрү. Кээде Пайгамбарыбыздын ﷺ хадиси да асар деп айтылат.

болбосо сен үчүн ал эшик ачылбайт - деп келменин шарттарына ишарат кылган.

(Бухари №1237 хадисинин алдындагы таълик;
Хийлату Аулия 4/66)

Лаа илааха илла Аллах – бул таухид келмеси. Бул келмени түшүнүүдө адамдар ар кандай каталыктарга кабылышкан, аларды кеңири түшүндүрүү үчүн таухиддин түрлөрү тууралуу кабар берип кетүү абзел.

Таухиддин түрлөрү

Ахли сунна аалымдары Куран-сүннөттү изилдешип, натыйжада таухиддин түрлөрүн төмөндөгүчө түшүндүрүшкөн:

(1) Таухид Рубубия – бул Аллахты Раббылыгында жалгыздоо.

Таухиддин бул түрү – Аллахты жеке Өзүнө тиешелүү болгон иштеринде жалгыздоо. Мисалы: Аллах Ырыскы берүүчү, Жаратуучу, Башкаруучу, Өлтүрүүчү, Тирилтүүчү жана башка ушул бөлүккө кирген таухидинде Аллахка эч нерсени шерик кошпой жалгыздоо.

(2) Таухид Улухия – бул Аллахты сыйынууда жалгыздоо.

Таухид рубубия Аллахтын иштерине тиешелүү болсо, таухид улухия инсандардын Аллахтын алдындагы иштерине (амалдарына) тиешелүү. Адамдар Аллахка сыйынып, ибадат кылууда Ага эч нерсени шерик кошпой Аллахты жалгыздоолору. Мисалы: ыйман келтирүү, намаз, орозо, зекет, ажылык, дуба кылуу, коркуу, тобокел кылуу, коргоо суроо, назыр кылуу¹, курмандык чалуу жана башка шариятта айтылган ибадаттын бардык түрлөрүн Аллахтын жалгыз Өзүнө арнап, андан башка жалган нерселерди Ага шерик кылбоо.

(3) Таухид Асмаа уа Сыфат – бул Аллахты ысым сыпаттарында жалгыздоо.

Мисалы: аль-Басийыр (Көрүүчү), ас-Самийъ (Угуучу), аль-Алийм (Билүүчү) жана башка ысым сыпаттарында шерик кошпой Аллахты жалгыздоо.

---

¹ Назыр кылуу – Аллах парз кылбаган бир ибадатты өзүнө милдет кылуу. Мисалы: “Ушул айда 3 күн орозо кармайм” же “Аллах үчүн баланча малды союп, кедейлерге таратам” – деп атоо, убада берүү.

Бул таухиддин үч түрүндө ширк¹ кандай болуусу мүмкүн?

! Кимде-ким “Аллах жараткан нерсени пайгамбар, периште же олуя дагы жарата алат”, “Аллах ырыскы берген сыяктуу баланча шейх, олуя дагы ырыскы берет” деп айтса же ошол ишенимде болсо - анда бул Таухид рубубияда кылынган ширк болуп эсептелет.

! Кимде-ким Аллахтан башка пайгамбарга, олуяга, кабыр ээсине курмандык чалса же “мени сактагын, куткаргын, мага шыпаа бергин, бактылуу кылгын жана башка” деп дуба кылса же ушуга окшогон ширк ишенимде болсо - анда бул Таухид улухияда кылынган ширк болот.

! Кимде-ким “Аллах сыяктуу эле биздин баланча пайгамбар, олуя, кабыр ээси кайыпты билет, оюңду билип коёт, кайсыл жерде болбогун сени көрүп, билип, угуп турат” деп билсе Аллахка Таухид асмаа уа сыфатта ширк кошкон болот.

Мусулман адамга таухиддин үч түрүндө тең Аллахты жалгыздап, шерик кошпой жалгыз Өзүнө сыйынуу эн биринчи парз. Учурунда Мекке мушриктери “асмандар менен жерди жалгыз Аллах жаратты” - деп Таухид рубубияда ыйман келтиришкени менен өздөрүнүн буттарына сыйынып, Аллахка таухид улухияда шерик кошкондору үчүн алар мусулман деп эсептелишкен эмес.

Бул нерсеге далил:

﴿وَلَيْن سَأَلْتَهُمْ مَنْ خَلَقَ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضَ لَيَقُولُنَّ اللَّهُ﴾

{لقمان: 25}

---

¹ Ширк – Аллахка ибадат кылууда Аллахтан башка нерсени Ага шерик кылуу.

Аллах Таала айтты: «Эгер сен алардан (мушриктерден) “Асмандар менен жерди ким жаратты?” – деп сурасаң, алар – “Аллах”, - деп жооп беришет...»
(Куран, Лукман: 25)

Бул аятта мушриктер асман менен жерди Аллах Жаратуучу деп рубубияда ыйман келтиришкени менен, улухияда шерик кошкондугу үчүн - аларды Аллах Таала мусулмандардан деп санаган эмес. Ошол үчүн Пайгамбар ﷺ менен мушриктердин ортосундагы келишпеген чоң талаш нерсе “Аллах Жаратуучубу же Жаратуучу эмеспи” деген рубубия таухидиндеги маселеде болгон эмес! Бирок, талаштын өзөгү “Аллахтан башка сыйынууга татыктуу зат барбы же жокпу” деген таухид улухияда болгон.

Аллахтын жалгыз Өзүнө сыйынган мусулман таухиддин үч түрүндө тең Аллахка эч нерсени шерик кошпоосу парз.

I БӨЛҮМ

ЛАА ИЛААХА ИЛЛА АЛЛАХ КЕЛМЕСИНИН ТУУРА МААНИСИ

Бул келменин маанисин түшүнүүдө Куран-сүннөттү эң жакшы билген, бизге аларды жеткирген жана үйрөткөн Аллахтын Элчиси ﷺ кандай түшүндүрсө, дал ошондой түшүнүүбүз парз. Андан кийин сахабалар жана туура акыйда, туура жолдо болгон абалкы коомдо жашаган имамдар кандай түшүнсө ошондой түшүнүү өтө зарыл. Себеби, кийинки замандагы шарияттан сүйлөгөн кээ бир адамдар аларды ташташып, келмени түшүнүүдө өздөрүнүн акылдарына жана тайкы илимдерине сүйөнгөнү себептүү – адашуу пайда болгон. Натыйжада алар жөнүндө жакшы күмөндө болуп, аларга ишенип ээрчиген карапайым адамдар да туура жолдон алысташкан.

Ахли сунна аалымдары Лаа илааха илла Аллах келмесинин маанисин мындай түшүндүрүшөт:

لَا مَعْبُودَ إِلَّا اللَّهُ

Жалгыз Аллахтан башка сыйынууга татыктуу зат жок

Мына, келменин туура мааниси ушундай. Куранда бул маанини далилдеп келген аяттар өтө көп.

Келменин маанисин баяндаган кээ бир аяттар

﴿وَأَعْبُدُوا اللَّهَ وَلَا تُشْرِكُوا بِهِ شَيْئًا﴾

{النساء: 36}

Аллах Таала айтты: «Аллахтын жалгыз Өзүнө гана сыйынып Ага эч нерсени шерик кошпогула!»

(Куран, ан-Ниса: 36)

﴿وَمَا أَرْسَلْنَا مِنْ قَبْلِكَ مِنْ رَسُولٍ إِلَّا نُوحِيَ إِلَيْهِ أَنَّهُ لَا إِلَهَ إِلَّا أَنَا فَاعْبُدُونِ﴾

{الأنبياء: 25}

Аллах Таала айтты: «Сенден мурунку Элчилерге “Аллахтан башка сыйынууга татыктуу зат жок. Менин жалгыз Өзүмө гана сыйынгыла” – деп уахий кылмайынча аларды жөнөткөн эмеспиз.»

(Куран, Анбия: 25)

﴿وَلَقَدْ بَعَثْنَا فِي كُلِّ أُمَّةٍ رَسُولًا أَنْ اعْبُدُوا اللَّهَ وَاجْتَنِبُوا الطَّاغُوتَ﴾

{النحل: 36}

Аллах Таала айтты: «Чындыгында, Биз ар бир коомго Аллахтын жалгыз Өзүнө сыйынууга буюрган жана тогуттардан (Аллахтан башка сыйынылып жаткан нерселерден) алыс болгула деп эскертип туруучу Элчи жибергенбиз».

(Куран, Нахл: 36)

﴿أَجْعَلِ الْإِلَهَةَ إِلَهًا وَاحِدًا إِنَّ هَذَا لَشَيْءٌ عَجَابٌ﴾

{ص: 5}

Пайгамбарыбыз ﷺ Мекке каапырларына Лаа илааха илла Аллах келмесин айткыла дегенде алар минтип жооп беришкен: “Ал (Мухаммад) чын эле көп кудайларды жалгыз кудай кылып салдыбы?! Чындыгында бул өтө таң калычтуу нерсе!” – дешкен.

(Куран, Соод: 5)

﴿قَالُوا أَجِئْتَنَا لِنَعْبُدَ اللَّهَ وَحْدَهُ وَنَذَرَ مَا كَانَ يَعْبُدُ آبَاؤُنَا﴾

{الأعراف: 70}

Худ (алейхи салам) өзүнүн коомун жалгыз Аллахтын Өзүнө сыйынууга чакырганда, алар: «... сен бизди жалгыз Аллахтын Өзүнө гана сыйынып, ата-бабаларыбыз сыйынган нерселерди таштатуу үчүн келдиңби?! » - деп жооп беришкен.

(Куран, Аъроф: 70)

Пайгамбар Мухаммад ﷺ өз коомуна келгенде, ошол кездеги мушриктер бул келмени айтуу менен өздөрү сыйынып жаткан буттардын¹ баарын таштап, жалгыз Аллахка сыйынуу керектигин абдан жакшы түшүнүшкөн. Себеби, Мекке эли араб улутунан болушкан. Ал эми биздин учурдагы адамдар ушул келменин маанисин туура билбегендиктен же чакырган адамдардын туура түшүндүрбөгөнүнөн улам Аллахка кылынуучу ибадаттардын кээ бирин жаратылган макулуктарга арнап койгон көрүнүштөр бар нерсе. Мисалга: Аллахтан башкага дуба

---

¹ Буттар – убагында мушриктер өз колдору менен жасап алып сыйынган ар кандай кудайлар.

кылуу, мазарларга курмандык чалуу, баланча олуянын арбагы колдосун, баланча сапарында жолдош болуп колдосун деп айтуу жана башка нерселер абдан көп.

Ушул нерсенин баары Лаа илааха илла Аллахтын маанисин туура билбегендиктен чыккан. Бул келменин маанисин билүү - Исламда намаз, орозо, зекет, ажылык жана башка парздардан мурда талап кылынуучу нерсе.

Келменин кээ бир туура эмес маанилери

لَا خَالِقَ إِلَّا اللَّهُ

Аллахтан башка жаратуучу жок

Кээ бирөөлөр Лаа илааха илла Аллах келмесинин маанисин **"Аллахтан башка жаратуучу жок"** деп түшүндүрүшкөн. Ахли сунна аалымдары бул нерсеге жооп кайтарышып айтышат: “Келмени мындай түшүндүрүү туура эмес. Себеби, бул маани таухид Рубубияны гана камтыйт дагы, келменин негизги мааниси болгон таухид Улухияны камтыбайт”. Рубубияга ыйман келтирүү менен гана чектелүү адамды Исламга киргизе албайт. Келме сөзсүз өз ичине Улухиянын маанисин камтуусу керек. Ошондо гана туура болот.

Башкалар **"Аллахтан башка кудай жок"** деп которушкан.

1. Эгерде мындай түшүндүрө турган болсок, кай бирөөлөр Аллахтан башканы Кудай деп айтуу болбойт экенин билип, бирок ибадаттын айрым түрлөрүн Аллахтан башкага арнап коюшу толук ыктымал. Мисалы: Пайгамбардан же олуядан дуба тилеп жүрүп, мен аны кудай деп эсептеген жокмун деши мүмкүн. Анткени мындай которууда сыйынууга татыктуу жалгыз гана Аллах экендиги берилген жок. Ошондуктан келмени которууда жалгыз Аллахтан башка сыйынууга татыктуу зат жок деп, Андан башка нерсенин эч бири сыйынууга (ибадатка) татыктуу эмес экендигин түшүнүү керек.

2. Кудай сөзү фарси тилинен келген жана “улук” деген маанини берет. Андай болсо келменин мааниси «Аллахтан

башка улук зат жок» дегенди берип калат. Албетте, бул Таухид Рубубияны гана камтыйт. Ошондуктан бул маани да туура эмес.

لَا حَاكِمَ إِلَّا اللَّهُ

Аллахтан башка өкүм кылуучу эч ким жок

Кийинкилери “Аллахтан башка өкүмдар жок” деп тафсирлешет. Мындай түшүндүрүү дагы албетте туура эмес. Себеби, келменин негизги мааниси Аллахтан башка сыйынылып жаткан бардык нерселерден кайтаруу. «Өкүм жүргүзүү» болсо бир жагынан таухид Улухияга кирсе, бир жагынан таухид Рубубияга кирип, келменин негизги маанисин бербейт. Аалымдар келмени мындай чечмелеген адамдардын максаты туура динди жеткирүү эмес, бийликке жетүү экенин айтышкан. Андыктан адамга Исламга кирүү үчүн келменин маанисин Аллахтын Элчиси кандай түшүндүрсө дал ошондой түшүнүү уажиб болот.

Келмени түшүнүүдө мусулмандын негизги максаты бийликке умтулуу же жетүү эмес, тескерисинче Аллахтын жалгыз Өзүнө ибадат кылуу болушу керек. Ал эми келменин маанисин өкүм жүргүзүү маанисине бурмалап, мусулман падышасына каршы чыгып, бийликке жетүүнү максат кылууга Ислам дининде тыюу салынган.

Аллах Таала Куранда:

﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ ءَامَنُوا أَطِيعُوا اللَّهَ وَأَطِيعُوا الرَّسُولَ وَأُولِيَ الْأَمْرِ مِنْكُمْ﴾

{النساء: 59}

Оо ыйман келтиргендер! Аллахка, Анын Элчисине, жана өзүнөрдөн болгон (мусулман) башчыга баш ийгиле!

(Куран, Ниса: 59)

Аллах Таала бул аятта мусулмандарга өздөрүнөн болгон мусулман эл башчыга моюн сунууга буйруп жатат.

Кимде-ким мусулман башчыга баш ийбей, каршы чыккан болсо, Аллахтын ушул аятына каршы келген болот.

Хадистен далил:

عن عِرْبَاضِ بْنِ سَارِيَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: صَلَّى بِنَا رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ذَاتَ يَوْمٍ، ثُمَّ أَقْبَلَ عَلَيْنَا فَوَعظَنَا مَوْعِظَةً بَلِيغَةً، ذَرَفَتْ مِنْهَا الْعُيُونُ، وَوَجِلَتْ مِنْهَا الْقُلُوبُ، فَقَالَ قَائِلٌ: يَا رَسُولَ اللَّهِ، كَأَنَّ هَذِهِ مَوْعِظَةُ مُودِعٍ، فَمَاذَا تَعْهَدُ إِلَيْنَا؟ قَالَ: "أَوْصِيكُمْ بِتَقْوَى اللَّهِ، وَالسَّمْعِ وَالطَّاعَةِ، وَإِنْ عَبْدًا حَبَشِيًّا".

Ирбад ибн Сариядан (Аллах андан ыраазы болсун) риваят: Бир күнү Аллахтын Элчиси ﷺ биз менен (багымдат) намаз окуп, андан кийин бизге карап, өтө таасирлүү насаат кылды. Анын тасирдүүлүгүнөн көздөрдөн жаш алып, жүрөктөр коркту. Сахабалардын бири:

- О Аллахтын Элчиси ﷺ бул нерсе бизге коштошуу насаатындай болуп жатат. Бизге осуят кылыңыз – деди. Аллахтын Элчиси ﷺ:

- Силерди Аллахка такыба болушуңарды жана башчыга, мейли ал башчыңар Хабашалык (эфиопиялык) кул болсо дагы моюн сунууну осуят кылам деди.

Абу Дауд 4607

Ибн Мажах 42

عن حُذَيْفَةَ بْنِ الْيَمَانِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: "تَسْمَعُ وَتُطِيعُ لِلْأَمِيرِ، وَإِنْ ضُرِبَ ظَهْرُكَ، وَأُخِذَ مَالُكَ فَاسْمَعْ وَأَطِع".¹

Хузайфадан (Андан Аллах ыраазы болсун) риваят: Пайгамбарыбыз ﷺ ага минтип айтат: “Эгер сенин жонуңа урулуп, мал-мүлкүң тартылып алынса да, падышаны уккун жана ага моюн сунгун!”

(Муслим 1847)

Бул хадистерде Аллахтын Элчиси ﷺ падыша жонуна уруп, мал-мүлкүн тартып алса да, ага моюн сунууга буйруган.

Жада калса, падыша кулдардан болсо да, ага баш ийүү милдет болот.

Ахли сунна аалымдары падышага каршы чыгууну тил (жамандоо, сөгүү), жүрөк (жек көрүү), дене (курал көтөрүү, көтөрүлүшкө чыгуу) менен болорун айтышкан.

Андыктан мусулман адам падышага тили, жүрөгү жана дене мүчөлөрү менен зыян жеткирбөөсү керек.

---

¹ - رواه مسلم (1847)

ЛАА ИЛААХА ИЛЛА АЛЛАХ КЕЛМЕСИНИН РҮКҮНДӨРҮ

Келме эки рүкүндөн турат. Мусулман милдеттүү түрдө ушул түркүктөрдү билип, аткаруусу керек. Келмени айтууда бул түркүктөрдүн орду туура эле намаздагы даараттын орду сыяктуу. Дааратсыз намаз кабыл болбогондой эле келме ушул эки рүкүнсүз туура болбойт.

Биринчи рүкүн: Кайтаруу (четке кагуу) – “Лаа илааха”

Мааниси: Аллахтан башка сыйынылып жаткан жалган кудайлардын баарын кайтарып, жокко чыгаруу. Мисалы: пайгамбарларга, жиндерге, олуяларга сыйынуудан, Аллах менен адамдардын арасында кабыр ээлерин ортомчу коюудан, асманга жана анда жашаган периштелерге ошондой эле ай, күн, жылдызга окшогон Аллах жараткан макулуктарга сажда этип ибадат кылуудан жана жер бетиндеги жаны бар, жаны жок макулуктарга сыйынуудан, кабырларга, мазарларга барып бакыт тилөөдөн, бала суроодон, дуба кылуудан кайтаруу. Баланча баатырдын же олуянын же пайгамбардын арбагы колдосун деп айтуудан, баланча олуя же аалым пайда-зыян берет, кайыпты билет деп ишенүүдөн, жылдыз, мончок, таштар менен төлгө салып көзү ачыктык кылуудан, бүбү-бакшы сыйкырчыларга ишенүүдөн, жин-шайтандардын жардамы менен сыйкыр кылуудан, ысытма, суутма кылуу максатында бүбү-бакшыларга баруудан жана башка ушул сыяктуу нерселердин баарын кайтаруу керек.

Андан тышкары бизде кеңири тараган: көз мончок, тумар, аттын такасы, сөөк, калемпир, кызыл жипти жана башка нерселерди адамга, үйгө, дүкөнгө, унаага илип көз

тийүүдөн сактайт деген ишенимден сак болуу. Дарактарга жип байлоодон, “жолуң шыдыр, жолдошуң баланча” – деп айтып тилек кылуудан, куш консо же мышык жол кессе жамандыкка жооруудан, өпкө чаап эки жаш бактылуу болуусуна себеп болот деп ишенүүдөн, бул менин колум эмес баланчанын колу - деп дем салып ырымдоодон, жана башка Ислам шарияты кайтарган чоң, кичине ширктердин баарын кайтаруу.¹

Мына ушул - келменин биринчи түркүгүнүн мааниси.

---

¹ - Бул жерде элибизде кеңири тараган кээ бир чоң жана кичине ширктер эскерилди. Адам кичине ширкти кылуу менен динден чыкпайт. Бирок андан өтө сак болуу керек. Себеби чоң ширкке алып баруусу толук мүмкүн. Ал эми чоң ширкке билбестиктен кабылган адамды “динден чыктын” деп айыптабай, ага чоң ширк кечирилгис күнөө экендигин баяндап, түшүндүрүп, андан дароо кайтаруу керек.

Экинчи рүкүн: Тастыктоо (бекемдөө) – “илла Аллах”

Мааниси: ибадаттын бардык түрлөрүнө жалгыз Аллах Өзү гана татыктуу деп тастыктоо. Сыйынууга акылуу болгон зат – жалгыз Аллах деп, Ага эч нерсени шерик кошпоо. Мисалы: намаз, орозо, зекет, ажылык, садака, дуба, коркуу, үмүт кылуу, тобокел кылуу, сүйүү, жардам суроо, паана тилөө, назыр кылуу, курмандык чалуу жана башка ушу сыяктуу ибадаттын бардык түрлөрүн Аллахтын Өзүнө гана арнап, Ага гана сыйынып, бардык кулчулукта Аллахты жалгыздоо.

Келменин эки түркүгүнө Курандан далилдер

Куранда Аллах Таала Өзүнөн башка сыйынылып жаткан бардык нерселерден кайтарып, жалгыз Өзү гана сыйынууга татыктуу зат экенин тастыктаган аяттарды келтирели:

﴿ذَلِكَ بِأَنَّ اللَّهَ هُوَ الْحَقُّ وَأَنَّ مَا يَدْعُونَ مِنْ دُونِهِ هُوَ الْبَاطِلُ﴾

{الحج: 62}

Аллах Таала айтты: «Ырасында, Ал Аллах акыйкат (сыйынууга татыктуу жалгыз зат) ал эми Аллахтан башка сыйынылып жаткандары (баары) жалган»

(Куран, Хаж: 62)

﴿وَإِذْ قَالَ إِبْرَاهِيمُ لِأَبِيهِ وَقَوْمِهِ إِنَّنِي بَرَاءٌ مِّمَّا تَعْبُدُونَ ﴿٦٧﴾ إِلَّا الَّذِي فَطَرَنِي

فَأَنَّهُ سَيَهْدِينِ ﴿٦٨﴾﴾

{الزخرف: 26-27}

Аллах Таала айтты: «(Оо Мухаммад) качан Ибрахим атасына жана коомуна “Мен силер сыйынган нерселерден баш тартып, мени жараткан (жалгыз) Аллахка (сыйынамын), ырасында Ал мени туура жолго баштайт” – (деп айтканын эсте).»

(Куран, Зухруф: 26-27)

Жана башка ушу сыяктуу көптөгөн аяттар бар.

Бул аяттарда Аллахтан өзгөгө сыйынылып жаткан нерселер кайтарылып, жалгыз Аллахтын Өзү гана сыйынууга татыктуу зат экени тастыкталууда.

Ширктин кесепети

Кимде-ким Аллахка, кылган ибадатында ширк аралаштырбай жолукса – анын сыйлыгы Аллахтын алдында! Ал эми ким ширк кошкон абалда Аллахка жолукса – аны Аллах кечирбейт. Кылган амалдары күйүп, анын барар жайы Тозок болот! Бирок ширк кылып алган адам өлүм келип калганча ширкинен тооба келтирип өлсө, Аллах аны кечирет.

Бул тууралуу аят-хадистер:

﴿الَّذِينَ ءَامَنُوا وَلَمْ يَلْبِسُوا إِيمَانَهُمْ بِظُلْمٍ أُولَٰئِكَ لَهُمُ الْأَمَنُ وَهُمْ مُّهْتَدُونَ﴾

{الأنعام: 82}

Аллах Таала айтты: «Аллахтын жалгыз Өзүнө ыйман келтиришип, ошол келтиришкен ыймандарында зулумдук (ширк) аралаштырбагандар үчүн (бул дүйнөдө жана акыретте) тынчтык болот. Жана алар туура жолдо болгондор.»

(Куран, Анъам: 82)

﴿إِنَّ اللَّهَ لَا يَغْفِرُ أَنْ يُشْرَكَ بِهِ وَيَغْفِرُ مَا دُونَ ذَلِكَ لِمَنْ يَشَاءُ وَمَنْ يُشْرِكْ

بِاللَّهِ فَقَدْ ضَلَّ ضَلَالًا بَعِيدًا﴾

{النساء: 116}

Аллах Таала айтты: «Албетте, Аллах Өзүнө шерик кошууну кечирбейт. Андан башка күнөөлөрдү кимге

кааласа кечирет. Ал эми ким Аллахка шерик кошсо, ырасында ал алыс (терең) адашууда болот»

(Куран, Ниса: 116)

﴿وَلَقَدْ أُوحِيَ إِلَيْكَ وَإِلَى الَّذِينَ مِنْ قَبْلِكَ لَئِنْ أَشْرَكْتَ لَيَحْبَطَنَّ عَمَلُكَ
وَلَتَكُونَنَّ مِنَ الْخَاسِرِينَ﴾

{الزمر: 65}

Аллах Таала айтты: «Ырасында, сага жана сенден мурункуларга “эгер сен Аллахка ширк кошсоң амалың күйүп кетет жана бактысыздардан болосуң” деп уахий кылынган»

(Куран, Зумар: 65)

عن عَبْدِ اللَّهِ بْنِ مَسْعُودٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ ، قَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ :
" مَنْ مَاتَ وَهُوَ يَدْعُو مِنْ دُونِ اللَّهِ نِدَاءَ دَخَلَ النَّارَ " ¹.

Абдуллах ибн Масъуддан (Аллах андан ыраазы болсун) риваят: “Пайгамбарыбыз ﷺ айтты: «Кимде-ким Аллахтан башканы Ага теңеп, дуба кылып өлсө Тозокко кирет»”

(Бухари 4497)

---

¹ - رواه البخاري (4497)

عن جَابِرِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ ، قَالَ : سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ : " مَنْ لَقِيَ اللَّهَ لَا يُشْرِكُ بِهِ شَيْئًا دَخَلَ الْجَنَّةَ ، وَمَنْ لَقِيَهِ يُشْرِكُ بِهِ دَخَلَ النَّارَ " ¹.

Жабир ибн Абдуллах (Аллах андан ыраазы болсун) айтат: “Мен Пайгамбарыбыз ﷺ «Кимде-ким Аллахка эч нерсени шерик кошпой жолукса - Жаннатка кирет. Ал эми Аллахка бир нерсени шерик кошкон акыбалда жолукса - Тозокко кирет», - дегенин уктум.”

(Муслим 93)

Жогорудагы аят-хадистердерден Аллах Таала Өзүнөн башка сыйынылып жаткан жалган нерселердин баарын жокко чыгарып, сыйынууга жалгыз Өзү гана татыктуу зат экенин тастыктаганына күбө болдук.

Адамдын Исламга кирүүсүнө жана кылган амалдарынын кабыл болуусу үчүн келменин шарттары өтө маанилүү болгондуктан аалымдар бул нерсени терең үйрөнүүгө жана башкаларга үйрөтүүгө басым жасап келишет. Ушул шарттардын ар бирин далилдери менен кененирээк алып келебиз.

---

¹ - رواه مسلم (93)

ЛАА ИЛААХА ИЛЛА АЛЛАХ КЕЛМЕСИНИН ШАРТТАРЫ

Лаа илааха илла Аллах келмесинин 7 шарты бар:

- Билүү
- Якын
- Ыклас
- Чынчылдык
- Сүйүү
- Моюн сунуу
- Кабыл алуу

Биринчи шарт: Билүү (карама-каршысы билимсиздик)

Бул шарттын максаты: күбөлүк берүүдө келменин маанисин туура билүү. Ал эми кимде-ким күбөлүк берип, бирок маанисин түшүнбөсө ага бул күбөлүгү пайда бербейт. Себеби, маанисин түшүнбөгөн адамдын жүрөгүндө эч кандай «жалгыз Аллахтан башка сыйынууга татыктуу зат жок» деген ишеним курулбайт. Ошондуктан ага пайда бербейт. Мусулманга келмени айтууда жалгыз Аллахтан башка сыйынууга татыктуу зат жок - деп маанисин туура билип, жүрөгү менен тастыктап, келме талап кылган амалдарды дене мүчө менен аткаруу милдет.

Буга Курандан далил:

﴿فَاعْلَمْ أَنَّهُ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَاسْتَغْفِرْ لِذَنْبِكَ وَلِلْمُؤْمِنِينَ وَالْمُؤْمِنَاتِ﴾

{محمد: 19}

(Оо Мухаммад) Билгин, ырасында жалгыз Аллахтан башка сыйынууга татыктуу зат жок! Жана күнөөлөрүң үчүн (Аллахтан) кечирим сура!

(Куран, Мухаммад: 19)

Бул аятта Аллах Таала Пайгамбарыбызга ﷺ “жалгыз Аллахтан башка сыйынууга татыктуу зат жок экенин билгиниң” деп баса белгилөөсү - бул келменин маанисин билүү өтө маңыздуу экенинен кабар берет. Ошондуктан аалымдар ушул аяттын негизинде келменин маанисин билүү шарт деп айтышат.

Имам Бухарий (Аллах аны ырайымына алсын) өзүнүн сахих китебинде: “Илим - сөз сүйлөөдөн жана амал кылуудан мурда” - деген жеке бөлүм ачып, алдына ушул аятты келтирген. “Аллах Таала бул аятты “билгин” сөзү менен баштаган” - деп илимдин маңыздуулугу тууралуу аят хадистерди алып келди. Бул жерден адамдын сүйлөгөн сөзү жана кылган амалы илимдин негизинде болуусу керектигин түшүнөбүз.

﴿وَلَا يَمْلِكُ الَّذِينَ يَدْعُونَ مِنْ دُونِهِ الشَّفْعَةَ إِلَّا مَنْ شَهِدَ بِالْحَقِّ وَهُمْ يَعْلَمُونَ﴾

{الزخرف: 86}

Алардын (мушриктердин) Аллахтан башка сыйынып жаткан кудайлары (эч кандай) шапаатка ээ эмес, бир гана акыйкат келмесине күбөлүк берип жана анын маанисин билгендер (ушулардын шапааты кабыл кылынат).

(Куран, Зухруф: 86)

Бул аятты заманыбыздын залкар аалымы Шейх Салих Фаузан мындай түшүндүрөт: “Алар тилдери менен күбөлүк берген келменин маанисин жүрөктөрү менен билишет. Эгер келмени тили менен айтып, бирок маанисин билбесе, анда бул келме ага пайда бербейт. Себеби ал, келме талап кылган мааниге ишенген эмес”.

(Шарх лаа илааха илла Аллах 1)

﴿قُلْ هَلْ يَسْتَوِي الَّذِينَ يَعْلَمُونَ وَالَّذِينَ لَا يَعْلَمُونَ إِنَّمَا يَتَذَكَّرُ أُولُوا الْأَلْبَابِ﴾

{الزمر: 9}

(Оо Мухаммад) Аларга айткын: Билгендер менен билбегендер теңби? Чындыгында (булардын тең болбоорун) акыл ээлери гана билишет.

(Куран, Зумар: 9)

Аллах Таала бул аятта билгендер менен билбегендер тең болбоорун айткан. Аллахка ибадат кылууда билим менен амал кылган жана билимсиз амал кылган адамдын айрымасы асман менен жердей. Билбеген адам кээде сабатсыздыктын кесепетинен ширкке же бидаатка¹ жолукса, туура илим менен ибадат кылуучу мусулман ширк менен бидаатка түшүп калуудан саламатта болот.

﴿إِنَّمَا يَخْشَى اللَّهَ مِنْ عِبَادِهِ الْعُلَمَاءُ﴾

{فاطر: 28}

---

¹ Бидаат - Шарияттагы мааниси: Адамдар тарабынан динге киргизилип, Куран-сүннөттө эч бир негизи жок, ибадат иретинде кылынган бардык жаңы ишеним, сөздөр жана амалдар.

Чындыгында, Анын кулдарынын ичинен Аллахтан чыныгы корккондору (бир гана) илим ээлери.

(Куран, Фатир: 28)

Жогорку аятта Өзүнөн чыныгы корккондор илим ээлери экенинен кабар берди. Себеби, илим ээлери Аллахты Куран-сүннөттө келген ысым-сыпаттары менен таанышып, Аллахты бардык кемчиликтерден аруулашат, Ага ылайыктуу мактоолор Өзүнө гана таандык экенин билишет, Ал сыйынууга татыктуу жалгыз Зат деп билишет жана Ага гана сыйынышат. Ошондуктан момундун Куран-сүннөттөн канчалык илими жогору болсо, анын ошончолук Аллахка болгон ыкласы жана коркуусу жогору болот. Илим ээлери бул келменин маанисин, максатын жана бул келме талап кылган амалдарды аткарып, кайтарган нерселерден кайтып жана ошол билимдери себептүү Аллахтан көбүрөөк коркушат.

Билүүгө хадистен далил:

عَنْ عُمَانَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ ، قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " مَنْ مَاتَ ، وَهُوَ يَعْلَمُ أَنَّهُ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ دَخَلَ الْجَنَّةَ " ¹.

Усман ибн Аффандан (Аллах андан ыраазы болсун) риваят: “Пайгамбарыбыз ﷺ кимде-ким Аллахтан башка сыйынууга татыктуу зат жок экенин билген абалда өлсө, ал Жаннатка кирет – деди”.

(Муслим 26)

Бул хадисте Пайгамбарыбыз ﷺ келмени айтууда жөн гана тил менен эмес, маанисин билүү шарт экенин ачык

---

¹ - رواه مسلم (26)

айткан. Себеби, хадисте кимде-ким келменин маанисин билген абалда дүйнөдөн кайтса Жаннатка кирээри айтылып, ага кирүү үчүн билүү керектигин шарт кылган. Ошондуктан бул сөздү айтууда сөзсүз маанисин билүүсү шарт. Ал эми маанисин туура билбесе мындай адам ширкке түшүп калуусу толук мүмкүн. Себеби, ширкке кабылган көпчүлүк адамдардын негизги себептеринин бири - келменин маанисин туура билбегендиги болгон.

Экинчи шарт: Якын - бекем ишеним

(карама-каршысы шек-күмөн)

Бул шарттын максаты: жалгыз Аллахтан башка сыйынууга татыктуу зат жок деп күбөлүк берүүдө келменин маанисине эч кандай күмөндөнбөй бекем ишеним менен айтуу керек. Ал эми ушул келмени айтууда маанисин билип, Аллахтан башка да сыйынууга татыктуу кудай болушу мүмкүн деп күмөн санаса ага бул күбөлүгү эч качан пайда бербейт. Сөзсүз Аллахтан башка сыйынылып жаткан бардык кудайчалар жалган, бир гана сыйынууга татыктуу зат Ал - жалгыз Аллах! - деген бекем ишенимде болушу шарт.

Буга Курандан далил:

﴿إِنَّمَا الْمُؤْمِنُونَ الَّذِينَ آمَنُوا بِاللَّهِ وَرَسُولِهِ ثُمَّ لَمْ يَرْتَابُوا وَجَاهَدُوا بِأَمْوَالِهِمْ وَأَنْفُسِهِمْ فِي سَبِيلِ اللَّهِ أُولَٰئِكَ هُمُ الصَّادِقُونَ﴾

{الحجرات: 15}

Ырасында, момундар - Аллахка жана Анын Элчисине ыйман келтирген соң, (ошол келтирген ыймандарында) шектенбеген жана Аллах жолунда малы менен, жаны менен күрөшкөндөр. Мына ошолор чынчылдар.

(Куран, Хужурот: 15)

Жогоруда Аллах Таала чыныгы момундар Аллахка жана Анын Элчисине ыйман келтирүүдө эч кандай күмөндөнбөй толук ишеним менен ыйман келтиришет деп чыныгы момундун ыйманын сыпаттап жатат. Аллахка ыйман келтирүү эң биринчи келме менен болот. Ошондуктан

келмеге күбөлүк берип, ыйман келтирүүдө толук ишеним менен айтуу шарт.

﴿إِنَّمَا يَسْتَعِذُّكَ الَّذِينَ لَا يُؤْمِنُونَ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ وَارْتَابَتْ قُلُوبُهُمْ فَهُمْ فِي رَيْبِهِمْ يَتَرَدَّدُونَ﴾

{التوبة: 45}

Аллахка жана Акырет күнүнө ыйман келтирбеген, жүрөктөрүндө шектенүү болуп, күмөндөрүндө олку-солку болгондор (Аллах жолунда күрөшүүгө барбай калуу үчүн) сенден уруксат сурашат.

(Куран, Тооба: 45)

Бул аятта Аллахка чыныгы ыйман келтирбей, ыйманында шектенген адамдар Аллах сүйгөн амалдарды кылбоо үчүн Пайгамбарыбыздан ﷺ уруксат сурашкан. Ал эми чыныгы ыйман келтирген момундар жакшы амалдарды таштап коюусуна ыймандары жол берген эмес. Мына ушулар чыныгы момундар. Ошондуктан келмеге күбөлүк берүүдө шектенбөө керек.

Хадистен далил:

عن أبي هريرة رضي الله عنه ، قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ:
"أَشْهَدُ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ، وَأَنَّي رَسُولُ اللَّهِ، لَا يُلْقَى اللَّهُ بِهِمَا عَبْدٌ غَيْرُ شَاكٍ
فِيهِمَا إِلَّا دَخَلَ الْجَنَّةَ".¹

Абу Хурайрадан (Аллах андан ыраазы болсун) риваят:
«Пайгамбарыбыз ﷺ жалгыз Аллахтан башка сыйынууга татыктуу зат жок экендигине жана албетте, мен Аллахтын Элчиси экениме күбөлүк беремин. Аллахтын кайсы бир кулу ушул эки күбөлүктү айтууда шектенбестен Аллахка жолукса, Жаннатка кирет» - деп айтты.

(Муслим 27)

Бул хадисте Пайгамбарыбыз ﷺ Жаннатка кирүү үчүн Аллахтан башка сыйынууга татыктуу зат жок деп күбөлүк берүүдө шектенбей, бекем ишенимде айтып Аллахка жолугууну шарт кылган.

عن أبي هريرة رضي الله عنه ، قال رسول الله صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: "يَا
أَبَا هُرَيْرَةَ ، فَمَنْ لَقِيتَ مِنْ وَرَاءِ هَذَا الْحَايِطِ يَشْهَدُ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ مُسْتَيْقِنًا
بِهَا قَلْبُهُ، فَبَشِّرْهُ بِالْجَنَّةِ".²

---

¹ - رواه مسلم (27)

² - رواه مسلم (31)

Абу Хурайра (Аллах андан ыраазы болсун):
«Пайгамбарыбыз ﷺ мага Оо Абу Хурайра, сен бул дубалдын артынан «жалгыз Аллахтан башка сыйынууга татыктуу зат жок» деп жүрөктөн толук ишенген адамды жолуктурсаң, аны Жаннат менен сүйүнчүлөгүн» - деп айтты.

(Муслим 31)

Хадисте Пайгамбарыбыз ﷺ Абу Хурайрага (Аллах андан ыраазы болсун): Ким Лаа илааха илла Аллах деп жүрөгүндө шек санабастан толук ишеним менен айтса, аны Жаннат менен сүйүнчүлөөнү буйруган. Бул хадис күбөлүктү толук ишеним менен айтуу шарт экенине далил.

Үчүнчү шарт: Ыклас (карама-каршысы - ширк жана рия¹)

Бул шарттын максаты: келмени чын ыкластан айтуу. Келмени айтууда амалдарды ширктин бардык түрлөрүнөн тазалоо керек. Ошондой эле аны айтуу дүнүйө үчүн, эл көрсүн же эл уксун үчүн эмес, бир гана Аллахтын ыраазылыгы үчүн чын ыкластан болуусу шарт.

Буга Курандан далил:

﴿وَمَا أُمِرُوا إِلَّا لِيَعْبُدُوا اللَّهَ مُخْلِصِينَ لَهُ الدِّينَ حُنَفَاءَ وَيُقِيمُوا الصَّلَاةَ وَيُؤْتُوا
الزَّكَاةَ وَذَلِكَ دِينُ الْقِيَمَةِ﴾
{البينة: 5}

Алар ханифтерден² болуп, Аллахтын жалгыз Өзүнө чын ыкластан сыйынууга жана намаздарын окуп, зекеттерин берүүгө буйрулушкан эле. Мына ушул туура дин.

(Куран, Баййина: 5)

Абалкы өткөн жана кийинки бардык адамдар шарияттагы жалпы, ички, сырткы ибадаттарда Аллахтын жалгыз Өзүнө чын ыкластан кулчулук кылууга буйрулушкан. Ал эми ким кылган амалы чын ыкластан болбой ширк же рия

---

¹ Рия – эл көрсүн же эл уксун деп кылынган амалдар.

² Ханиф – ширктен бет буруп, таухидди бекем кармангандар.

аралаштырган болсо, мындай амалды Аллах Таала эч качан кабыл кылбайт.

﴿إِنَّا أَنْزَلْنَاهُ إِلَيْكَ الْكِتَابَ بِالْحَقِّ فَاعْبُدِ اللَّهَ مُخْلِصًا لَهُ الدِّينَ﴾

{الزمر: 2}

(Оо Мухаммад) Ырасында, Биз сага Китепти акыйкат менен түшүрдүк. Эми сен динди Аллахка арнап, чын ыкластан ибадат кыл.

(Куран, Зумар: 2)

Жогорку аятта Аллах Өзүнүн кулдарын чын ыкластан сыйынууга буйруган.

﴿أَلَا لِلَّهِ الدِّينُ الْخَالِصُ﴾

{الزمر: 3}

Көңүл бургула! Таза дин Аллахка гана таандык.

(Куран, Зумар: 3)

Бул аятта Аллах Таала: “Таза дин Өзүнө гана таандык” – деди. Ошондуктан кимде-ким дининде ширк же

ыкласында рия аралаштырса, ал Аллахка таза дин менен сыйынган болбойт.

﴿إِنَّ الْمُنَافِقِينَ فِي الدَّرَكِ الْأَسْفَلِ مِنَ النَّارِ وَلَنْ تَجِدَ لَهُمْ نَصِيرًا﴾ ١٤٥ إِلَّا الَّذِينَ
تَابُوا وَأَصْلَحُوا وَاعْتَصَمُوا بِاللَّهِ وَأَخْلَصُوا دِينَهُمْ لِلَّهِ فَأُولَٰئِكَ مَعَ الْمُؤْمِنِينَ
وَسَوْفَ يُؤْتِي اللَّهُ الْمُؤْمِنِينَ أَجْرًا عَظِيمًا ﴿١٤٦﴾

{النساء: 146-145}

Акыйкатта, эки жүздүүлөр Тозоктун эң төмөнкү катмарында болушат. Сен алар үчүн эч бир жардам берүүчүнү таба албайсың. Бирок алар тооба келтиришип, амалдарын оңдошо, Аллахтын динин бекем кармашып Аллах үчүн диндеринде таза, ыкластуу болушса, алар (бул дүйнө, акыретте) момундар менен бирге болушат. Аллах момундарга (Жаннатта) чоң сыйлык тартуулайт.

(Куран, Ниса: 145-146)

Хадистен далил:

عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ ، أَنَّهُ قَالَ : قُلْتُ : يَا رَسُولَ اللَّهِ ، مَنْ أَسْعَدُ النَّاسِ بِشَفَاعَتِكَ يَوْمَ الْقِيَامَةِ ؟ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " لَقَدْ ظَنَنْتُ يَا أَبَا هُرَيْرَةَ أَنَّ لَا يَسْأَلُنِي عَنْ هَذَا الْحَدِيثِ أَحَدٌ أَوَّلُ مِنْكَ ، لِمَا رَأَيْتُ مِنْ جِرْصِكَ عَلَى الْحَدِيثِ ، أَسْعَدُ النَّاسِ بِشَفَاعَتِي يَوْمَ الْقِيَامَةِ مَنْ قَالَ : لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ خَالِصًا مِنْ قَلْبِهِ " ¹.

Абу Хурайра (Аллах андан ыраазы болсун) айтат:

- Оо Аллахтын Элчиси, Кыямат күнү сиздин шапаатыңыз менен эң бактылуу болгон адам ким? — деп сурадым. Аллахтын Элчиси ﷺ:

- Оо Абу Хурайра, сенин хадиске болгон умтулуундан улам сенден мурда бул хадисти эч ким сурабаса керек деп ойлогом. Кыямат күнү менин шапаатым менен эң бактылуу болгон адам - ал Аллахтан башка сыйынууга татыктуу зат жок деп жүрөгүнөн ыклас менен күбөлүк берген адам - деди.

(Бухари 99)

---

¹ - رواه البخاري (99)

عَنْ مُعَاذِ بْنِ جَبَلٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ ، سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ : " مَنْ شَهِدَ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ مُخْلِصًا مِنْ قَلْبِهِ دَخَلَ الْجَنَّةَ " ¹.

Муъаз ибн Жабаль (Аллах андан ыраазы болсун):
«Пайгамбарыбыз ﷺ кимде-ким Аллахтан башка сыйынууга татыктуу зат жок - деп жүрөгүндө ыклас менен күбөлүк берсе, Жаннатка кирет» - деп айтканын уктум.

Хадистин булагы:

Ахмад 22060

Ибн Мажа 3796

Насаи 10975

Сахих деп өкүм берген:

Ибн Хиббан

Альбани

Шуъайб Арнаут

Шейх Ислам ибн Таймия (Аллах аны ырайымына алсын) айтат: “«Жалгыз Аллахтан башка сыйынууга татыктуу зат жок» жана Мухаммад Аллахтын Элчиси деп күбөлүк берүү - Исламдын негизи (устуну). Ким бул негизди ыкласы жок бирөөнүн көрүүсү же угуусу үчүн кылса, ыкласы болбогондугу үчүн шарият талап кылгандай айткан болбойт.”

(Мажмуъ фатауа 11/617)

---

¹ - أخرجه أحمد (22060) ، و ابن ماجه (3796) ، و النسائي (10975) . صححه ابن حبان و الألباني وشعيب أرنؤوط.

Төртүнчү шарт: Чынчылдык (карама-каршысы - жалган айтуу)

Бул шарттын максаты «жалгыз Аллахтан башка сыйынууга татыктуу зат жок» деп күбөлүк берүүдө тилинде жана жүрөгүндө чынчыл болуу. Ал эми кимде-ким келмени тили менен айтып, бирок жүрөгүндө чынчыл болбосо, ал Пайгамбардын ﷺ учурундагы жалган айткан мунафыктардай¹ болот. Мындай айткан адамга келме эч кандай пайда бербейт.

Буга далил:

﴿إِذَا جَاءَكَ الْمُنَافِقُونَ قَالُوا نَشْهَدُ إِنَّكَ لَرَسُولُ اللَّهِ وَاللَّهُ يَعْلَمُ إِنَّكَ لَرَسُولُهُ
وَاللَّهُ يَشْهَدُ إِنَّ الْمُنَافِقِينَ لَكَاذِبُونَ﴾

{المنافقون: 1}

(Оо Мухаммад) Сага мунафыктар (эки жүздүүлөр) келип, биз сенин Аллахтын Элчиси экендигине күбөлүк беребиз - дешет. Сен Анын Элчиси экендигинди Аллах билет жана албетте, Аллах мунафыктардын жалганчы экенине күбөлүк берет.

(Куран, Мунафикун: 1)

Бул аятта Аллах Таала мунафыктар Пайгамбарыбызга ﷺ келип, сенин Аллахтын Элчиси экенине күбөлүк беребиз деп, бирок чын жүрөктөн күбөлүк беришпей жалган айткандары үчүн Аллах алардын эки жүздүү жалганчы

---

¹ Мунафык – эки жүздүүлөр.

экендерине Өзү күбөлүк берет. Алардын мунафык экендерин ачыкка чыгарат. Ошондуктан бул келмени тил менен эле айтып, бирок келме талап кылган амалдарды жалгандан жасап, адамдардын арасында өзүн мусулман кылып көрсөткөнү менен чын дилден болбогондугу үчүн Аллахтын алдында мунафыктардан болуп келме ага пайда бербейт.

﴿أَحْسِبِ النَّاسَ أَنْ يُتْرَكُوا أَنْ يَقُولُوا ءَامَنَّا وَهُمْ لَا يُفْتَنُونَ ۚ وَلَقَدْ فَتَنَّا الَّذِينَ مِنْ قَبْلِهِمْ ۖ فَلَيَعْلَمَنَّ اللَّهُ الَّذِينَ صَدَقُوا وَلَيَعْلَمَنَّ الْكَاذِبِينَ ۝۳﴾
 {العنكبوت: 2-3}

Адамдар биз ыйман келтирдик дешсе эле (болду) сыналбай калабыз деп ойлошобу? Ырасында биз алардан мурункуларды (ар кандай машакаттар менен) сынаганбыз. Албетте, Аллах чынчылдарды да, жалганчыларды да (жакшы) билет.

(Куран, Анкабут: 2-3)

Белгилүү тафсирчи ибн Касир (Аллах аны ырайымына алсын) бул аятты төмөнкүчө түшүндүрүп:

«Аллах Таала ыйман келтирген адамдардын кимиси чынчыл, кимиси жалганчы экенин жакшы билет» - деген.

(Ибн Касир 3/484)

﴿قَالَ اللَّهُ هَذَا يَوْمُ يَنْفَعُ الصَّادِقِينَ صِدْقُهُمْ لَهُمْ جَنَّاتٌ تَجْرِي مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ خَالِدِينَ فِيهَا أَبَدًا رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمْ وَرَضُوا عَنْهُ ذَلِكَ الْفَوْزُ الْعَظِيمُ ۝﴾
 {المائدة: 119}

Аллах Таала айтты: Бул (Кыямат) күндө (таухидинде бекем болгон) чынчылдарга алардын чындыгы (таухиди) гана пайда берет. Алар үчүн астынан дарыялар агып турган Жаннаттар бар! Алар анда түбөлүк калышат. Аллах алардан ыраазы болуп, алар дагы Аллахтан ыраазы болушат. Мына ушул чоң жеңиш!

(Куран, Маида: 119)

Бул аятты Абдуллах ибн Аббас (Аллах алардан ыраазы болсун) тафсирлеп минтип айткан:

«Ал күнү таухидди бекем карманган адамдын таухиди гана пайда берет.»

(Ибн Касир 2/155)

﴿وَمِنَ النَّاسِ مَن يَقُولُ ءَامَنَّا بِاللّٰهِ وَبِالْيَوْمِ الْآخِرِ وَمَا هُمْ بِمُؤْمِنِينَ﴾

{البقرة: 8}

Адамдардын кээ бирлери Аллахка жана акырет күнүнө ыйман келтирдик деп айтышат. Бирок чындыгында ыйман келтиришпейт.

(Куран, Бакара: 8)

Абдуллах ибн Аббас (Аллах андан ыраазы болсун) бул аятты тафсирлеп (кээ бир адамдар дегенди) Мадинадагы Аус менен Хозрож уруусунан болгон, чындап ыйман келтирбеген мунафыктар жана ошолордун жолунда болгон адамдар деп айткан.

(Ибн Касир 1/73)

عن مُعَاذِ بْنِ جَبَلٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ ، قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ :
مَا مِنْ أَحَدٍ يَشْهَدُ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَأَنَّ مُحَمَّدًا رَسُولُ اللَّهِ صِدْقًا مِنْ قَلْبِهِ ، إِلَّا
حَرَّمَ اللَّهُ عَلَى النَّارِ¹.

Муъаз ибн Жабаль (Аллах андан ыраазы болсун):
«Пайгамбарыбыз ﷺ кайсы бир адам жалгыз Аллахтан
башка сыйынууга татыктуу зат жок жана Мухаммад
Аллахтын Элчиси деп чын жүрөктөн күбөлүк берсе
Аллах ага Тозокту арам кылат» - деди.

(Бухари 128)

Бул хадисте Пайгамбарыбыз ﷺ Аллахка жана Анын
Элчисине күбөлүк берүүдө чынчыл болууну шарт кылган.
Ошол үчүн ким жалгандан күбөлүк берсе ага келме пайда
бербейт.

---

¹ - رواه البخاري (128)

Бешинчи шарт: Сүйүү

(карама-каршысы жек көрүү жана жактырбоо)

Бул шарттагы максат: келмени, келменин маанисин жана келме талап кылган амалдарды сүйүү. Келмени бузуучу каапырлык, ширк амалдар менен сөздөрдү жана аны кемитүүчү бедааттарды жек көрүү.

﴿وَمِنَ النَّاسِ مَن يَتَّخِذُ مِن دُونِ اللَّهِ أَندَادًا يُحِبُّونَهُمْ كَحُبِّ اللَّهِ وَالَّذِينَ
ءَامَنُوا أَشَدُّ حُبًّا لِلَّهِ﴾

{البقرة: 165}

Адамдардын кээ бирлери Аллахтан башканы (жалган кудайларды) Ага теңеп, аларды Аллахты сүйгөндөй сүйүшөт. Ал эми ыйман келтиргендер, Аллахтын (жалгыз) Өзүн катуу сүйүшөт.

(Куран, Бакара: 165)

Бул аяттан келмени сүйүүгө далил болчу тексттер:

«Ал эми ыйман келтиргендер, Аллахтын (жалгыз) Өзүн катуу сүйүшөт»

Жогоруда жана келерки аят-хадистерде чыныгы ыйман ээси жалгыз Аллахты сүйөөрү айтылган. Кимде-ким Аллахты сүйсө, албетте Аллах түшүргөн Ислам динин сүйүүсү керек. Ал эми келме болсо Исламдагы эң биринчи талап кылынуучу нерсе. Демек, келмени жана ал талап кылган нерселерди сүйүү шарт.

﴿يَأْتِيهَا الَّذِينَ ءَامَنُوا مَن يَرْتَدَّ مِنكُم عَن دِينِهِ ۖ فَسَوْفَ يَأْتِي اللَّهُ بِقَوْمٍ يُحِبُّهُمْ وَيُحِبُّونَهُ﴾

{المائدة: 54}

Оо Ыйман келтиргендер, силердин кимиңер дининен кайтчу болсо, (ордуңарга) Аллах аларды сүйгөн жана алар дагы Аллахты сүйгөн коомду алып келип коёт.

(Куран, Маида: 54)

عَنْ أَنَسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: " ثَلَاثٌ مَن كُنَّ فِيهِ وَجَدَ بِهِنَّ حَلَاوَةَ الْإِيمَانِ: مَن كَانَ اللَّهُ وَرَسُولُهُ أَحَبَّ إِلَيْهِ مِمَّا سِوَاهُمَا، وَأَن يُحِبَّ الْمَرْءَ لَا يُحِبُّهُ إِلَّا لِلَّهِ، وَأَن يَكْرَهُ أَنْ يَعُودَ فِي الْكُفْرِ بَعْدَ أَنْ أَنْفَذَهُ اللَّهُ مِنْهُ، كَمَا يَكْرَهُ أَنْ يُقَذَّفَ فِي النَّارِ".¹

Анас ибн Маликтин (Аллах андан ыраазы болсун) риваятында: “Пайгамбарыбыз ﷺ айтты: «Кимде ушул үч нерсе болгон болсо, ыймандын таттуулугун таткан болот:
- Аллахты жана Анын Элчисин баарынан артык сүйсө,
- Бирөөнү сүйө турган болсо, бир гана Аллах үчүн сүйсө,

---

¹ - رواه المسلم (43)

- Аллах аны каапырлыктан куткарган соң, ага кайра кайтууну Тозокко түшүп кетүүнү жек көргөндөй жек көрсө.»”

(Муслим 43)

Хафиз ибн Ражаб (Аллах аны ырайымына алсын) айтат:

“Чындыгында, «жалгыз Аллахтан башка сыйынууга татыктуу зат жок» деп айтуу Аллахтын жалгыз Өзүн сүйүүнү талап кылат. Жана сүйүүнүн толуктугу – бул Аллахтын сүйгөн нерсесин сүйүп, жек көргөн нерсесин жек көрүү. Ал эми кимде-ким Аллах жек көргөн нерсени сүйсө же сүйгөн нерсесин жек көрсө, анын таухиди менен келмедеги чынчылдыгы толук болбойт. Аллахтын жек көргөнүн жакшы көрүп же жакшы көргөнүн жек көрсө, мындай амалдарда даражасына жараша ширк кылынган болот” - деп төмөндөгү эки аятты келтирет:

﴿ذَٰلِكَ بِأَنَّهُمْ كَرِهُوا مَا أُنْزِلَ ٱللَّهُ فَأَحْبَطَ أَعْمَالَهُمْ﴾

{мжд: 9}

Анткени алар Аллах түшүргөн нерсени жек көрүштү эле Аллах алардын амалдарын текке кетирди.

(Куран, Мухаммад: 9)

﴿ذَٰلِكَ بِأَنَّهُمْ اتَّبَعُوا مَا أَصْحَبَ ٱللَّهُ وَكَرِهُوا رِضْوَانَهُۥ فَٱحْبِطْ أَعْمَلَهُمْ﴾

{мҗд: 28}

Себеби алар Аллахтын каарын келтирүүчү нерселерге ээрчип жана Аллах ыраазы боло турган амалдарды жек көргөндүктөрү үчүн алардын амалдарын Аллах текке кетирди.

(Куран, Мухаммад: 28)

(Калимату Ихляс китеби 38)

Хафиз ибн Ражаб (Аллах аны ырайымына алсын) алып келген аяттарда адам Аллах сүйгөн нерсени жек көргөн болсо анын амалдары текке кетээри ачык айтылган. Ал эми келме Аллах түшүргөн нерселердин эң башында турат. Мына ошондуктан мусулман келмени, келменин маанисин жана талап кылуучу нерселерин сүйүүсү шарт.

Алтынчы шарт: Моюн сунуу

(карама-каршысы - баш тартуу)

Бул шарттын максаты: келмеге жана келме талап кылган амалдарга жүрөгү жана дене мүчөсү менен толук моюн сунуу. Аллахка моюн сунуу тил, жүрөк жана дене мүчөлөрү менен болот. Мусулман келмени айтып ыйман келтиргенден кийин келме талап кылган таухид, намаз, орозо жана башка ушу сыяктуу амалдарга эч кандай каршылык көргөзбөй моюн сунуп так аткаруусу милдет.

Кимде-ким келменин маанисин билип, якын, ыклас, чынчылдык жана сүйүү менен айтып, бирок келме талап кылган нерселерге моюн сунбаса анда келме ага пайда бербейт. Ошондуктан ага моюн сунуу шарт.

﴿وَمَنْ يُسْلِمْ وَجْهَهُ إِلَى اللَّهِ وَهُوَ مُحْسِنٌ فَقَدِ اسْتَمْسَكَ بِالْعُرْوَةِ الْوُثْقَىٰ وَإِلَى اللَّهِ عَاقِبَةُ الْأُمُورِ﴾

{لقمان: 22}

Ал эми кимде-ким жүзүн (өзүн) Аллахка моюн сунурса жана (солих амалдарды) эң жакшы кылуучу болсо, ал чындыгында эң күчтүү себепти (келмени) бекем кармаган болот.

(Куран, Лукман: 22)

Жогорку аяттагы “моюн сунуу” сөзү бул шартка далил. Себеби, Аллахка моюн сунуу бир гана Ислам менен болот. Ал эми келме Исламдын түркүгү болгондугу үчүн

аалымдар бул аятты ушул шартка далил кылып алып келишкен.

Абдурахман Саади (Аллах аны ырайымына алсын) айтат: “Аяттагы «юслим» сөзүнүн мааниси - шарият көргөзгөн амалдарда Аллахка баш ийип, моюн сунуу.”

(Тафсир Саъди 650)

﴿وَأَنبِئُوا إِلَىٰ رَبِّكُمْ وَأَسْلِمُوا لَهُ مِن قَبْلِ أَن يَأْتِيَكُمُ الْعَذَابُ ثُمَّ لَا

تَنصُرُونَ﴾

{الزمر: 54}

Силерге азап келип калуудан мурун, Раббыңарга кайткыла! Жана Ага моюн сунгула! Кийин жардам таба албайсыңар.

(Куран, Зумар: 54)

﴿إِنَّ الَّذِينَ قَالُوا رَبُّنَا اللَّهُ ثُمَّ اسْتَقَمُوا تَتَنَزَّلُ عَلَيْهِمُ الْمَلَائِكَةُ أَلَّا تَخَافُوا وَلَا تَحْزَنُوا وَأَبْشِرُوا بِالْجَنَّةِ الَّتِي كُنتُمْ تُوعَدُونَ ﴿٣٠﴾ نَحْنُ أَوْلِيَائُكُمْ فِي الْحَيَاةِ الدُّنْيَا وَفِي الْآخِرَةِ وَلَكُمْ فِيهَا مَا تَشْتَهُنَّ أَنفُسُكُمْ وَلَكُمْ فِيهَا مَا تَدَّعُونَ ﴿٣١﴾﴾

{فصلت: 30-31}

Чындыгында, «Раббыбыз жалгыз Аллах» деп, андан кийин (дининде) бекем тургандарга периштелер түшүп: «Коркпогула! Кайгырбагыла! Силерге убада кылынган Бейиш менен сүйүнгүлө!

Биз силерге дүйнө жашоосунда да, акыретте да досунарбыз. Силер үчүн Жаннатта көңүлүнөр каалаган бардык нерселер бар жана силер үчүн Жаннатта эмнени гана талап кылбагыла баарын табасыңар.

(Куран, Фуссилат: 30-31)

Кимде-ким «Раббым Аллах» деп, Ага эч нерсени шерик кошпой шарият өкүмдөрүнө моюн сунуп, шарият буйруган ибадаттарды аткарып, кайтарган арам иштерден кайтып, дининде бекем болуп чыныгы ыйман келтирген момундарга ажалы жетип, жаны чыгаар алдында периштелер аларга түшүп айтат: «Коркпогула! Кайгырбагыла! Силерге убада кылынган Бейиш менен кубангыла!» – деп Жаннат менен сүйүнчүлөшөт. Албетте, бул Аллахтын чыныгы момунга насип кылган чоң сүйүнүчтүү кабары.

Абдуллах ибн Аббас (Аллах алардан ыраазы болсун) айтты: «Эгер момунга өлүм келсе, периштелер аны көрүп турушат. Жана ага салам берип, Жаннат менен сүйүнчүлөшөт».

(Тафсир Табари 13/664)

عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَمْرٍو رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ
: " لَا يُؤْمِنُ أَحَدُكُمْ حَتَّى يَكُونَ هَوَاهُ تَبِعًا لِمَا جِئْتُ بِهِ " ¹.

Абдуллах ибн Амрдан (Аллах алардан ыраазы болсун) риваят: “Пайгамбарыбыз ﷺ айтты: «Силердин каалоонор

---

¹ - كتاب الكبائر (468) للذهبي ، جامع العلوم والحكم (2/393) لابن رجب . صححه الذهبي و أحمد شاكر .

мен алып келген нерсеге ээрчимейинче (толук) ыйман келтирген болбойсунар.»”

Хадистин булагы:

Кабаир 468

Жамиъуль-ъулум 2/393

Сахих деп өкүм берген:

Имам Захабий

Ахмад Шакир

Бул хадисте мусулман шариятты окуп үйрөнүп, буйруган ибадаттарды аткарып, кайтарган иштерден кайтып, Аллахтын Элчиси ﷺ алып келген Куран-сүннөт өкүмдөрү напсысына, каалоосуна жакпаса дагы толук баш ийүү керек. Себеби, ага моюн сунмайынча келмеге шарият талап кылгандай толук амал кылган болбойт.

Жетинчи шарт: Кабыл алуу (карама-каршысы - четке кагуу)

Бул шарттагы максат: келмени жана келме талап кылган амалдарды тил, жүрөк жана дене мүчө менен кабыл алуу. Күбөлүк (келме) талап кылган амалдардын эч бирин четке какпоо керек. Кээ бир адамдар келмени айтып, маанисин түшүнүп, бирок келме талап кылган амалдарды текеберликтин себебинен кабыл алышпайт. Мындай адамдар "кабыл алуу" шартын бузуп, шарият талап кылгандай аткарбаган болуп саналат. Буга Курандан далил:

﴿إِنَّهُمْ كَانُوا إِذَا قِيلَ لَهُمْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ يَسْتَكْبِرُونَ﴾ وَيَقُولُونَ إِنَّا لَنَارِكُوا

ءَالِهَتِنَا لِشَاعِرٍ مَّجْنُونٍ ﴿٣٦﴾

{الصافات: 35-36}

Ырасында аларга "жалгыз Аллахтан башка сыйынууга татыктуу зат жок" (келмесин айткыла)! - деп айтылса текеберленишет эле жана алар биз (сыйынып жаткан) кудайларыбызды бир жинди акын (Мухаммаддын сөзү) үчүн таштайбызбы - дешти.

(Куран, Соффат: 35-36)

Пайгамбарыбыз ﷺ адамдарды келмени айтууга чакырган кезде, кээ бирөөлөрү текеберленип жогорку аятта айтылгандай кабыл алышпай койгон эле. Ошондуктан бул аят келмеге жана келме талап кылган ибадаттарга чакырганда дароо кабыл алуусу шарт экенин тастыктайт.

﴿وَعَجِبُوا أَنْ جَاءَهُمْ مُنْذِرٌ مِنْهُمْ ۖ وَقَالَ الْكَافِرُونَ هَذَا سَاحِرٌ كَذَّابٌ ۖ أَجَعَلَ
 آلَ اللَّهِ إِلَهًا وَاحِدًا ۚ إِنَّ هَذَا لَشَيْءٌ عُجَابٌ ۖ﴾ وَأَنْطَلَقَ الْمَلَأُ مِنْهُمْ أَنْ آمَسُوا
 وَأَصْبَرُوا عَلَىٰ إِلَٰهَيْكُمْ ۖ إِنَّ هَذَا لَشَيْءٌ يُرَادُ ۖ مَا سَمِعْنَا بِهَذَا فِي الْمِلَّةِ الْآخِرَةِ
 إِنْ هَذَا إِلَّا آخِثٌ لَقَدْ ﴿٧﴾﴾

{ص: 4-7}

Аларга өздөрүнүн арасынан эскертүүчү (пайгамбар) келгенине таң калышып, каапыр болгондору ал (Мухаммад) сыйкырчы, жалганчы, ал биздин (сыйынып жаткан) көп кудайларыбызды жокко чыгарып, жалгыз Аллахка сыйынгыла - деп жатабы? Албетте, бул өтө таң калычтуу нерсе - дешти.

Алардын арасындагы башчылары: ушуну (диниңерди бекем кармап) уланткыла, кудайларыңарга сабыр кылгыла! Ырасында Мухаммад өзүнүн дааваты менен бийликке жетүүнү максат кылып жатат.

Биз муну (таухидди) акыркы аталарыбыздын дининен уккан эмеспиз. Бул бир гана ойдон чыгарылган нерсе – дешкен.

(Куран, Сод: 4-7)

Бул аятта дагы мушриктер Пайгамбарыбыз ﷺ алып келген келмени кабыл албай, биз мындай чакырыкты ата-бабаларыбыздан уккан эмес элек дешкен. Өтө терең адашуудагы коом: “Мухаммад биздин көп кудайларыбызды таштоого жана жалгыз Аллахтын Өзүнө сыйынууга чакырып жатабы? Бул өтө таң калычтуу нерсе” – дешти.

﴿وَجَوَزْنَا بِبَنِي إِسْرَءِيلَ الْبَحْرَ فَأَتْبَعَهُمْ فِرْعَوْنُ وَجُنُودُهُ بَغْيًا وَعَدُوًّا حَتَّى إِذَا
 أَدْرَكَهُ الْغَرَقُ قَالَ ءَامَنْتُ أَنَّهُ لَا إِلَهَ إِلَّا الَّذِي ءَامَنْتُ بِهِءُ بَنُوا إِسْرَءِيلَ وَأَنَا
 مِنَ الْمُسْلِمِينَ ﴿٩٠﴾ ءَاتَيْنَا وَقَدْ عَصَيْتَ قَبْلُ وَكُنْتَ مِنَ الْمُفْسِدِينَ ﴿٩١﴾ فَالْيَوْمَ
 نُنَجِّيكَ بِبَدْنِكَ لِيَكُونَ لِمَنْ خَلَقَكَ ءَايَةً وَإِنَّ كَثِيرًا مِّنَ النَّاسِ عَنْ ءَايَتِنَا
 لَغَافِلُونَ ﴿٩٢﴾﴾

{يونس: 90-92}

Биз Исраил урпактарын деңизден (саламатта) өткөрдүк. Алардын артынан Фараон менен анын аскерлери зулумдук жана душмандык кылуу үчүн кууп келишти. Качан (Фараон) деңизге чөгүп баштаганда, мен Исраил урпактары ыйман келтирген "Андан башка сыйынууга татыктуу зат жок" болгон Илахка ыйман келтирдим! Жана мен мусулмандарданмын - деди. (Аллах айтты:) Эми ыйман келтиресинби?! Чындыгында, сен буга чейин (Аллахка) каршы болуп (жерди) бузуучулардан элең. Биз бүгүн сенин дененди кийинкилерге сабак болуусу үчүн куткарып (сактап) коёбуз. Чындыгында, көпчүлүк адамдар биздин аяттарыбыздан (үлгү алышпайт) бейкапар.

(Куран, Йунус: 90-92)

Ырасында заалым падыша Фараонго Муса (aleyhi салам) келип: "Аллахтан башка сыйынууга татыктуу зат жок! Аллахтын Өзүнө гана моюн сунгун! Ал биздин Раббыбыз" - деп, таухидге чакырганда кабыл албай, Муса жана анын коомуна зыян берип, жада калса мен силердин улуу Раббыңармын - деп айткан. Фараондун кол алдында болгон байлыгы, бийлиги, аскери анын бактылуу болушуна себеп

болбой, тескерисинче түбөлүк азапка жетүүсүнө себеп болгон. Ошол үчүн ар дайым эле дүнүйөбүз бизге пайда алып келе бербейт. Аллах сактасын, кээде бизди байлык-бийлик Аллахтын динин кабыл алуудан же намаз окуудан тоскон эң чоң себеп болуп калышы толук мүмкүн. Мусулмандын негизги максаты дүнүйө жыйноо болбоосу керек. Максатыбыз Аллахты таанып, ага Куран-сүннөт көрсөткөндөй сыйынууда болуусу зарыл. Ал эми дүнүйө ошол ибадатка күч-кубат алууга себеп болуусу керек. Даанышман (акылдуу) адам, ар бир нерсени өзүнүн ордуна коё билген адам.

Азыркы заманда көптөгөн адамдар таухидге маани бербей, намаз окубай калгандары дагы мына ушул дүнүйөгө жетүүнү негизги максат катары коюулары болуп жатат. Ооба, өз колу менен адал тамак табуу шариятта жакшы амалдардан. Ар бир мусулман үй-бүлөсүн жакшы карап, багуусу шарият талап кылган нерселерден. Бирок шайтан “тамак табуу керек, эл катары жашоо керек” деп азгырат дагы адамдарды Аллахка сыйынуудан тосуп, эң кымбат, түбөлүк калуучу Жаннаттан арзыбаган нерсе менен алдап жатканы өкүнүчтүү нерсе.

Хадистен далил:

عَنْ أَبِي مُوسَى رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: "إِنَّ مَثَلَ مَا بَعَثَنِي اللَّهُ بِهِ عَزَّ وَجَلَّ مِنَ الْهُدَى وَالْعِلْمِ، كَمَثَلِ غَيْثٍ أَصَابَ أَرْضًا، فَكَانَتْ مِنْهَا طَائِفَةٌ طَيِّبَةٌ قَبِلَتِ الْمَاءَ، فَأَنْبَتَتِ الْكَلَّا وَالْعُشْبَ الْكَثِيرَ، وَكَانَ مِنْهَا أَجَادِبُ أَمْسَكَتِ الْمَاءَ، فَفَنَعَ اللَّهُ بِهَا النَّاسَ، فَشَرِبُوا مِنْهَا وَسَقَوْا وَرَعَوْا، وَأَصَابَ طَائِفَةٌ مِنْهَا أُخْرَى، إِنَّمَّا هِيَ قَيْعَانٌ ؛ لَا تُمْسِكُ مَاءً، وَلَا تُنْبِتُ كَلًّا،

فَذَلِكَ مَثَلٌ مِّنْ فَهْمٍ فِي دِينِ اللَّهِ وَنَفَعُهُ بِمَا بَعَثَنِي اللَّهُ بِهِ، فَعِلْمٌ وَعِلْمٌ، وَمَثَلٌ مِّنْ
لَّمْ يَرْفَعْ بِذَلِكَ رَأْسًا، وَلَمْ يَقْبَلْ هُدَى اللَّهِ الَّذِي أُرْسِلْتُ بِهِ".¹

Абу Муса Ашарийден (Аллах андан ыраазы болсун) риваят: Пайгамбарыбыз ﷺ айтты: «Чындыгында Аллах мени менен жиберген туура жол жана илимдин мисалы, жерге түшкөн жаан сымал. Жердин бир бөлүгү жакшы болгондуктан түшкөн жаанды сиңирип (натыйжада) көптөгөн чөптөрдү чыгарды. Жердин (экинчи) башка бөлүгү суу сиңирбеген катуу жер эле. Аллах бул бөлүгү менен пайда берип, адамдар ал суудан өздөрү ичишип, малдарын жана эгиндерин сугарышат эле. Жердин үчүнчү бөлүгү такыр (чөп өнбөгөн) жер эле. Бул бөлүгү (башка үчүн) сууну кармап турбайт жана чөп да өстүрбөйт. Ушул жердин бул бөлүкчөлөрү төмөндөгү адамдардын мисалындай: Аллахтын динин абдан жакшы түшүнүп, Аллах мени менен жөнөткөн нерсе ага пайда берип, өзү үйрөнүп, башкага үйрөткөн адам. Жана мен алып келген нерсеге башын көтөрбөгөн (бейкапар) адам. Жана мен жөнөтүлгөн Аллахтын туура жолун кабыл албаган адамдар сыяктуу.»

(Бухари 79, Муслим 2282)

Аллахтын Элчиси ﷺ ыйман келтирип терең ой жүгүртүүчү адамдарга өзү алып келген туура жолду жеткирүү үчүн кээде абдан сонун, үлгүлүү, мааниси терең мисалдарды келтирген.

---

¹ - رواه البخاري (79) و مسلم (2282)

Бул хадисте алып келген илим менен туура жолду жамгырга окшоштуруп жана жердин ар түрүн мисал кылуу менен адамдардын түрлөрүн түшүндүргөн.

Бул хадисте жер үч түрлүү болгон сыяктуу адамдардын тобу дагы үч түрлүү болоорун айткан.

Биринчи жердин түрү: жаанды сиңирип, какшып турган жерди тирилтип, таза чөптөрдү чыгарат, адамдарга жана малдарга пайдасы тийип, өзүнө да башкага да жардам берет.

Адамдардын биринчи тобу: туура жол жана илим келгенде аны кабыл алып, терең үйрөнүп, ага амал кылып, үйрөнгөн илимин башкаларга үйрөтүп, өзүнө да башкага да пайда берген аалым (факих) адам.

Экинчи жердин түрү: жааган жаандан чөп чыгарбайт. Бирок башкалардын пайдасы үчүн сууну көпкө сактап турган катуу жер сыяктуу. Андан адамдар ичип, малдарын, эгиндерин сугарат. Бул жердин өзүнө пайдасы жок, бирок башкаларга пайда берет.

Ушул жерге окшогон адамдардын экинчи тобу: алган илими менен адамдарды үйрөтүп, бирок ошол илимге өзү амал кылбаган билимдүү адам. Кудум эле бирөөгө жарык берип, а бирок өзү ээрип жок болгон шамга окшош.

Үчүнчү жердин түрү: таштак-кумдуу жер. Жаандан пайдаланып чөп чыгарбаган, сууну сактап башкага пайда бербеген жердин эң начар бөлүгү.

Хадистеги адамдардын үчүнчү тобу: илим үчүн баш көтөрбөгөн, илим менен иши болбогон, илимден үйрөнбөгөн, өзүнө да, башкага да пайда бербеген илими жок жөнөкөй адам. Же болбосо илими бар, бирок алган илимине өзү да амал кылбаган, башкага да жеткирбеген адам.

Хадистеги **«мени менен жөнөтүлгөн Аллахтын туура жолун кабыл албаган адам»** деген жери ушул шартка далил болот. Кудум эле жердин эң жаман бөлүгүнө окшогон начар адам. Аллахтын жөнөткөн туура жолун кабыл

албай кайтарып, баш тарткан адам. Ошондуктан таухид келмесин жана анын талаптарын кабыл алуу шарт.

ЛАА ИЛААХА ИЛЛА АЛЛАХ КЕЛМЕСИНИН ТАЛАПТАРЫ

Биринчи талап: Аллахтын жалгыз Өзүнө сыйынуу

Мусулман адам келмени айтып, Аллахка ыйман келтиргенден соң, "болду мен мусулманмын" – деп келме талап кылган: Аллахтын жалгыз Өзүнө сыйынууга маани бербей жүрө берүүсү мүмкүн. Андай кылса келменин талабын аткарбаган болот.

Ошондуктан, инсандан Аллахка эч нерсени шерик кошпой жалгыз Өзүнө сыйынып, таухидине бекем болгон акыбалда Аллахка жолугуусу талап кылынат.

Азыркы учурда көпчүлүк адамдар дүнүйөсүн сактоо үчүн эмне деген гана нерселерди колдонушпайт. Мисалы: үйлөрүнө темир эшиктерди, бекем кулпуларды, терезелерге темир торчолорду, бийик дарбазаларды орнотуп, чоң иттерди багып, көзөмөл камераларын коюп, керек болсо сакчыларды жалдашат. Мына мунун баары – адамдардын кыска өмүрүндө “бактылуулукка жеткирет” деп ойлошкон дүнүйөгө болгон талаптары. А бирок дүйнө-акыреттеги түбөлүк бакытка, ырахатка жетүү үчүн талап кылынган жалгыз Аллахка сыйынууга болгон умтулуусу жан кейитерлик. Чындыгында, келме Аллахка шерик кошпой жалгыз Өзүнө сыйынууну талап кылат.

Буга далил:

﴿يَا أَيُّهَا النَّاسُ اعْبُدُوا رَبَّكُمُ الَّذِي خَلَقَكُمْ وَالَّذِينَ مِنْ قَبْلِكُمْ لَعَلَّكُمْ
تَتَّقُونَ﴾

{البقرة: 21}

Оо адамдар! Такыба болууңар үчүн силерди жана силерден мурункуларды жараткан Аллахтын жалгыз Өзүнө сыйынгыла.

(Куран, Бакара: 21)

﴿وَأَعْبُدُوا اللَّهَ وَلَا تُشْرِكُوا بِهِ شَيْئًا ۖ﴾

{النساء: 36}

Аллахка эч нерсени шерик кошпой, жалгыз Өзүнө гана сыйынгыла!

(Куран, Ниса: 36)

Бул аяттарда Аллах Таала жалпы адам баласына аларды жана мурункуларды Өзү жаратканын эскертип, эми силерди жараткан жалгыз Аллахтын Өзүнө эч нерсени шерик кошпой сыйынгыла! – деп буйруп жатат. Албетте – бул шарият талап кылган нерсе.

﴿وَلَقَدْ بَعَثْنَا فِي كُلِّ أُمَّةٍ رَسُولًا أَنِ اعْبُدُوا اللَّهَ وَاجْتَنِبُوا الطَّاغُوتَ ۖ﴾

{النحل: 36}

Чындыгында Биз ар бир коомго “Аллахка гана сыйынгыла жана тогуттардан (Аллахтан башка сыйынылып жаткан нерселерден) алыс болгула!” – деп эскертип туруучу элчи жибергенбиз.

(Куран, Нахл: 36)

Бул аятта Аллах Таала ар бир коомго адамдар сыйынып жаткан жалган кудайлардан кайтарып турган жана жалгыз Өзүнө сыйынууга чакыра турган пайгамбарларды жөнөтүп турганынан кабар берген.

﴿لَقَدْ أَرْسَلْنَا نُوحًا إِلَىٰ قَوْمِهِ فَقَالَ يَتَقَوَّمُ أَعْبُدُوا اللَّهَ مَا لَكُمْ مِّنْ إِلَهِ غَيْرُهُ ۖ
إِنِّي أَخَافُ عَلَيْكُمْ عَذَابَ يَوْمٍ عَظِيمٍ﴾

{الأعراف: 59}

Ырасында Биз Нухту өз коомуна (пайгамбар кылып) жибердик. Ал айтты: “Оо элим, Аллахтын жалгыз Өзүнө ибадат кылгыла! Силер үчүн Андан башка (сыйынууга татыктуу) кудай жок! Мен силер үчүн улуу күндүн (Кыямат күндүн) азабынан коркомун.”

(Куран, Аъроф: 59)

Башка аятта:

﴿وَإِلَىٰ عَادٍ أَخَاهُمْ هُودًا قَالَ يَقَوْمِ أَعْبُدُوا اللَّهَ مَا لَكُم مِّنْ إِلَهِ غَيْرُهُ ۖ أَفَلَا تَتَّقُونَ﴾

{الأعراف: 65}

Аад коомуна өз туугандарынан болгон Худду (пайгамбар кылып) жибердик. Ал айтты: Оо элим, Аллахтын жалгыз Өзүнө ибадат кылгыла! Силер үчүн Андан башка (сыйынууга татыктуу) кудай жок, (Анын азабынан) коркпойсуңарбы!

(Куран, Аъроф: 65)

Башка аятта:

﴿وَإِلَىٰ ثَمُودَ أَخَاهُمْ صَالِحًا قَالَ يَقَوْمِ أَعْبُدُوا اللَّهَ مَا لَكُم مِّنْ إِلَهِ غَيْرُهُ ۖ﴾

{الأعراف: 73}

Самуд коомуна өз туугандарынан болгон Солихти (пайгамбар кылып) жибердик. Ал айтты: “Оо элим, Аллахтын жалгыз Өзүнө ибадат кылгыла! Силер үчүн Андан башка (сыйынууга татыктуу) кудай жок!”

(Куран, Аъроф: 73)

Башка аятта:

﴿وَالِى مَدْيَنَ أَخَاهُمْ شُعَيْبًا قَالَ يَبْقُومَ اعْبُدُوا اللَّهَ مَا لَكُمْ مِّنْ إِلَهِ غَيْرُهُ ۖ﴾

{الأعراف: 85}

Мадян элине өз туугандарынан болгон Шуъайыбты (пайгамбар кылып) жибердик. Ал айтты: “Оо элим, Аллахтын жалгыз Өзүнө ибадат кылгыла! Силер үчүн Андан башка (сыйынууга татыктуу) кудай жок!”

(Куран, Аъроф: 85)

Бул аяттарда пайгамбарлар адамдарды эң биринчи Аллахтын жалгыз Өзүнө сыйынууга чакырган. Анткени Аллахка шерик кошкон адамдын окуган намазы жана башка ибадаттары кабыл кылынбайт. Ошондуктан адам баарынан мурун таухидди билүүсү милдет.

عن طارق بن عبدالله رضي الله عنه، قَالَ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ:
" يَا أَيُّهَا النَّاسُ، قُولُوا : لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ تَفْلِحُوا"¹.

---

¹ - أخرجه أحمد (16023)، و ابن حبان (6562). صححه ابن حبان، والذهبي، و شعيب الأرنؤوط.

Торик ибн Абдуллахтан (Аллах андан ыраазы болсун)
риваят: Аллахтын Элчиси ﷺ: “Оо адамдар! “Жалгыз
Аллахтан башка сыйынууга татыктуу зат жок” – деп
айткыла! Бактылуу болуп (азаптан) кутуласыңар” –
деди.

Хадистин булагы:

Ахмад 16023

Ибн Хиббан 6562

Сахих деп өкүм бергендер:

Ибн Хиббан

Захабий

Шуьайб Арнаут

عن ربيعة بن عباد رضي الله عنه ، يَقُولُ : رَأَيْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ
عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَطُوفُ عَلَى النَّاسِ بِمِنَى فِي مَنَازِلِهِمْ قَبْلَ أَنْ يُهَاجِرَ إِلَى الْمَدِينَةِ ،
يَقُولُ : " يَا أَيُّهَا النَّاسُ ، إِنَّ اللَّهَ عَزَّ وَجَلَّ يَأْمُرُكُمْ أَنْ تَعْبُدُوهُ وَلَا تُشْرِكُوا بِهِ
شَيْئًا " . قَالَ : وَوَرَاءَهُ رَجُلٌ يَقُولُ : هَذَا يَأْمُرُكُمْ أَنْ تَدْعُوا دِينَ آبَائِكُمْ ،
فَسَأَلْتُ : مَنْ هَذَا الرَّجُلُ ؟ فَقِيلَ : هَذَا أَبُو لَهَبٍ .¹

Робийъа ибн Ибад (Аллах андан ыраазы болсун)
айтат: «Мен Аллахтын Элчисин ﷺ Мадинага хижра
кылуудан мурун, (Меккеде) Минада адамдардын үйүн
аралап: “Оо адамар, Аллах Таала силерди эч нерсени
шерик кылбай жалгыз Өзүнө сыйынууга буйруду!” – деп

---

¹ - أخرجه أحمد (16024)، و الطبراني في الأوسط (133/2). صححه شعيب الأرنؤوط.

адамдарды (Исламга) чакырып жатса, артынан бир адам: “Бул силерди атаңардын динин таштоого буйруп жатат.” – деп айтканын көрдүм. Ал адамдын ким экенин сураганымда, ал Абу Лахаб дешти.

Хадистин булагы:

Ахмад 16024

Тобарани 2/133

Сахих деп өкүм берген:

Шуъайб Арнаут

عَنْ مُعَاذِ بْنِ جَبَلٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ : كُنْتُ رَدَفَ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عَلَى جِمَارٍ فَقَالَ : " يَا مُعَاذُ، هَلْ تَدْرِي حَقَّ اللَّهِ عَلَى عِبَادِهِ ؟ وَمَا حَقُّ الْعِبَادِ عَلَى اللَّهِ ؟ ". قُلْتُ : اللَّهُ وَرَسُولُهُ أَعْلَمُ. قَالَ : " فَإِنَّ حَقَّ اللَّهِ عَلَى الْعِبَادِ أَنْ يَعْبُدُوهُ وَلَا يُشْرِكُوا بِهِ شَيْئًا " ¹.

Муъаз ибн Жабаль (Аллах андан ыраазы болсун):
“Мен Аллахтын Элчисинин ﷺ эшегине учкашып кетип жаткам. Ал мага:

- **Оо Муъаз, сен Аллахтын кулдарынан болгон акысын билесиңби?** – деп сурады. Мен:
- Аллах жана Анын Элчиси билет, - дедим. Ал мага:
- **Аллахтын кулдарынан болгон акысы – кулдары Аллахка эч нерсени шерик кошпой, жалгыз Өзүнө гана сыйынуулары – деди.”**

(Бухари 2856)

---

¹ - رواه البخاري (2856)

Мына, Аллахтын Элчиси ﷺ жогорудагы хадистерде адамдарды эң биринчи Аллахка эч нерсени шерик кошпой жалгыз Өзүнө сыйынууга чакырып ага буйруган. Себеби таухид – бизди жаратып, ырыскы берген чексиз нээматтардын ээси болгон Аллахтын акысы. Кимде-ким Ага шерик кошсо, ошол Аллахтын акысын башкага арнап, өтө чоң зулумдук кылган болот. Эгер өлүм келип калганча ал нерседен тооба кылбай ширк кошкон абалда Аллахка жолукса, Аллах аны кечирбейт. Ошондуктан мусулман Куран-сүннөттү көп окуп, таухидин бекемдеп, аны сактоосу милдет.

Экинчи талап: Салих амалдарды кылуу

Мусулман Аллахка эч нерсени шерик кошпой жалгыз Өзүнө ыйман келтирген соң, аны менен чектелип калбастан салих амалдарды кылуусу керек.

Исламда талап кылынган намаз окуу, орозо кармоо, зекет берүү, ажылык кылуу ибадаттарына амал кылуу парз болот. Себеби, Абдуллах ибн Умар риваят кылган хадисте Аллахтын Элчиси ﷺ: **“Ислам беш түркүктүн үстүндө курулган: “Аллахтан башка сыйынууга татыктуу зат жок жана Мухаммад Аллахтын Элчиси” – деп күбөлүк берүү, намазды тургузуу, зекет берүү, Рамазан айында орозо кармоо, ажылык кылуу”** – деген.

Бул хадисте “Ислам беш түркүктүн үстүндө” деп үйгө окшоштурулган. Ал эми үй болсо төрт түркүктүн үстүндө тургузулат эмеспи. Эгер түркүктөр күчтүү болсо үй бекем, алсыз болсо алсыз болот. Эгерде ошол түркүктөр куласа, үй дагы кулайт. Мына ошондуктан Исламдын беш түркүктүн тургузуп, аларды бекем сактоо зарыл.

Мусулман адам “тилим жана жүрөгүм менен ыйман келтирдим” – деп, амал кылууну таштап, тактап айтканда намаз окубай койбоосу керек. Себеби, Ислам дининде Куран-хадисти терең түшүнгөн белгилүү ахли сунна аалымдары ыймандын аныктамасын: “Тил менен айтып, жүрөк менен тастыктап, дене менен амал кылуу” – дешкен. Буга далил:

Абдуллах ибн Аббастан (Аллах алардан ыраазы болсун) риваят: “Аллахтын Элчиси ﷺ айтты:

- Аллахтын жалгыз Өзүнө ыйман келтирүү эмне экенин билесиңерби? – деп сурады. Алар:

- Аллах жана Анын Элчиси билет - дешти.
Аллахтын Элчиси ﷺ.
- “Лаа илааха илла Аллах жана Мухаммадур Расулуллах” келмесине күбөлүк берүү, намазды тургузуу, зекет берүү, Рамазанда орозо тутуу жана (түшкөн) олжонун бештен бирин берүүнөр” - деди.

(Бухари 53)

Бул хадисте Аллахтын Элчиси ﷺ Аллахка ыйман келтирүү эмне экенин билесиңерби деп, намаз окуу, орозо кармоо, зекет берүү, ажылык кылуу амалдарын ыйманга киргизген. Ошол үчүн Аллахка чыныгы ыйман келтирген адам тили, жүрөгү менен чектелбей, амал кылуусу шарт.

Динибизде намаздын орду өтө чоң. Намаз Исламдын экинчи түркүгү болуп саналат. Кыямат күнү эң биринчи эсеп намаздан башталып, ал жакшы болсо жеңил болуп, ал жок болсо кыйын болот. Бул намаз жерде эмес, жети кабат асмандын үстүндө парз болгон. Ыйман келтирген ар бир инсанга буйрулган өзгөчө чоң ибадат болуп саналат.

Хадис кудсийде: **“Аллах намазды сактап окугандар үчүн Жаннатты убада кылдым, ал эми сактабагандар үчүн менин убадам жок”** – деген. Мына ушундай бийик болгон ибадатты мусулман көзүнүн карегиндей сактоосу керек.

Ал эми Аллахтын жалгыз Өзүнө сыйынуу менен иши болбой, эч кандай салих амалы жок, акыреттен, Жаннаттан үмүт кылып баргандар – жазда эгин экпей, жайы менен ойноп-күлүп, күзүндө түшүм жыйноого барган адам сыяктуу.

Эми мусулман ыйман келтирүү менен эле чектелбей, амал кылуу милдет экендигин баяндаган Куран-хадистен далил келтиребиз.

﴿وَالَّذِينَ ءَامَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ اُولَٰئِكَ اَصْحَابُ الْجَنَّةِ هُمْ فِيهَا خَالِدُونَ﴾

{البقرة: 82}

Ырасында, ыйман келтирип, жакшы амалдарды жасагандар – алар Бейиш ээлери. Алар анда түбөлүк калышат.

(Куран, Бакара: 82)

Бул аятта Аллах Таала “ыйман келтирип, андан соң салих амалдарды жасагандар түбөлүк калуучу Жаннат ээлери” деген. Мына ошондуктан амал кылуу милдет.

﴿إِنَّ الَّذِينَ ءَامَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ وَأَقَامُوا الصَّلَاةَ وَءَاتَوْا الزَّكَاةَ لَهُمْ أَجْرُهُمْ
عِنْدَ رَبِّهِمْ وَلَا خَوْفٌ عَلَيْهِمْ وَلَا هُمْ يَحْزَنُونَ﴾

{البقرة: 277}

Ырасында, (Аллахка) ыйман келтирип, жакшы амалдарды жасап, намазын окуган жана зекетин берген адамдардын соопторун Раббысы берет. Алар үчүн коркуу болбойт жана кайгырышпайт.

(Куран, Бакара: 277)

Бул аятта Аллах Таала “ыйман келтирип, салих амалдарды жасап, намазын окуп, зекетин бергендерге Кыямат күнү коркуу жана кайгы болбойт” деген. Демек, мусулман ал күнү коркуу, кайгы-капага кабылбоо үчүн намазын окуп зекетин берүүсү керек.

﴿إِنَّمَا الْمُؤْمِنُونَ الَّذِينَ إِذَا ذُكِرَ اللَّهُ وَجِلَتْ قُلُوبُهُمْ وَإِذَا تُلِيَتْ عَلَيْهِمْ آيَاتُهُ زَادَتْهُمْ إِيمَانًا وَعَلَىٰ رَبِّهِمْ يَتَوَكَّلُونَ﴾^٢ الَّذِينَ يُقِيمُونَ الصَّلَاةَ وَمِمَّا رَزَقْنَاهُمْ يُنْفِقُونَ^٣ أُولَٰئِكَ هُمُ الْمُؤْمِنُونَ حَقًّا لَهُمْ دَرَجَاتٌ عِنْدَ رَبِّهِمْ وَمَغْفِرَةٌ وَرِزْقٌ كَرِيمٌ ﴿٤﴾

{الأنفال: 2-4}

Ырасында, (чыныгы) момундар Аллах эскерилгенде жүрөктөрү коркууга түшүп, аяттары окулганда ыймандары көбөйүп, Раббысы – Аллахка тобокел кылышат. Алар намаздарын (өз убактысында) окушуп, Биз ырыскы кылып берген нерселерден садака кылышат. Мына ошолор чыныгы момундар. Аларга Раббысынын алдында (Жаннатта бийик) даражалар, кечирим жана мол ырыскылар бар.

(Куран, Анфал: 2-4)

Бул аятта Аллах Таала “намаздарын (өз убактысында) окугандар жана зекет-нафаканы¹ бергендер – чыныгы момундар” деп сыпаттаган. Албетте, ушул амалдар өзүн чыныгы мусулманмын деген ар бир адамда болуусу керек.

---

¹ Нафака – аялдарына, туугандарына, балдарына, кол астындагы күндөрүнө жана башкаларга жакшылык жолунда кылынган бардык садакалар.

﴿قَدْ أَفْلَحَ الْمُؤْمِنُونَ﴾ ١ الَّذِينَ هُمْ فِي صَلَاتِهِمْ خَاشِعُونَ ٢ وَالَّذِينَ هُمْ عَنْ
الْعُلُوفِ مُعْرِضُونَ ٣ وَالَّذِينَ هُمْ لِلزَّكَاةِ فَاعِلُونَ ٤ وَالَّذِينَ هُمْ لِفُرُوجِهِمْ
حَافِظُونَ ٥

{المؤمنون: 1-5}

﴿وَالَّذِينَ هُمْ عَلَى صَلَاتِهِمْ يُحَافِظُونَ﴾ ٩ أُولَئِكَ هُمُ الْوَارِثُونَ ١٠ الَّذِينَ يَرِثُونَ
الْفِرْدَوْسَ هُمْ فِيهَا خَالِدُونَ ١١

{المؤمنون: 9-11}

Чындыгында момундар ийгиликке (Бейишке) жетишти. Алар намаздарында Аллахтан корккон абалда турушат. Алар маанисиз иштерден (сөздөрдөн) жүз бурушат. Алар (парз болгон) зекеттерин беришет. Алар жыныс мүчөлөрүн (зынадан) сакташат.

Алар намаздарын (өз убагында) окушат. Мына ушулар – мураскорлор. Алар Фирдаусту (бейишин) мурас кылып, анда түбөлүк калышат.

(Куран, Муминун: 1-5; 9-11)

﴿مَنْ عَمِلْ صَالِحًا مِّنْ ذَكَرٍ أَوْ أَنَّىٰ وَهُوَ مُؤْمِنٌ فَلَنُحْيِيَنَّهُ حَيٰوةً طَيِّبَةً
وَلَنَجْزِيَنَّهُمْ أَجْرَهُم بِأَحْسَنِ مَا كَانُوا يَعْمَلُونَ﴾

{النحل: 97}

**Ар бир эркек же аял ыйман келтирген абалда
салих амалдарды жасаса, Биз ага (бул дүйнөдө) жакшы
жашоо беребиз жана (акыретте) аларга кылган
амалдарынан жакшы сыйлыктарды тартуулайбыз.**

(Куран, Нахл: 97)

Бул аятта Аллах Таала кайсы бир мусулман аял же эркек ыйман келтирип, салих амалдарды кылчу болсо, ага бул дүйнөдө жакшы жашоо тартуулап, Кыямат күнү амалдарынын эсебин арттырып беребиз деген. Албетте намаз, зекет, орозо – жакшы амалдардын башында турат.

﴿الَّذِي خَلَقَ الْمَوْتَ وَالْحَيَاةَ لِيَبْلُوَكُمْ أَيُّكُمْ أَحْسَنُ عَمَلًا وَهُوَ الْعَزِيزُ

الْغَفُورُ﴾

{الملك: 2}

**Ал силердин кимиңер эң жакшы амалдарды
жасаарыңарды сыноо үчүн өлүм менен өмүрдү жараткан.
Ал – Ызаттуу, Кечиримдүү.**

(Куран, Мүлк: 2)

Бул аятта Аллах Таала кайсы кулу жакшы амалдарды жасап, натыйжада алдынан дайралар агуучу ырахаттуу түбөлүк Жаннатка татыктуу болоорун сыноо үчүн, жашоо менен өлүмдү жаратканы айтылган. Мына ошондуктан ар бир мусулман ал сыноодон өтүү үчүн салих амалдарды жасоосу милдет.

﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ ءَامَنُوا اتَّقُوا اللَّهَ وَلْتَنْظُرْ نَفْسٌ مَّا قَدَّمَتْ لِغَدٍ وَاتَّقُوا اللَّهَ إِنَّ
اللَّهَ خَبِيرٌ بِمَا تَعْمَلُونَ﴾

{الحشر: 18}

Оо ыйман келтиргендер, Аллахтан корккула! Ар бир жан эртеңки (акыреттеги) күнү үчүн эмне даярдаганын карасын! Аллахтан корккула! Албетте, Аллах силердин кандай амал жасап жатканыңардан кабардар.

(Куран, Хашр: 18)

Бул аятта Аллах Таала ар бир жан эртеңки акырет күнү үчүн кандай амал кылганын карасын деп кулдарына эскертип, жакшы амалдарды көбөйтсүн деп жатат. Себеби, ошол нерселер менен Жаннатка кирип, Тозоктон кутулат. Ал эми эртеңки күнү үчүн эч кандай даярдык көрбөй, ойноп-күлүп, амал кылбаган адам Жаннатка киргизилбей азапталса, ошол азапка өзү гана себепчи экенин билип, өзүн жемелесин.

عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا، أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ لَمَّا بَعَثَ مُعَاذًا إِلَى الْيَمَنِ، فَقَالَ : " إِنَّكَ تَأْتِي قَوْمًا أَهْلَ كِتَابٍ، فَأَدْعُهُمْ إِلَى شَهَادَةِ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ، وَأَنِّي رَسُولُ اللَّهِ، فَإِنْ هُمْ أَطَاعُوكَ لِذَلِكَ فَأَعْلِمُهُمْ أَنَّ اللَّهَ افْتَرَضَ عَلَيْهِمْ خَمْسَ صَلَوَاتٍ فِي كُلِّ يَوْمٍ وَلَيْلَةٍ، فَإِنْ هُمْ أَطَاعُوكَ لِذَلِكَ فَأَعْلِمُهُمْ أَنَّ اللَّهَ افْتَرَضَ عَلَيْهِمْ صَدَقَةً فِي أَمْوَالِهِمْ تُؤْخَذُ مِنْ

أَغْنِيَاهُمْ وَتُرِدُّ عَلَى فَقَرَائِهِمْ، فَإِنْ هُمْ أَطَاعُوكَ لِذَلِكَ فَإِيَّاكَ وَكَرَائِمَ أَمْوَالِهِمْ،
وَأَتَّقِ دَعْوَةَ الْمَظْلُومِ ؛ فَإِنَّهَا لَيْسَ بَيْنَهَا وَبَيْنَ اللَّهِ حِجَابٌ".¹

Абдуллах ибн Аббас (Аллах андан ыраазы болсун) айтат: “Аллахтын Элчиси ﷺ Муъаз ибн Жабалды Йеменге жөнөтүп жатып, ага минтип айтты: "Оо Муъаз, сен китеп ээлери² болгон элге кетип жатасың. (Барганыңда) Аларды эң биринчи “Аллахтан башка сыйынууга татыктуу зат жок” күбөлүгүнө жана “мен Аллахтын Элчиси экениме” күбөлүк берүүгө чакыргын. Эгерде алар (күбөлүккө) ыйман келтирүүдө моюн сунушса, анда Аллах Таала аларга күнүнө беш маал намаз окууну парз кылганын билдиргин. Эгер алар (намаз окууда дагы) моюн сунушса, Аллах аларга зекет берүүнү парз кылганын билдиргин. Ал байларынан алынып, кедейлерине берилет. Бул нерседе моюн сунушса, (zeket алууда) алардын баалуу малдарын албоонду эскертем. Зулум чеккен адамдын дубасынан сактангын! Себеби, анын дубасы менен Аллахтын ортосунда эч кандай тосмо жок.”

(Бухари 1458; Муслим 19)

Бул хадисте Аллахтын Элчиси ﷺ Муъаз аттуу белгилүү сахабасын Йеменде жашаган китеп ээлерине жөнөтүп жатып, аларды Исламга чакырууда эң биринчи Аллахка жана Элчисине ﷺ ыйман келтирүүгө чакыруусун үйрөттү. Алар ыйман келтирип, кабыл алышса, аларга Аллах Таала күнүнө беш маал намаз окууну парз кылганын айткын

---

¹ - رواه البخاري (1458)، و مسلم (19)

² Китеп ээлери – яхудар жана христиандар

деп, намаз окуу менен зекет берүү ар бир мусулмандын амалы экенин ачык баяндаган. Демек, келме салих амалдарды жасоону талап кылат. Келмени айтып, бирок жакшы амалдарды калтыруу шариятыбызга каршы келет.

Намазды таштаган адамдардын акыбалдары айтылган далилдер:

﴿فِي جَنَّتٍ يَتَسَاءَلُونَ﴾ عَنِ الْمُجْرِمِينَ ﴿٤١﴾ مَا سَلَكَكُمْ فِي سَقَرٍ ﴿٤٢﴾ قَالُوا لَمْ نَكُ مِنَ الْمُصَلِّينَ ﴿٤٣﴾ وَلَمْ نَكُ نُطْعِمِ الْمَسْكِينِ ﴿٤٤﴾ وَكُنَّا نَخُوضُ مَعَ الْخَائِضِينَ ﴿٤٥﴾ وَكُنَّا نُكَذِّبُ بَيَّوْمَ الدِّينِ ﴿٤٦﴾ حَتَّىٰ أَتَانَا الْيَقِينُ ﴿٤٧﴾

{المذثر: 40-47}

(Момундар) Бейиштерде туруп, күнөөкөрлөрдөн “силерди бул Тозокко эмне түшүрдү?” деп сурашат. Алар: “Биз (дүйнөдө) намаз окугандардан эмес элек жана (бизге берилгенден) бей-бечараларды тамактандырчу эмеспиз. (Адашып) бузукулукта жүргөн адамдар менен бирге жүрүп, бизге өлүм жетип келгиче Кыямат күнүн жалганга чыгарганбыз.”

(Муддассир: 40-47)

﴿وَالَّذِينَ يَكْزُرُونَ الذَّهَبَ وَالْفِضَّةَ وَلَا يَنْفِقُونَهَا فِي سَبِيلِ اللَّهِ فَبَشِّرْهُمْ
بِعَذَابٍ أَلِيمٍ﴾

{التوبة: 34}

Алтын менен күмүштү жыйнап, Аллах жолунда
(зекетин жана нафакасын) бербегендерди (жан) ооруткан
азап менен сүйүнчүлөгүн.

(Куран, Тооба: 34)

عن أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ
عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ : " إِنَّ أَوَّلَ مَا يُحَاسَبُ بِهِ الْعَبْدُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ مِنْ عَمَلِهِ
صَلَاتُهُ، فَإِنْ صَلَحَتْ فَقَدْ أَفْلَحَ وَأَنْجَحَ، وَإِنْ فَسَدَتْ فَقَدْ خَابَ وَخَسِرَ، فَإِنْ
انْتَقَصَ مِنْ فَرِيضَتِهِ شَيْءٌ، قَالَ الرَّبُّ تَبَارَكَ وَتَعَالَى : انْظُرُوا هَلْ لِعَبْدِي
مِنْ تَطَوُّعٍ ؟ فَيُكَمَّلُ بِهَا مَا انْتَقَصَ مِنَ الْفَرِيضَةِ، ثُمَّ يَكُونُ سَائِرُ عَمَلِهِ عَلَى
ذَلِكَ " ¹.

Абу Хурайрадан (Аллах андан ыраазы болсун) риваят:
“Мен Аллахтын Элчиси ﷺ мындай деп айтканын уктум:
“Кыямат күнү пендеден эң биринчи эсеп кылынчу амалы
– намазы болот. Эгер намазы толук, жакшы болсо,
ырасында азаптан саламатта калып жана ийгиликке
жеткен болот. Ал эми намазы жок (же толук эмес же
туура эмес) болсо өкүнүчтө болуп, бактысыз болот. Эгер
парзы кем болсо, Аллах Таала: “Пендедин нафилдери
бар бекен, карагыла” – дейт. (Эгер болсо,) кем болгону

¹ - رواه أبو داود (864)، والترمذي (413)، والنسائي (465). صححه المنذري و الألباني.

ошол менен толукталат. Андан кийинки амалдары дал ушундай болуп толтурулат.”

Хадистин булагы:

Абу Дауд 864

Тирмизи 413

Насаи 465

Сахих деп өкүм берген:

Мунзири

Альбани

عن أَبِي قَتَادَةَ بْنِ رُبَيْعٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ : " قَالَ اللَّهُ عَزَّ وَجَلَّ : افْتَرَضْتُ عَلَى أُمَّتِكَ خَمْسَ صَلَوَاتٍ، وَعَهْدْتُ عِنْدِي عَهْدًا، أَنَّهُ مَنْ حَافَظَ عَلَيْهِنَّ لَوْفَتْهِنَّ أَدْخَلْتُهُ الْجَنَّةَ، وَمَنْ لَمْ يُحَافِظْ عَلَيْهِنَّ فَلَا عَهْدَ لَهُ عِنْدِي".¹

Абу Котада ибн Риббий (Аллах андан ыраазы болсун):

“Аллахтын Элчиси ﷺ: “Аллах Таала айтты: “(Оо Мухаммад) Мен сенин үмөтүңө беш маал намазды парз кылдым. Ким ал намаздарды өз убактында окуп, ага бекем болсо, аны Жаннатка киргизүүгө убада кылдым. Ал эми ким ал намаздарды сактабаса ага менин убадам жок” – деди”

Хадистин булагы:

Абу Дауд 430

Ибн Мажах 1403

Сахих деп өкүм берген:

Альбани

---

¹ - رواه أبو داود (430)، وابن ماجه (1403). صححه الألباني.

Адам баласынын Жаннатка кирүүсү үчүн Аллах салих амалдарды себеп кылган. Ким аны талап кылынгандай сактаса, ал үчүн Жаннат убада кылды. Мына ушул Аллахтын убадасы. Ал эч качан убадасын бузбайт. Андыктан, мыкты амал кылуучулардан болуп, намаз окуп, шариятта көрсөтүлгөн салих амалдарда күчүбүздүн жетишинче алдыңкылардан болуп калуу керек.

Ал эми эл арасында “ыйманым жүрөгүмдө, арак ичпейм, тамеки чекпейм, уурулук кылбайм, жалган айтпайм, эч кимге зыяным жок жакшы адаммын, Аллах мени эмне үчүн азаптамак эле, Жаннатка кирсем керек” деген адамдар дагы көп. Бул туура эмес. Аллахтын милдет кылган таухиди менен намазына көңүл бурбай таштаган болсо, ал эч кимге зыяны жок абдан жакшы адам болсо дагы, ушул буйруктарды таштаганы үчүн жазаланат. Кээ бир адамдар Аллахтын буйруктарын таштап, парз амалдарды аткарбаганы өзүнчө күнөө болсо, кайтарган арам иштерден башы чыкпай, тыйылбаганы өзүнчө күнөө болуп, эки жактан азап көрөт. Андыктан тууганым, арам нерселерден баш тартып, Аллах буйруган таухидде бекем болуп, намаздарды белгиленген убагында окуңуз. Келме ушул амалдарды талап кылат.

Үчүнчү талап: Аллах кайтарган нерселерден тыйылуу

Чыныгы мусулман келмеге ыйман келтирип Аллахтын жалгыз Өзүнө сыйынган соң, Аллах буйруган ибадаттарды аткаруу менен чектелбей, кайтарган арам нерселерден тыйылып, аларга алып баруучу бардык жолдордон сактануусу милдет.

Шариятта кайтарылган нерселер эки жол менен болот. Алар – Аллах Тааланын Куранда Өз сөзү менен кайтаруусу же жөнөткөн Элчиси Мухаммад ﷺ аркылуу кайтаруусу. Себеби, Аллах Таала айтта: **“Ким Элчиге моюн сунса, ырасында Аллахка моюн сунган болот”** – деген.

Динибизде кайтарылган нерселердин эң башында чоң ширк, чоң куфр, чоң нифак турат. Булардан кийин: динге бидаат киргизүү, кичине ширк, кичине нифак, кичине куфр болуп, андан соң чоң күнөөлөр, кичине күнөө жана макрух болуп бөлүнөт. Албетте, ар биринин аныктамалары кенен жазылган китептерде айтылган. Күнөө кылуу үчүн эмес, тескерисинче билбестиктен ошол күнөөлөргө түшүп калбоо үчүн мусулман ушулардын ар бирин абдан жакшы билүүсү милдет. Анткени, мусулман өзүнүн чоң душманы болгон ширкти, бидаатты жакшы билбесе, аларга кабылып калуусу толук мүмкүн. Динибизде Аллах буйруган таухид, парз, уажип жана сүннөттү аткарууда ар бир мусулман үчүн жакшылык бар. Ошондой эле, Аллах кайтарган бардык ширк, бидаат, арам нерселерде мусулман үчүн дүйнө-акыретинде зыян жана азап бар. Андыктан, бир тууганым, кайтарылган нерселерди напсыңа жагып турса да таштагын. Себеби, Аллахтын Элчиси ﷺ хадисте мындай деп айтат:

عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ :
"حُجِبَتِ النَّارُ بِالشَّهَوَاتِ، وَحُجِبَتِ الْجَنَّةُ بِالْمَكَارِهِ"¹.

Абу Хурайрадан (Аллах андан ыраазы болсун) риваят:
“Аллахтын Элчиси ﷺ айтты: “Тозок – шахуат (арак, зына, музыка жана башка ушу сыяктуу нерселер) менен курчалган. Ал эми Жаннат (напсыга) жагымсыз (намаз, орозо, зекет жана башка ушул сыяктуу) нерселер менен курчалган.””

(Бухари 6487; Муслим 2822)

Бул хадисте Жаннат напсыга жагымсыз - таухид, намаз, орозо, зекет, зикир, садака жана Куран-сүннөттө буйрулган башка сооптуу амалдар менен курчалган болсо, Тозок напсыга жагымдуу, шахуат каалаган – бейнамаз жүрүү, зына кылуу, арак ичүү, музыка угуу, тыюу салынган арам нерселер менен курчалган. Мына ошондуктан Жаннатка кирем деген мусулман напсысы тартып турса да, аз жашоодо сабыр кылып арамдан тыйылса, ибадатка бекем болсо, Аллах кааласа аны Жаннат күтүп турат. Ал эми напсысына ээрчип, арамга алданган адамды эмне күтөөрү маалым.

عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ ، قَالَ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : "
الدُّنْيَا سِجْنُ الْمُؤْمِنِ، وَجَنَّةُ الْكَافِرِ"².

---

¹ - رواه البخاري (6487)، و مسلم (2822).

² - رواه مسلم (2956).

Абу Хурайрадан (Аллах андан ыраазы болсун) риваят:
“Аллахтын Элчиси ﷺ айтты: **“Бул дүйнө – момундун түрмөсү, ал эми каапырдын Жаннаты.”**”

(Муслим 2956)

Бул хадисте бул дүйнө мусулман үчүн түрмө дегендин себеби: момун ишениминде, амалында, сөзүндө шарият кайтарган ширк жана арам нерселерге түшүп калбоо үчүн өтө этияттык менен жашайт. Мына ошондуктан түрмө сыяктуу. Ал эми мусулман эмес адам ишениминде, сөзүндө, амалында оюна келгенин кылып, эч кандай милдеттери менен иши жок, арам-адал менен иши болбой, напсысы каалагандай жашайт. Ошол үчүн алардын Жаннаты.

Аалымдар ушул хадисти мындай түшүндүрүшкөн: “Мусулмандын акыбети болгон Жаннаттагы жашоосуна караганда, дүйнө жашоосу ал үчүн Тозоктой сезилет. Ал эми каапырдын акыбети болгон Тозоктогу жашоосуна караганда, бул дүйнө Жаннаттай сезилет” – дешкен.

Эми Аллахка ибадат кылуу менен иши болбой, напсысы каалагандай жашап, кайтарылган – ширк, бедаат, арам иштерден баш тартпаган адамдар үчүн айтылган аяттарды келтиребиз. Себеби, эскертүү момундарга пайда берет эмеспи.

﴿وَذَكِّرْ فَإِنَّ الذِّكْرَى تَنْفَعُ الْمُؤْمِنِينَ﴾

{الذاريات: 55}

Эскерткин! Ырасында эскертүү момундарга пайда берет.

(Куран, Зарият: 55)

﴿يَبْنِيْ عَادَمَ لَا يَفْتِنَنَّكُمْ الشَّيْطٰنُ كَمَا اَخْرَجَ اٰبَوَيْكُمْ مِّنَ الْجَنَّةِ﴾

{الأعراف: 27}

Оо адам баласы, шайтан ата-энеңерди (азгырып) Жаннаттан чыгарган сыяктуу силерди да азгырып койбосун!

(Куран, Аъроф: 27)

﴿يٰٓاَيُّهَا الَّذِيْنَ ءَامَنُوْا اَدْخُلُوْا فِي السَّلٰمِ كَآفَّةً وَلَا تَتَّبِعُوْا خُطُوٰتِ الشَّيْطٰنِ اِنَّهٗ لَكُمْ عَدُوٌّ مُّبِيْنٌ﴾

{البقرة: 208}

Оо ыйман келтиргендер, Исламга толук киргиле! Шайтандын жолдоруна ээрчибегиле! Ал силер үчүн анык душман.

(Куран, Бакара: 208)

﴿إِنَّ الشَّيْطَانَ لَكُمْ عَدُوٌّ فَاتَّخِذُوهُ عَدُوًّا إِنَّمَا يَدْعُوا حِزْبَهُ لِيَكُونُوا مِنْ أَصْحَابِ السَّعِيرِ﴾
 {فاطر: 6}

Чындыгында шайтан силер үчүн (анык) душман! Андыктан, аны өзүңөргө (түбөлүк) душман туткула! Ырасында шайтан өз жамаатын (ээрчигендерди) Тозок ээлеринен болууга чакырат.

(Куран, Фатир: 6)

﴿وَلَوْ تَرَىٰ إِذْ وَقَفُوا عَلَى النَّارِ فَقَالُوا يَلَيْتُنَا نُرَدُّ وَلَا نُكَذِّبُ بِآيَاتِ رَبِّنَا وَنَكُونُ مِنَ الْمُؤْمِنِينَ﴾
 {الأنعام: 27}

(Оо Мухаммад) Эгер сен алардын (мушриктердин) Тозоктун үстүндө тургузулганын көргөн болсоң, алар (катуу өкүнүшүп) “Аттиң ай, биз кайра (дүйнөгө) кайтарылсак, Раббыбыздын аяттарын жалганга чыгарбай, момундардан болоор элек,” – дешет.

(Куран, Аньам: 27)

﴿قَدْ خَسِرَ الَّذِينَ كَذَبُوا بِلِقَاءِ اللَّهِ حَتَّىٰ إِذَا جَاءَتْهُمْ السَّاعَةُ بَغْتَةً قَالُوا
يَحْسِرَتْنَا عَلَىٰ مَا فَرَّطْنَا فِيهَا وَهُمْ يَحْمِلُونَ أَوْزَارَهُمْ عَلَىٰ ظُهُورِهِمْ أَلَا سَاءَ مَا
يَزِرُونَ﴾

{الأنعام: 31}

Ырасында Аллахка жолугууну (Кыямат күнүн) жалган деп эсептегендер бактысыз болгондор. Аларга капысынан өлүм жеткенде, күнөөлөрүн жондоруна көтөргөн абалда (катуу өкүнүшүп): “Аттиң ай, дүйнө жашоосун (өзүбүздүн зыяныбызга) өткөрүп алганыбыз биз үчүн кайгы!” – дешет. Алардын көтөргөн нерселери (күнөөлөрү) кандай жаман жүк!

(Куран, Аньам: 31)

﴿وَالَّذِينَ كَسَبُوا السَّيِّئَاتِ جَزَاءُ سَيِّئَةٍ بِمِثْلِهَا وَتَرْهَقُهُمْ ذِلَّةٌ مَّا لَهُمْ مِنَ اللَّهِ
مِنْ غَاصِمٍ كَأَنَّمَا أُغْشِيَتْ وُجُوهُهُمْ قِطْعًا مِّنَ اللَّيْلِ مُظْلِمًا أُولَٰئِكَ أَصْحَابُ
النَّارِ هُمْ فِيهَا خَالِدُونَ﴾

{يونس: 27}

Ал эми жаман иштерди жасагандарга амалдарына ылайык жаза берилет. Аларды (жүзүн, жүрөгүн) кайгы каптайт жана алар үчүн Аллахтын алдында (азабынан) эч бир коргоочу болбойт. Алардын жүздөрүн караңгылык каптагандай болот. Дал ошолор Тозок ээлери. Алар анда түбөлүк калышат.

(Куран, Юнус: 27)

﴿أَنْ تَقُولَ نَفْسٌ يَحْسَرْتَنِي عَلَى مَا فَرَّطْتُ فِي جَنْبِ اللَّهِ وَإِنْ كُنْتُ لَمِنَ
السَّخِرِينَ﴾

{الزمر: 56}

(Ар бир) “Жан (Кыямат күнү өкүнүп) Аллахтын алдындагы милдеттерин аткарбай чектен чыгып, (ыйман ээлерин, намаз окугандарды) шылдың кылгандардан болгонум үчүн кайгыдамын!” - деп айтканга чейин (сактанып калсын).

(Куран, Зумар: 56)

﴿وَمَنْ أَعْرَضَ عَنْ ذِكْرِي فَإِنَّ لَهُ مَعِيشَةً ضَنْكًا وَنَحْشُرُهُ يَوْمَ الْقِيَمَةِ
أَعْمَى ﴿١٢٤﴾ قَالَ رَبِّ لِمَ حَشَرْتَنِي أَعْمَى وَقَدْ كُنْتُ بَصِيرًا ﴿١٢٥﴾ قَالَ كَذَلِكَ أَتَتْكَ
آيَاتُنَا فَنَسِيتَهَا ۖ وَكَذَلِكَ الْيَوْمَ تُنْسَى ﴿١٢٦﴾﴾

{طه: 124-126}

Ал эми ким зикиримден (Курандан) баш тартса, анда ага тар (машакат) жашоо болот. Аны Кыямат күнү сокур кылып тирилтебиз. Ал айтат: “Оо Раббым! Эмне үчүн мени сокур кылып тирилттиң? Ырасында мен (дүйнөдө) көрчү эмес белем?” (Аллах) айтат: “Мына ушундай, сага дагы (дүйнөдө) биздин аяттарыбыз келгенде, (укмаксан, көрмөксөн болуп) унуткансың. Дал ошол сыяктуу, бүгүн сен да унутуласың!” – деп айтылат.

(Куран, Тооха: 124-126)

﴿يَنَاطُهَا النَّاسُ انْتَفُوا رَبَّكُمْ وَأَخْشَوْا يَوْمًا لَا يَجْزِي وَالِدٌ عَنْ وَلَدِهِ وَلَا مَوْلَدٌ هُوَ جَازٍ عَنِ وَالِدِهِ شَيْئًا إِنَّ وَعْدَ اللَّهِ حَقٌّ فَلَا تَغُرَّنَّكُمُ الْحَيَاةُ الدُّنْيَا وَلَا يَغُرَّنَّكُم بِاللَّهِ الْغُرُورُ﴾

{لقمان: 33}

Оо адамдар! Раббыңардан корккула! Жана атасы баласына, баласы атасына (азаптан кутулуу үчүн) эч кандай жардам бере албай турган күндөн корккула! Аллахтын (Кыямат күнү тууралуу) берген убадасы акыйкат! Силерди бул дүйнө жашоосу (оюн шахуаттары) алдап койбосун! Силерди (шайтан “тообаны кийин кыласың, Аллах кечирет” – деп) алдап койбосун.

(Куран, Лукман: 33)

﴿وَيَوْمَ يَعْضُ الظَّالِمُ عَلَى يَدَيْهِ يَقُولُ يَلَيْتَنِي اتَّخَذْتُ مَعَ الرَّسُولِ سَبِيلًا ﴿٢٧﴾ يَوَيْلَتَى لَيْتَنِي لَمْ أَتَّخِذْ فُلَانًا خَلِيلًا ﴿٢٨﴾ لَقَدْ أَضَلَّنِي عَنِ الذِّكْرِ بَعْدَ إِذْ جَاءَنِي ﴿٢٩﴾ وَكَانَ الشَّيْطَانُ لِلْإِنْسَانِ خَذُولًا﴾

{الفرقان: 27-29}

Ал күнү заалымдар эки колун тиштеп, минтип айтат: “Аттиң! (Дүйнөдө) Аллахтын Элчиси менен бир жолдо болсомчу! Шорум курусун! Баланчаны дос тутпай эле койгонумда! Ырасында ал мени акыйкат жеткенден кийин (туура жолдон) адаштырды! Шайтан инсанды (балээ жеткенде) таштап коёт турбайбы!” – дешет.

(Куран, Фуркон: 27-29)

﴿وَوُضِعَ الْكِتَابُ فَتَرَى الْمُجْرِمِينَ مُشْفِقِينَ مِمَّا فِيهِ وَيَقُولُونَ يَوَيْلَتَنَا مَا لَ هَذَا الْكِتَابِ لَا يُعَادِرُ صَغِيرَةً وَلَا كَبِيرَةً إِلَّا أَحْصَاهَا وَوَجَدُوا مَا عَمِلُوا حَاضِرًا وَلَا يَظْلِمُ رَبُّكَ أَحَدًا﴾

{الكهف: 49}

(Ал күнү ар бир адамдын) Амал китеби берилет. Ошондо жаман амал жасаган күнөөкөрлөрдүн андагы (жазылган) күнөөлөрүнөн коркконун көрөсүң. Алар: “Аттиң куруган күнүбүз! Бул эмне деген китеп? Чоң-кичине күнөөнүн эч бирин калтырбай, баарын тизип коюптур” – дешет. Андан (дүйнөдө кылган амалдардын) баарын табышат. Чындыгында сенин Раббың эч кимге зулумдук кылбайт.

(Куран, Кахф: 49)

﴿وَأَمَّا مَنْ أُوْتِيَ كِتَابَهُ بِشِمَالِهِۦ فَيَقُولُ يَلَيْتَنِي لَمْ أُوتَ كِتَابِيَهٗ ۖ وَلَمْ أَدْرِ مَا حِسَابِيَهٗ ۖ يَلَيْتَهَا كَانَتِ الْقَاصِيَهٗ ۖ مَا أَغْنَىٰ عَنِّي مَالِيَهٗ ۖ هَلَكَ عَنِّي سُلْطَانِيَهٗ ۖ خُدُوهُ فَغُلُّوهُ ۚ ثُمَّ الْجَحِيمَ صَلُّوهُ ۚ ثُمَّ فِي سِلْسِلَةٍ ذَرْعُهَا سَبْعُونَ ذِرَاعًا فَاسْلُكُوهُ ۚ إِنَّهُ كَانَ لَا يُؤْمِنُ بِاللَّهِ الْعَظِيمِ ۚ وَلَا يَحْضُرُ عَلَىٰ طَعَامِ الْمِسْكِينِ﴾

{الحاقة: 25-34}

Ал эми (амал) китеби сол жагынан берилсе, (бактысыз адамдар өкүнүп) минтип айтат: “Аттиң, мага китебим берилбей эле койсочу! Мен эсебимдин кандай экенин билбей эле койсомчу! Аттиң ай, ушул (менин

акыркы жок болуп кете турган) чечүүчү (күнүм) болуп калсачы! Мага байлыгым пайда бербей (азаптан куткара албай) калды. Менин (сүйөнгөн) күчүм (бийлигим) кыйрап жок болду. (Оо периштелер) Аны кармап (эки колун мойнуна чынжыр менен) байлагыла! Анан Тозокко таштагыла! Кийин узундугу жетимиш чыканак болгон чынжырга аны өткөргүлө! (Себеби) Ал улуу Аллахка ыйман келтирген эмес.

(Куран, Хакко: 25-33)

﴿يَوْمَ يَفِرُّ الْمَرْءُ مِنْ أَخِيهِ ﴿٣٦﴾ وَأُمِّهِ وَأَبِيهِ ﴿٣٧﴾ وَصَحْبَتِهِ ﴿٣٨﴾ وَبَنِيهِ ﴿٣٩﴾ لِكُلِّ أَمْرٍ ﴿٤٠﴾ مِنْهُمْ يَوْمَئِذٍ شَأْنٌ يُغْنِيهِ ﴿٤١﴾ وَجُوهٌ يَوْمَئِذٍ مُّسْفِرَةٌ ﴿٤٢﴾ ضَاحِكَةٌ مُّسْتَبْشِرَةٌ ﴿٤٣﴾ وَوُجُوهٌ يَوْمَئِذٍ غَٰبِرَةٌ ﴿٤٤﴾ تَرْهَقُهَا قَتَرَةٌ ﴿٤٥﴾ أُولَٰئِكَ هُمُ الْكَافِرَةُ الْفَجَرَةُ ﴿٤٦﴾﴾

{عبس: 34-42}

Ал (Кыямат) күнү адам бир тууганынан, өз энесинен, өз атасынан жана (жакшы көргөн) жарынан, балдарынан качат. Бул күнү ар бир адамдын өз түйшүгү (өзүнө) жетиштүү болот. (Кээ бир) жүздөр нурлуу (бакытта) болот. (Өзүнүн барар жерин билип) Күлгөн абалда сүйүнүчтө турат. Ал эми кээ бир жүздөрдү чаң каптап (бактысызда) болуп, караңгылык ороп калат. Мына ошолор бузуку каапыр болгон адамдар.

(Куран, Абаса: 34-42)

﴿فَأَمَّا مَنْ أُوتِيَ كِتَابَهُ وَبِئْمِينِهِ ۖ ﴿٧﴾ فَسَوْفَ يُحَاسَبُ حِسَابًا يَسِيرًا ۖ ﴿٨﴾ وَيَنْقَلِبُ
إِلَىٰ أَهْلِهِ ۖ مَسْرُورًا ۖ ﴿٩﴾ وَأَمَّا مَنْ أُوتِيَ كِتَابَهُ وَرَاءَ ظَهْرِهِ ۖ ﴿١٠﴾ فَسَوْفَ يَدْعُوا
ثُبُورًا ۖ ﴿١١﴾ وَيَصْلَىٰ سَعِيرًا ۖ ﴿١٢﴾ إِنَّهُ كَانَ فِي أَهْلِهِ مَسْرُورًا ۖ ﴿١٣﴾ إِنَّهُ ظَنَّ أَن لَّنْ
يُجُورَ ۖ ﴿١٤﴾ بَلَىٰ ۖ إِنَّ رَبَّهُ كَانَ بِهِ بَصِيرًا ۖ ﴿١٥﴾﴾

{الانشقاق: 7-15}

Кимдин (амал) китеби оң жагынан берилсе, анын эсеби өтө жеңил суралат. (Жаннаттагы) Үй-бүлөсүнө сүйүнгөн абалда кайтат. Ал эми кимдин (амал) китеби арт жагынан (сол жагынан) берилсе, (өзүнө) өлүм чакырат жана (катуу жанган) Тозокко ташталат. Ырасында ал (жашоодо күнөөнүн үстүндө) үй-бүлөсүндө кубанычта болчу эле. Анткени ал (Раббысына) кайтам деп ойлогон эмес эле. Жок! (Ал Раббысына кайтат) Акыйкатта Раббысы аны көрүп турган.

(Куран, Иншикок: 7-15)

Аллах Таала жогорудагы аяттарда буйруктарын аткарбай, кайтарган нерселеринен тыйылбай, Куранды артка таштап, өз напсылары каалаган нерселерди алдыга коюп, даярдыгы жок же төмөн акыбалда баргандар Кыямат күнү мына ушул аяттардагыдай өкүнүчтө болоорун баяндаган. Ошондуктан, мусулман ал күнү өкүнүчкө дуушар болуп калбоосу үчүн, бул дүйнөдө бир гана мүмкүнчүлүк берилгенин эске алып, акыретке кам көрүүсү зарыл.

Бул аяттарды алып келүүбүздөн максат – учурда көпчүлүктүн дүйнөгө болгон махабаты жана өлүмдөн коркуусу күчөп, бирок андан дагы көбүрөөк коркууга татыктуу болгон Аллахтан коркууну жана Кыямат күнүнө даярданууну унутуп коюшту. Мына ошондуктан, ар бир

инсан эртеңки күнүнө эмне даярдаганын карасын. Адам бул дүйнөдө мыкты жашап, бирок аяттардагыдай өкүнүчкө кабылуусу кандай жаман! Тескерисинче, бу дүйнөдө жөнөкөй жашаса дагы, акыретин мыкты тургузуп, Жаннат ээлеринен болгон адам кандай гана бактылуу! Бул аяттар жүрөгүндө ыйманы бар ар бир мусулманды ойлондурбай койбойт. Себеби, мусулмандын Аллахка ыйман менен жолугуп, сураксыз же сурагы жеңил болуп Жаннатка кирүүсү эбегейсиз зор бакыт эмеспи!

II БӨЛҮМ

МУХАММАДУР РАСУЛУЛЛАХ КУБӨЛҮГҮНҮН МААНИСИ

Аллах Таала адамдарды жараткандан соң аларды эмне максатта жараткандыгын жеткирүү үчүн жана Өзүнө кандай ибадат кылуу керектигин үйрөтүү үчүн адамдарга өздөрүнүн арасынан болгон элчи-пайгамбарларды жөнөтүп турган. Алар аркылуу Өзүнүн буйруган жана тыйган нерселерин жеткирген. Мына ошол пайгамбарлардын эң биринчиси Нух (aleyхи салам) болсо, эң акыркысы Мухаммад ﷺ болгон. Ал кишини Аллах Таала биз менен Өзүнүн ортосундагы кабар жеткирүүчү элчи кылгандан кийин биз анын элчи экенине ыйман келтирип, жеткирген кабарын тастыктап жана кайтарган нерсесине моюн сунуубуз милдет болот. Себеби, ал буйруп же тыйган нерсе өзүнүн каалоосунан эмес, Аллахтын уахийи. Аллах тарабынан жөнөтүлгөндөр – элчи жана пайгамбар деп аталат.

Элчи деген сөздүн шарияттагы мааниси - Аллах ага шариятты уахий кылып жана аны адамдарга жеткирүүгө буйрулган адам. Ал эми **пайгамбар** – өзүнө чейинки элчиге түшкөн шариятты тастыктоо үчүн жөнөтүлгөн адам.

Ахли сунна аалымдары Аллахтын жер бетине эң биринчи жөнөткөн элчиси Нух (aleyхи салам) дешкен. Ал эми кээ бир тарыхчылардын Нухтан (aleyхи салам) мурда бир же андан көп элчилер болгон деп айтышкандары ката экени шексиз. Нухтун (aleyхи салам) алдында элчи болгон эмес.

Ага Курандан далил:

﴿إِنَّا أَوْحَيْنَا إِلَيْكَ كَمَا أَوْحَيْنَا إِلَى نُوحٍ وَالنَّبِيِّينَ مِنْ بَعْدِهِ﴾

{النساء: 163}

Чындыгында, Биз Нухка жана андан кийинки пайгамбарларга уахий кылганыбыз сыяктуу сага да уахий кылдык.

(Куран, Ниса: 163)

Аллах Таала башка сөзүндө:

﴿وَلَقَدْ أَرْسَلْنَا نُوحًا وَإِبْرَاهِيمَ وَجَعَلْنَا فِي ذُرِّيَّتِهِمَا النُّبُوَّةَ وَالْكِتَابَ﴾

{الحديد: 26}

Акыйкатта Биз Нух жана Ибрахимди пайгамбар кылып жибердик. Пайгамбарлыкты жана (түшүрүлгөн) китептерди ал экөөнүн урпактарына ыйгардык.

(Куран, Хадид: 26)

Тактап айтканда, жеке ушул эки пайгамбардын урпактарына ыйгарган.

Хадистен далил:

Абу Хурайрадан (Аллах андан ыраазы болсун) риваят кылынган шапаат маселеси айтылган хадисте Пайгамбарыбыз ﷺ мындай деген: ... **адамдар Нухка келип: "Оо Нух, сен Аллах Таала жер бетине жөнөткөн эң биринчи Пайгамбарсың ..." – деп айтышат.**

(Бухари 3340; Муслим 194)

Биздин бул маселедеги ишенимибизде эң биринчи жөнөтүлгөн элчи – Нух (aleyхи салам) болсо, эң акыркы жөнөтүлгөн элчи – Мухаммад ﷺ болгон.

Ал эми кимде-ким Мухаммаддан ﷺ кийин “мен пайгамбармын” деп айтып чыкса, ал адам жалганчылардан болот жана Аллахтын сөзүнө каршы болуп динден чыгат. Буга далил:

﴿مَا كَانَ مُحَمَّدٌ أَبَا أَحَدٍ مِّن رِّجَالِكُمْ وَلَٰكِن رَّسُولَ اللَّهِ وَخَاتَمَ النَّبِيِّينَ﴾

{الأحزاب: 40}

(Оо Момундар) Мухаммад силердин аралардагы эч бир эркектин атасы эмес. Ал болгону Аллахтын Элчиси жана пайгамбарлардын эң акыркысы.

(Куран, Ахзаб: 40)

Бул аятта Аллах Таала, эмне үчүн элчилердин эң акыркысы дебей пайгамбарлардын эң акыркысы деди? Себеби, пайгамбар ар дайым элчиден кийин келген. Ал анын шариятын тастыктап тараткан. Аллах Таала аятта «акыркы пайгамбар» деди. Андан кийин пайгамбар келбей турган болсо, элчинин келбөөсү күмөнсүз нерсе.

МУХАММАДУР РАСУЛУЛЛАХ КҮБӨЛҮГҮНҮН РҮКҮНДӨРҮ

Биринчи рүкүн: Мухаммад ﷺ - Аллахтын кулу

Күбөлүк берүүдө Мухаммад ﷺ Аллахтын кулу деп ыйман келтирүү - биринчи рүкүн болуп эсептелет. Ушул рүкүнгө туура ыйман келтирүү Аллахтын Элчисин ﷺ Аллах берген Исламдагы даражасынан ашыкча көтөрүп чектен чыгуудан кайтарат.

БИРИНЧИ РҮКҮНДҮН ДАЛИЛДЕРИ:

﴿قُلْ إِنَّمَا أَنَا بَشَرٌ مِّثْلُكُمْ﴾

{الكهف: 110}

Айткын: (Оо Мухаммад) Мен силер сыяктуу эле адаммын.

(Куран, Кахф: 110)

﴿الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي أَنْزَلَ عَلَى عَبْدِهِ الْكِتَابَ﴾

{الكهف: 1}

**Өзүнүн кулуна (Мухаммадга) Китеп түшүргөн
Аллахка мактоолор болсун!**

(Куран, Кахф: 1)

﴿سُبْحَنَ الَّذِي أَسْرَى بِعَبْدِهِ لَيْلًا مِّنَ الْمَسْجِدِ الْحَرَامِ إِلَى الْمَسْجِدِ الْأَقْصَا
الَّذِي بَرَكْنَا حَوْلَهُ لِنُرِيَهُ مِنْ عَائِلَتِنَا إِنَّهُ هُوَ السَّمِيعُ الْبَصِيرُ﴾
{الإسراء: 1}

**Өз кулун (Мухаммадды) Харам мечитинен
айланасын берекеелүү кылган Акса мечитине
белгилерибизди көрсөтүү үчүн түн ичинде сейил
кылдырган Аллахка аруулук! Акыйкатта, Ал - Угуучу,
Көрүүчү.**

(Куран, Исра: 1)

﴿أَلَيْسَ اللَّهُ بِكَافٍ عَبْدَهُ﴾

{الزمر: 36}

Аллах кулуна (Мухаммадга) жетиштүү эмеспи?!

(Куран, Зумар: 36)

Пайгамбарыбыздын ﷺ акысында чектен чыгуу ар
кандай болот. Кээ бирлери ишеним маселесинде болсо, кээ
бири ибадат, кээ бирлери тил менен айтылуучу зикир

маселесинде ширк жана бидааттарды кылышат. Пайгамбарыбыз ﷺ Аллахтын кулу жана Элчиси, ал эч кандай кайыпты билбейт. Ал эми хадистерде келген Кыяматтын белгилери жана башка кайып маселелеринен кабар бергени - Аллахтын ага билдирген кабары. Өз алдынча эч кандай кайыпты билбейт. Кабырда жатып эч кимге пайда-зыян да жеткире албайт. Өзүнүн акысында кылынган бидаат майрамдарга келүүсү мүмкүн эмес. Ал Кыяматка чейин кабырынан чыкпайт. Анткени бул нерсеге эч кандай далил жок. Ал адамдарды өлтүрүп тирилте албайт. Ал нерсе бир гана Аллахка тийиштүү. Аллахты артка таштап “оо Аллахтын Элчиси мага шыпаа бер, мени баланча апааттан же балээден сакта!” жана башка ушу сыяктуу дубаларды кылуу Аллахка кылынган ширк болуп саналат. Албетте, Мадинага барган адам ага зыярат кылып «Ассаламу алейка йаа Расулаллах» деп ага Аллахтын саламын айтуу динибизде бар амал. Бирок ошол жерге барып андан бир нерсе суроо же “бизди коргогун, бизди сактагын!” деп дуба кылуу мүмкүн эмес. Кээ бир адамдар Пайгамбардын ﷺ кабырына баланча олуя барып салам бергенде Аллахтын Элчиси ﷺ кабырынан колун чыгарып учурашкан дешет. Албетте, мындай жомокту дин эмес табияты бузулбаган адамдын акылы дагы четке кагат.

Аллахтын Элчисине ﷺ билимдин негизинде туура күбөлүк берген мусулман анын акысында мындай чектен чыгуусу мүмкүн эмес. Ал эми кимде-ким чектен чыккан болсо, аалымдар ал адамдын берген күбөлүгү (Мухаммадур Расулаллах) шарият талап кылгандай толук болбойт деп айтышат.

Төмөндө Аллахтын Элчиси ﷺ өзүнүн акысында чектен чыгып ширк, бидааттарды киргизүүдөн кайтарган. Буга кыскача аят-хадистерди алып келебиз:

﴿قُلْ لَا أَمْلِكُ لِنَفْسِي نَفْعًا وَلَا ضَرًّا إِلَّا مَا شَاءَ اللَّهُ وَلَوْ كُنْتُ أَعْلَمُ الْغَيْبِ
لَاسْتَكْثَرْتُ مِنَ الْخَيْرِ وَمَا مَسَّنِيَ السُّوءُ إِنْ أَنَا إِلَّا نَذِيرٌ وَبَشِيرٌ لِّقَوْمٍ يُؤْمِنُونَ﴾

{الأعراف: 188}

(Оо Мухаммад) Айткын! Мен Аллах каалагандан башка пайдага да, зыянга да ээлик кыла албаймын. Эгерде мен кайыпты билген болсом, анда өзүмө жакшылыктардан көбөйтмөкмүн жана мага эч кандай жамандык жетмек эмес. Мен болгону ыйман келтирген коомду (Жаннат менен) сүйүнчүлөп (Тозок менен) эскертүүчүмүн.

(Куран, Аъроф: 188)

Абдурахман Саадий (Аллах аны ырайымына алсын) бул аятты түшүндүрүп мындай деген:

Бул аят жакшылыкка жетүү жана жамандыкты кетирүү үчүн Пайгамбарга ﷺ дуба кылган адамдын динден өтө сабатсыз экенин ачыкка чыгарып баяндайт. Анын колунда эч бир нерседе бийлиги жок. Аллах жакшылык бербеген адамга эч качан жакшылык бере албайт жана Аллах кулунан кетирбеген жамандыкты эч качан кетире албайт. Аллах үйрөткөн илимден ашыкча илими жок (кайыпты билбейт). Ал өзү жөнөтүлгөн нерсе менен эскертип, сүйүнчүлөө жолу менен гана пайда берет.

(Тафсир: 311)

﴿قُلْ لَا أَقُولُ لَكُمْ عِنْدِي خَزَائِنُ اللَّهِ وَلَا أَعْلَمُ الْغَيْبَ وَلَا أَقُولُ لَكُمْ إِنِّي مَلَكٌ إِنِّي أَتَّبِعُ إِلَّا مَا يُوحَىٰ إِلَيَّ قُلْ هَلْ يَسْتَوِي الْأَعْمَىٰ وَالْبَصِيرُ أَفَلَا تَتَفَكَّرُونَ﴾

{الأنعام: 50}

Айткын: Мен силерге Аллахтын казыналары менде деп айтуудан алысмын. Кайыпты да билбеймин жана мен силерге өзүмдү периштемин дебеймин. Мен болгону өзүмө кылынган уахийге гана ээрчиймин. (Жана) Айткын: Көрүүчү адам менен сокур адам тең боло алабы? Ойлонбойсуңарбы!

(Куран, Анъам: 50)

Жогорудагы аятта Аллахтын Элчиси ﷺ кайыпты билбөөсү жана өзүнө Аллах каалагандан артык пайдага да, зыянга да ээлик кыла албаарынан кабар берилип жатат.

Бул далилдер Пайгамбарыбыз ﷺ тирүүлүктө да, дүйнөдөн өткөндөн кийин дагы кайыпты билет дегендерге ачык жооп. Албетте, тирүү кезинде кайыпты билүү мүмкүн болбосо, өлгөндөн кийин да билет деп айтуу акылга туура келбеген нерсе.

عن عبد الله بن عباسٍ رضي الله عنه، قال : أنَّ رجلاً قال : يَا رَسُولَ اللَّهِ، مَا شَاءَ اللَّهُ وَشِئْتُ. فَقَالَ : " جَعَلَنِي لِلَّهِ عَدُوًّا ، بَلْ مَا شَاءَ اللَّهُ وَخَدَهُ " ¹.

Абдуллах ибн Аббастан (Аллах алардан ыраазы болсун) риваят: «Бир адам:

¹ - رواه أحمد (2561)، و ابن ماجه (2117). صححه أحمد شاكر و شعيب الأرنؤوط.

- Оо Аллахтын Элчиси, Аллах кааласа жана сиз кааласаңыз - деди эле, Аллахтын Элчиси (кайтарып):

- Сен мени Аллахка теңең! Тескерисинче Аллахтын жалгыз Өзү каалады деп айткын! – деди»

Хадистин булагы:

Ахмад 2561

Ибн Мажех 2117

Сахих деп өкүм берген:

Шуъайб Арнаут

Ахмат Шакир

عَنْ عُمَرَ بْنِ الْخَطَّابِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ:
"لَا تُطْرُونِي كَمَا أَطَرَتِ النَّصَارَى ابْنَ مَرْيَمَ، فَإِنَّمَا أَنَا عَبْدُهُ، فَقُولُوا: عَبْدُ
اللَّهِ وَرَسُولُهُ"¹.

Умар ибн Хаттабдан (Аллах андан ыраазы болсун) риваят: “Пайгамбарыбыз ﷺ айтты: “Христиандар Мариямдын уулу Ыйсаны улуктап чектен чыккан сыяктуу мени да мактап чектен чыкпагыла! Мен болгону Анын кулумун. Мени Аллахтын кулу жана Элчиси деп айткыла.””

(Бухари 3445)

Бул хадисте китеп ээлери Ыйсаны улуктап чектен чыккан сыяктуу анын акысында Куран-сүннөткө туура келбеген зикирлерди ойлоп чыгарып, аны мактап, чектен чыгып, китеп ээлерине окшошуп кетүүдөн кайтарган.

---

¹ - رواه البخاري (3445).

عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: " لَا تَجْعَلُوا بُيُوتَكُمْ قُبُورًا، وَلَا تَجْعَلُوا قَبْرِي عِيدًا".¹

Абу Хурайрадан (Аллах андан ыраазы болсун) риваят:
**«Пайгамбарыбыз ﷺ: “Үйүңөрдү кабырга
айландырбагыла жана менин кабырымды майрам
кылбагыла (жыйналбагыла)» - деп айткан.”**

Хадистин булагы:
Ахмад 8804
Абу Дауд 2042
Сахих деп өкүм берген:
Ибн Коййум
Альбани

Бул хадис Пайгамбарыбыздын ﷺ кабырында жыйналып, топтолуудан, ал жерди ибадат кылуучу жерге айландыруудан тыйган. Анткени ал нерсе адамдардын ширкке кабылышына чоң себеп болот.

عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ ، أَنَّ رَجُلًا قَالَ : يَا مُحَمَّدُ، يَا سَيِّدَنَا وَابْنَ سَيِّدِنَا، وَخَيْرَنَا وَابْنَ خَيْرِنَا. فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " يَا أَيُّهَا النَّاسُ، عَلَيْكُمْ بِتَقْوَاكُمْ، لَا يَسْتَهْوِيَنَّكُمُ الشَّيْطَانُ، أَنَا مُحَمَّدٌ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ عَبْدُ اللَّهِ وَرَسُولُهُ، وَاللَّهِ مَا أُحِبُّ أَنْ تَرْفَعُونِي فَوْقَ مَنْزِلَتِي الَّتِي أَنْزَلَنِي اللَّهُ".²

Анас ибн Маликтен (Аллах андан ыраазы болсун)
риваят: «Бир киши Пайгамбарыбызга ﷺ:

¹ - رواه أحمد (8804)، و أبو داود (2042). صححه ابن القيم و الألباني.

² - أخرجه أحمد (12551)، و النسائي في (السنن الكبرى) (10077) . صححه الألباني و شعيب الأرنؤوط.

- Оо Мухаммад, оо биздин сайидибиз (кожоюнубуз) жана биздин сайидибиздин баласы, биздин жакшыбыз жана биздин жакшыбыздын баласы - деп чакырды эле, Аллахтын Элчиси ﷺ:

- Оо адамдар, такыбалыкка бекем болгула, силерди шайтан азгырып жамандыкка тартып кетпесин, мен Мухаммад Абдуллахтын уулу, Аллахтын кулу жана Анын Элчисимин. Аллахтын аты менен касам ичип айтамын, мени Аллах койгон даражадан жогору көтөрүп жиберүүнөрдү жакшы көрбөймүн» - деп кайтарды.

Хадистин булагы:

Ахмад 12551

Насаи Кубура 10077

Сахих деп өкүм берген:

Альбани

Шуъайб Арнаут

Жогорудагы хадисте «биздин сайидибиз, биздин жакшыбыз жана биздин жакшыбыздын баласы» деп айтканда Пайгамбарыбыз ﷺ «мен Абдуллахтын уулумун, мени Аллах койгон даражадан жогору көтөрбөгүлө деп кайтарган». Аллахтын Элчиси ﷺ өзүн мактоо аркылуу адамдар чектен чыгып, ширкке түшүп калуусунан коркуп, ага алып баруучу жолду жаап, сахабаларга эскерткен. Себеби, китеп ээлери өз пайгамбарын мактоодо чектен чыгып, ширкке кабылышкан эле.

عن عبد الله بن مسعود رضي الله عنه، قال رسول الله صَلَّى الله عَلَيْهِ وَسَلَّمَ :
إِنَّمَا أَنَا بَشَرٌ مِثْلُكُمْ أَنَسَى كَمَا تَنْسَوْنَ، فَإِذَا نَسِيتُ فَذَكِّرُونِي".¹

Абдуллах ибн Масъуддан (Аллах андан ыраазы болсун) риваят: «Пайгамбарыбыз ﷺ (намаздагы унутуу маселесинде) “Мен силер сыяктуу эле адаммын, силер унуткан сыяктуу мен дагы унутамын, эгер мен унутсам мага эскерткиле” – деп айтты.»

(Бухари 401)

Ал эми бул хадис намаздагы унутуу саждасына келген. Пайгамбарыбыз ﷺ намазда бир нерсени унутуп калып, салам бергенден кийин «мен силерге окшогон адаммын, эгер мен унутсам мага эскерткиле» деген. Бул нерсе менен бир жагынан анын бизге окшогон Аллахтын кулу экенин билсек, экинчи жагынан Пайгамбарыбыз ﷺ намазда жаңылуусу менен дагы ушундай учурда кандай амал кылуу керек экенин бизге үйрөтүп жатканын билебиз.

---

¹ - رواه البخاري (401).

Экинчи рүкүн: Мухаммад ﷺ - Аллахтын Элчиси.

«Мухаммад ﷺ Аллахтын Элчиси деп күбөлүк берүү экинчи рүкүнү болуп саналат. Аллах Таала ар бир коомго динди жеткирүү үчүн өздөрүнөн болгон Элчи жөнөтүп турган. Акыркы үмөткө Пайгамбарыбызды ﷺ араб элинен тандап алган. Ошол үчүн биз “ал арабдардан чыкты, жеке арабдарга гана пайгамбар” – деп аны жалгыз араб улутуна пайгамбар деп бөлүүбүз туура эмес. Ал Кыямат күнгө чейинки бардык адам баласы үчүн улут-уруусуна карабастан Жаннат менен сүйүнчүлөп, Тозок менен эскертүүчү Элчи болуп жөнөтүлгөн. Аллахтын Элчиси ﷺ буйруган нерселер Аллах тарабынан буйрулгандыктан аларда адам баласы үчүн бир гана жакшылык бар жана ал тыйган нерселерге Аллах тарабынан тыюу салынгандыктан адамга бир гана зыян бар. Андыктан Пайгамбардын ﷺ буйруктарына эч күмөндөнбөй, шектенбестен моюн сунуу уажип болот. Бул рүкүнгө ыйман келтирүү аны Элчилик даражадан түшүргөн адамдарга жооп болот. Кээ бир адамдар Пайгамбарыбызды ﷺ Аллах берген даражасынан көтөрүп жиберсе, кээ бирлери Исламдагы даражасынан түшүрүп, анын сөзү биздин аалымдардын сөзү сыяктуу эле, кааласак алабыз, кааласак таштайбыз дешет. Кээ бирлери өтө эле чектен чыгып, биздин олуялардын сөздөрү Элчинин сөзүнөн дагы жогору турат деп ага толук ээрчибей, толук моюн сунбай, кайтарган нерселеринен толук кайтпай, ар кандай ширк, бидааттарга түшүп, чектен чыккандарын көрөбүз. Албетте, биз мусулмандар Аллахтын ыраазычылыгына, сүйүүсүнө жетүүбүзгө жалгыз бир гана жол бар. Ал - Аллахтын Элчисинин ﷺ көрсөткөн жолу. Ким анын буйруктарына моюн сунса - Аллахка моюн сунган болот жана ким ал кайтарган нерселерден толук кайтса, анда ал - Аллах кайтарган нерседен кайткан болот. Ошондуктан

ага туура ээрчүү үчүн ишеними, ибадаттары, зикир сөздөрү анын сүннөтүнө дал келүүсү керек. Ал эми Элчиге ﷺ ишенбей же ишенсе дагы анын буйруктарын аткарбай, кайтарган нерселерин тоготпосо, анда ал ошол жолду таштаган болот.

ЭКИНЧИ РҮКҮНДҮН ДАЛИЛДЕРИ:

﴿قُلْ يَأَيُّهَا النَّاسُ إِنِّي رَسُولُ اللَّهِ إِلَيْكُمْ جَمِيعًا﴾

{الأعراف: 158}

Айткын: Оо адамдар, мен силердин баарына үчүн (жөнөтүлгөн) Аллахтын Элчисимин.

(Куран, Аъроф: 158)

Жогорудагы аятта адамдардын улутуна, жынысына, өңү-түсүнө, байлыгына же мансабына карабастан, жалпы бардык адамзатка Элчи-Пайгамбар болуп жөнөтүлгөндүгүн Аллах Таала Өз сөзүндө баяндап жатат:

﴿لَقَدْ جَاءَكُمْ رَسُولٌ مِّنْ أَنْفُسِكُمْ عَزِيزٌ عَلَيْهِ مَا عَنِتُّمْ حَرِيصٌ عَلَيْكُمْ بِالْمُؤْمِنِينَ رَءُوفٌ رَّحِيمٌ﴾

{التوبة: 128}

Чындыгында, силерге өзүңөрдөн болгон Элчи келди, ал силердин машакатыңар үчүн кыйналган, (ыйманга келишиңерге) өтө куштар болгон жана момундар үчүн ырайымдуу, боорукер.

(Куран, Тооба: 128)

Абдурахман Саадий (Аллах аны ырайымына алсын) ушул аятты мындай түшүндүрөт:

"Силерге өтө куштар" дегени силердин жакшылыкка жетишиңерди өтө жакшы көрөт, жакшы нерселерди силерге жеткирүү үчүн бардык күчүн сарптаган, силердин хидятка келишиңерге өтө куштар, силерге жамандыктын жетишин жек көргөн, силерге жамандык жетпөөсү үчүн бардык аракетин жумшаган пайгамбар. Ал момундар үчүн ата-энесинен дагы көбүрөөк ырайымдуу жана боорукер. Ошондуктан, анын акысы бардык жаратылган нерселердин акысынан жогору турат. Ошол үчүн жалпы үммөт ага ыйман келтирип, аны урматтап, кадырлоосу милдет.

(Тафсир 357)

﴿لَقَدْ كَانَ لَكُمْ فِي رَسُولِ اللَّهِ أُسْوَةٌ حَسَنَةٌ لِّمَن كَانَ يَرْجُوا اللَّهَ وَالْيَوْمَ الْآخِرَ
وَذَكَرَ اللَّهَ كَثِيرًا﴾

{الأحزاب: 21}

Чындыгында Аллахтан жана Акырет күнүнөн үмүт кылып, Аллахты көп зикир кылгандар үчүн Аллахтын Элчисинде көркөм үлгүлөр бар.

(Куран, Ахзаб: 21)

Аллахка жана акырет күнүнө ыйман келтирген момундар үчүн Аллахтын Элчисинин ﷺ сөздөрүндө, иштеринде жана жашоосунда чыныгы көркөм өрнөк үлгүлөр бар. Ошондуктан ага ыйман келтирүүдө аны ашыкча жогору көтөрүп же төмөн түшүрүп чектен чыкпай, сүннөтүн бекем кармануу зарыл.

﴿قَالِذِينَ آمَنُوا بِهِ وَعَزَّرُوهُ وَنَصَرُوهُ وَاتَّبَعُوا النُّورَ الَّذِي أُنْزِلَ مَعَهُ ۖ أُولَٰئِكَ هُمُ الْمُفْلِحُونَ﴾
{الأعراف: 157}

(Мухаммадга) Ыйман келтиришип, ага урмат кылып, ага жардам беришкендер жана ага түшүрүлгөн нурга (Куранга) ээрчигендер, мына ошолор (азаптан) кутулуучулар.

(Куран, Аъроф: 157)

Бул аятта Аллах Таала Пайгамбарды ﷺ урматтап, сыйлап, жардам берип жана ага түшкөн Куранга ээрчисе алар жеңишке жетүүчүлөр деп жатат. Албетте, биз Аллахтын Элчисин ﷺ Аллах буйругандай урматтап, сыйлап, кадырлап, ага сүннөттө келгендей салам-салаваттарды айтабыз. Эч качан ишенимибиз, тилибиз, амалыбыз менен аны Аллах койгон даражадан көтөрүп жана төмөн түшүрүп чектен

чыкпайбыз. Ал эми кимде-ким чектен чыкса, анын туура жолго түшүүсүн тилейбиз.

﴿لَا تَجْعَلُوا دُعَاءَ الرَّسُولِ بَيْنَكُمْ كَدُعَاءِ بَعْضِكُمْ بَعْضًا﴾

{النور: 63}

(Оо ыйман келтиргендер) Элчинин чакырыгын араңарда бири-бириңерге болгон чакырык сыяктуу кылбагыла!

(Куран, Нур: 63)

Бул аятта Пайгамбарды ﷺ урматтап, барктообуз керектиги айтылган. Анын чакырыгын бири-бирибизге болгон чакырыктай кылбай, шарияттагы ага берилген ордуна ылайык өтө жакшы адеп менен чакырыгына жооп берип, кайтарса кайтарган нерсесинен тыйылып, кабар берсе эч күмөндөнбөй ишенүүбүз милдет.

﴿إِنَّ اللَّهَ وَمَلَائِكَتَهُ يُصَلُّونَ عَلَى النَّبِيِّ يَا أَيُّهَا الَّذِينَ ءَامَنُوا صَلُّوا عَلَيْهِ وَسَلِّمُوا تَسْلِيمًا﴾ إِنَّ الَّذِينَ يُؤْذُونَ اللَّهَ وَرَسُولَهُ لَعَنَهُمُ اللَّهُ فِي الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ وَأَعَدَّ لَهُمْ عَذَابًا مُّهِينًا ﴿٥٧﴾

{الأحزاب: 56-57}

Ырасында, Аллах Пайгамбарга ырайым кылат жана Анын периштелери аны кечиришин сурашып дуба кылышат. Оо ыйман келтиргендер, силер дагы ага салават салам айткыла!

**Аллахка жана Анын Элчисине зыян бергендерди
Аллах бул дүйнө-акыретте аларды каргыштады жана
аларга кор кылуучу азап даярдаган.**

(Куран, Ахзаб: 56-57)

Аллах Таала бул аяттарда бизди Пайгамбарга ﷺ салават айтууга буйруп жатат. Албетте, ага салават айтуубуз жакшы ибадаттардан болуп саналат. Бирок кээде динден сабатсыз, карапайым адамдар ар түрдүү салаваттарды ойлоп таап, чектен чыкканы белгилүү. Жада калса кээ бирлери Аллахтын Өзүнө гана тийиштүү болгон маселелерди Пайгамбарга ﷺ арнашып, ширкке түшкөн абалдарын көрөсүң. Азыркы учурда уюлдук телефон аркылуу “баланча салаватты баланча жолу айтсаң, баланча адамга жеткирсең, ийгиликке жетесиң, башыңа бак келет же балээден сакталасың” деп сүннөткө каршы келген, ар кандай бидааттардын тарап жатканы жалпы коомго белгилүү. Ошондуктан мусулман ага салават айтууда сүннөттө келген салаваттар менен гана чектелүүсү жакшы.

Пайгамбарды ﷺ сүйүү бизге уажип (милдет), бирок ага болгон сүйүү сүннөттө жок зикир, ишеним, амалдарды кылдырып бидаатка, ширкке жетелеп кетпөөсү керек. Аны сүйүү сүннөттө келген амалдарды бекем кармоо менен гана чектелет.

Эч ким Пайгамбарды ﷺ Аллах койгон даражасынан ашыра улуктап чектен чыкпоосу жана Исламдагы коюлган даражасынан төмөн түшүрбөөсү керек. Ал эми ким чектен чыкса, Аллахтын каргышына кабылып, алар үчүн даярдалган азап бар экени маалым.

عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ مَسْعُودٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " هَلَاكَ الْمُتَنَطِّعُونَ ". قَالَهَا ثَلَاثًا.¹

Абдуллах ибн Масъуд (Аллах андан ыраазы болсун):
«Аллахтын Элчиси ﷺ “аша чапкандар кор болду!” - деп
үч жолу айтты.»

(Муслим 2670)

Бул хадисти чечмелеп аалымдар мындай түшүндүрүшөт:

Аллах түшүргөн шариатты тутуууда, ишениминде, ибадатында жана сөзүндө чектен чыккандар деп айтышкан.

Албетте, эң туура жол Аллахтын Элчиси ﷺ көрсөткөн жол. Аллахка сыйынууда чектен чыкпай, Пайгамбар ﷺ көрсөткөн амал менен гана Аллахка ибадат кылуу керек. Сүннөттө тыйылган ар кандай зикир салаваттарды динге киргизбестен, Куран-сүннөттө келген гана салават, зикирлер менен чектелген жакшы. Ушул амалдардын ар биринде сахих далилге сүйөнүп амал кылуу Аллах жана Элчиси ﷺ буйруган жол.

---

¹ - رواه مسلم (2670).

МУХАММАДУР РАСУЛУЛЛАХ КҮБӨЛҮГҮНҮН ШАРТТАРЫ

Мухаммадур Расулуллах келмесинин 6 шарты бар. Алар:

- Тил менен айтуу
- Жүрөктөн ыйман келтирүү
- Сүннөтүнө ээрчүү
- Кабарына ишенүү
- Аны сүйүү
- Анын сөзүн жогору коюу

Биринчи шарт: Тил менен айтуу

Мухаммад ﷺ Аллахтын Элчиси деп күбөлүк берүүдө тил менен айтуу шарт болуп эсептелет. Ал эми адам дудук болсо, жүрөгү менен толук ыйман келтирип, тил менен айтууда үзүрлүү болот.

Ушул шартка далилдер:

﴿قُولُوا آمَنَّا بِاللَّهِ وَمَا أُنْزِلَ إِلَيْنَا وَمَا أُنْزِلَ إِلَىٰ إِبْرَاهِيمَ وَإِسْمَاعِيلَ وَإِسْحَاقَ وَيَعْقُوبَ وَالْأَسْبَاطِ وَمَا أُوتِيَ مُوسَىٰ وَعِيسَىٰ وَمَا أُوتِيَ النَّبِيُّونَ مِن رَّبِّهِمْ لَا نُفَرِّقُ بَيْنَ أَحَدٍ مِّنْهُمْ وَنَحْنُ لَهُ مُسْلِمُونَ﴾

{البقرة: 136}

(Оо момундар) Айткыла: Биз Аллахка, бизге түшүрүлгөн нерселерге жана Ибрахимге, Исмаилге,

Исхакка, Якубга жана алардын урпактарына түшүрүлгөн нерселерге жана Мусага, Ыйсага жана башка пайгамбарларга Раббысы тарабынан берилген нерселерге ыйман келтирдик. Биз алардын арасынан эч бирин ажыратып бөлбөйбүз жана Ага (Аллахка) моюн сунуучуларданбыз!

(Куран, Бакара: 136)

Аллах Таала бул жерде жалпы пайгамбарларга жана аларга түшүрүлгөн нерселерге ыйман келтирүүдө тил менен айтууну буйруп жатат. Албетте, ыйман келтирүү – тил менен айтып, жүрөк менен тастыктап, ошондой эле талап кылган нерселерине амал кылуу менен болот.

عَنْ عَبْدِ بْنِ الصَّامِتِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " مَنْ قَالَ : أَشْهَدُ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَحْدَهُ لَا شَرِيكَ لَهُ، وَأَنَّ مُحَمَّدًا عَبْدُهُ وَرَسُولُهُ، وَأَنَّ عِيسَى عَبْدُ اللَّهِ وَابْنُ أَمَتِهِ وَكَلِمَتُهُ، أَلْفَاها إِلَى مَرْيَمَ، وَرُوحٌ مِنْهُ، وَأَنَّ الْجَنَّةَ حَقٌّ، وَأَنَّ النَّارَ حَقٌّ، أَدْخَلَهُ اللَّهُ مِنْ أَيِّ أَبْوَابِ الْجَنَّةِ الثَّمَانِيَةِ شَاءَ ".¹

Убада ибн Сомиттен (Аллах андан ыраазы болсун) риваят: “Аллахтын Элчиси ﷺ кимде-ким Аллахтан башка сыйынууга татыктуу зат жок, Ал жалгыз, Анын шериги жок жана Мухаммад Аллахтын кулу жана Элчиси, ошондой эле Ыйса – Аллахтын кулу жана Мариямдын уулу. Мариямга айтылган Аллахтын (“Бол!” деген) сөзү менен жаратылган жана Аллахтын

---

¹ - رواه مسلم (28).

жараткан руху. Жаннат акыйкат! Тозок акыйкат! – деп күбөлүк берип айтса, Аллах аны Жаннаттын сегиз эшигинин каалаганынан киргизет - деди.”

(Муслим 28)

Бул хадисте Пайгамбарыбыз ﷺ Аллахка, өзүнө, Ыйсага, Жаннатка жана Тозокко күбөлүк сөзүн айтса деп келген. Ошондуктан Аллахтын Элчисине ﷺ күбөлүк сөзү тил менен айтылуусу шарт.

Экинчи шарт: Жүрөктөн ыйман келтирүү

Мухаммад ﷺ бизге Аллах тарабынан жөнөтүлгөн Аллахтын Элчиси экенине жүрөктөн толук ыйман келтирүү ушул күбөлүктүн экинчи шарты болуп эсептелет.

﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ ءَامَنُوا ءَامِنُوا بِاللّٰهِ وَرَسُولِهِ ءَ وَالْكِتَابِ الَّذِى نَزَّلَ عَلَى رَسُوْلِهِ ءَ وَالْكِتَابِ الَّذِى اُنْزِلَ مِنْ قَبْلَ ءَ وَمَنْ يَكْفُرْ بِاللّٰهِ وَمَلٰئِكَتِهٖ ءَ وَكُتُبِهٖ ءَ وَرُسُلِهٖ ءَ وَالْيَوْمِ الْاٰخِرِ فَقَدْ ضَلَّ ضَلٰلًا بَعِيْدًا﴾

{النساء: 136}

Оо ыйман келтиргендер! Аллахка, Анын Элчисине, ошол Элчисине түшүрүлгөн китепке жана андан мурун түшүрүлгөн китептерге ыйман келтиргиле! Ал эми кимде-ким Аллахка, периштелерине, китептерине, элчилерине жана акырет күнүнө ыйман келтирбесе, анда ал өтө алыс адашкан.

(Куран, Ниса: 136)

Абдурахман Саадий (Аллах аны ырайымына алсын):

Момунга качан далил жетсе анын маанисин түшүнүп, ага (жүрөгү менен) ишенет. Аллах буйругандай ыйман келтирүү ушул. Аллах Таала бул аятта Өзүнө, элчилерине, Куранга жана алдынкы китептерге ыйман келтирүүнү буйруп жатат. Мына ушулардын баарына ыйман келтирүү – уажип болот. Бир гана ушуларга ыйман келтирүү менен Аллахтын кулу ыймандуу момун боло алат. Кимге (Ислам) үстүртөн жетсе, үстүртөн ыйман келтирүү милдет. Ал эми кимге терең

(толук) жетсе, толук ыйман келтирүү милдет. Кимде-ким ушул буйрулгандарга ыйман келтирсе, ал туура жолдо жана ийгиликте болот.

(Тафсир 209)

﴿وَمَنْ لَّمْ يُؤْمِنْ بِاللَّهِ وَرَسُولِهِ فَإِنَّا أَعْتَدْنَا لِلْكَافِرِينَ سَعِيرًا﴾

{الفتح: 13}

Кимде-ким Аллахка жана Анын Элчисине ыйман келтирбесе, Биз андай каапырлар үчүн Тозок отун даярдадык.

(Куран, Фатх: 13)

Ибн Касир (Аллах аны ырайымына алсын): “Кимде-ким сырткы (дене мүчө менен кылынуучу) амалдарды жалгыз Аллах үчүн чын жүрөктөн арнабаса, Аллах ал адамды Тозокто азаптайт” - деген.

(Тафсир 7/337)

﴿فَقَامُوا بِاللَّهِ وَرَسُولِهِ وَالْتَّوْرِ الَّذِي أَنْزَلْنَا وَاللَّهُ بِمَا تَعْمَلُونَ خَبِيرٌ﴾

{التغابن: 8}

Аллахка, Анын Элчисине жана Биз түшүргөн нурга (Куранга) ыйман келтиргиле! Аллах силердин эмне кылып жатканыңардан кабардар.

(Куран, Тагабун: 8)

Абдурахман Саадий (Аллах аны ырайымына алсын):
“Аллах Таала бул аятта Өз кулдарын бактысыздыктан, кордуктан сактоочу Өзүнө жана (жиберген) Элчисине ﷺ ыйман келтирүүгө, “нур” деп аталган Куранга ыйман келтирүүгө буйруп жатат. Албетте, “нур” караңгылыктын карама-каршысы. Аллах Таала Өз китебинде түшүргөн шарияты, өкүмдөрү жана кабарлары - сабатсыздык тараган кезде караңгылыктан туура жолду табуучу нур болуп эсептелет.”

(Тафсир 867)

عَنْ عَبْدِ اللَّهِ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا، قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: " أَتَنْذِرُونَ مَا الْإِيمَانُ بِاللَّهِ وَحْدَهُ ؟ " قَالُوا : اللَّهُ وَرَسُولُهُ أَعْلَمُ. قَالَ : " شَهَادَةُ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ، وَأَنَّ مُحَمَّدًا رَسُولُ اللَّهِ، وَإِقَامُ الصَّلَاةِ، وَإِيتَاءُ الزَّكَاةِ، وَصِيَامُ رَمَضَانَ، وَأَنْ تُعْطُوا مِنَ الْمَعْنَمِ الْخُمْسَ " ¹.

Абдуллах ибн Аббастан (Аллах алардан ыраазы болсун) риваят: “Аллахтын Элчиси ﷺ айтты:

- **Аллахтын жалгыз Өзүнө ыйман келтирүү эмне экенин билесиңерби? Алар:**
- **Аллах жана Анын Элчиси билет - дешти. Аллахтын Элчиси ﷺ:**
- **Лаа илааха илла Аллах жана Мухаммадур Расулун келмесине күбөлүк берүү, намазды тургузуу,**

---

¹ - رواه البخاري (53).

зекет берүү, Рамазанда орозо тутуу жана (түшкөн) олжонун бештен бирин берүүнөр - деди.”

(Бухари 53)

Бул хадисте Пайгамбарыбыз ﷺ Аллахтын жалгыздыгына ыйман келтирген соң, Мухаммад ﷺ Аллахтын Элчиси экендигине ыйман келтирүү керектигин айткан. Албетте, ыйман келтирүү жүрөктөн талап кылынышы анык нерсе. Ал эми ким Аллахтын Элчиси деп тил менен айтып, жүрөктөн ыйман келтирбесе, ал эки жүздүү мунафыктардан болот. Тил менен гана айтуу бул дүйнөдө да, акыретте да пайда бербейт.

Үчүнчү шарт: Сүннөтүнө ээрчүү

Бул шарттагы максат: Аллах менин Раббым, Мухаммад ﷺ Аллахтын Элчиси деп ыйман кетиргенден кийин, ал Аллахка эки нерсе менен гана сыйынат. Ал – Аллахтын китеби Куран жана Пайгамбардын ﷺ сүннөтү. Андан тышкары сүннөттө буйрулбаган нерселер менен Аллахка сыйынуу Исламда бидаат болуп саналат. Ошондуктан динибизде анын сүннөтүн бекем кармануу өтө зарыл. Сүннөтүнө эч нерсе кошпой жана андан кемитпей, кандай алып келсе дал ошондой ээрчип, Аллахка ошол сүннөттүн үстүндө жолугуу милдет. Аллахтын алдында мусулмандын кылган амалы кабыл болуусу ушул эки нерсеге байланган. Ошол эки нерседе болсо кабыл кылынат, болбосо кабыл болбой кайтарылат жана сүннөттө жок нерсе кошкондугу үчүн азапталат.

Сүннөт дегенибиз – Аллахтын Элчисинин ﷺ айткан сөзү, кылган амалдары жана сахабалары кылган нерсесин тастыктоосу.

﴿قُلْ إِنْ كُنْتُمْ تُحِبُّونَ اللَّهَ فَاتَّبِعُونِي يُحْبِبْكُمُ اللَّهُ وَيَغْفِرْ لَكُمْ ذُنُوبَكُمْ وَاللَّهُ

غَفُورٌ رَحِيمٌ﴾

{آل عمران: 31}

(Оо Мухаммад) Айткын! Эгер силер Аллахты (чындап) сүйө турган болсоңор анда мени ээрчигиле! Ошондо Аллах силерди сүйөт жана күнөөңөрдү кечирет! Аллах Кечиримдүү, Мээримдүү.

(Куран, Али Имран: 31)

Ибн Касир (Аллах аны ырайымына алсын) аяттын тафсиринде мындай дейт: “Бул аят Аллахты сүйөм деп, бирок Мухаммаддын ﷺ жолунда болбогон бардык адамдардын айткан сөзүндө жалганчы экенине өкүм кылуучу аят болуп саналат. Пайгамбар ﷺ алып келген шариятка бардык сөздөрүндө, амалдарында жана акыбалдарында ээрчигенде гана айткан сөзү чын болот.

Кээ бир аалымдар: “Негизги максат Аллахты сүйөм деп айтуу эмес, Аллахтын сүйүктүүсү болуу” – дешкен.

Хасан Басрий (Аллах аны ырайымына алсын) жана абалкы өткөн имамдар айтышкан: “Бир коом Аллахты сүйөбүз деп айткан кезде, Аллах аларды ушул аят менен сынап койду”

(Тафсир 2/448)

Аллах Таала бул аятта “мен Аллахты сүйөм” деп талпынган адамдар канчалык даражада Аллахты сүйөөрүн Пайгамбарыбыздын ﷺ сүннөтү менен сынап койгон. Ким сүннөттү толук бекем кармап андан чыкпаса, анын сүйүүсү толук жана туура. Ал эми ким сүннөттүн кээ бирин ээрчип, кайсы бирин таштаса, Аллахтын Элчиси ﷺ кылбаган ибадаттарды, намаздарды, зикирлерди, сөздөрдү, амалдарды, бир сөз менен айтканда бидааттарды аралаштырса, анын Аллахты сүйүүсүндө чоң кемчилик бар. Ал эми кылган

бидаат амалдары кабыл болбойт, аны Аллахтан алыстатат жана ал үчүн жазаланат.

﴿اتَّبِعُوا مَا أُنْزِلَ إِلَيْكُم مِّن رَّبِّكُمْ وَلَا تَتَّبِعُوا مِن دُونِهِ أَوْلِيَاءَ قَلِيلًا مَّا تَذَكَّرُونَ﴾

{الأعراف: 3}

(Оо адамдар) Силер Раббыңар тарабынан түшүрүлгөнгө (Куранга) ээрчигиле! Андан башканы дос тутуп, аларга ээрчибегиле, силер өтө аз эскересиңер.

(Куран, Аароф: 3)

Ибн Касир (Аллах аны ырайымына алсын) айтат:

Аллахтын Элчиси ﷺ алып келген Куран менен сүннөттөн башка нерсеге чыкпагыла, эгер чыкчу болсоңор анда Аллахтын өкүмүнөн башка өкүмгө кеткен болосуңар.

(Тафсир 3/541)

﴿فَإِنْ لَّمْ يَسْتَجِيبُوا لَكَ فَاعْلَمْ أَنَّمَا يَتَّبِعُونَ أَهْوَاءَهُمْ وَمَنْ أَضَلُّ مِمَّنِ اتَّبَعَ هَوَاهُ بِغَيْرِ هُدًى مِّنَ اللَّهِ إِنَّ اللَّهَ لَا يَهْدِي الْقَوْمَ الظَّالِمِينَ﴾

{القصص: 50}

Эгер сага жооп беришпесе билгин, анда алар өз каалоолоруна (напсилерине) ээрчип жатышат. Аллахтан келген туура жолго ээрчибей, өз каалоосун (тарткан нерсеге) ээрчиген адамдан өткөн адашкан адам бар бекен? Албетте, Аллах заалым болгон коомду туура жолго баштабайт.

(Куран, Касас: 50)

Абдурахман Саадий (Аллах аны ырайымына алсын) айтат:

“Аллах Тааланын "Эгер сага жооп беришпесе билгин, анда алар өз каалоолоруна (напсилерине) ээрчип жатышат" деп айткан сөзү – Аллахтын ﷺ чакырыгына жооп бербеген, тескерисинче Элчинин сөзүнө каршы болгон сөзгө ээрчиген бардык адамдардын туура жолго эмес напсиси каалаган адашууга кеткенине далил болот дегени.”

(Тафсир 1/618)

﴿وَمَنْ يُشَاقِقِ الرَّسُولَ مِنْ بَعْدِ مَا تَبَيَّنَ لَهُ الْهُدَىٰ وَيَتَّبِعْ غَيْرَ سَبِيلِ الْمُؤْمِنِينَ
نُؤَلِّهِ مَا تَوَلَّىٰ وَنُصْلِهِ جَهَنَّمَ ۖ وَسَاءَتْ مَصِيرًا﴾

{النساء: 115}

Кимге туура жол ачык-айкын болгондон кийин Элчиге каршы болуп, момундардын жолунан башка жолго ээрчисе, аны өзү тандаган жолуна таштап коёбуз жана аны Тозокко киргизебиз. Ал кандай жаман жай!

(Куран, Ниса: 115)

Хадисте “... менин үмөтүм жетимиш үч топко бөлүнөт, бардыгы Тозокто, бир жамаат гана Жаннатка кирет” - деп айтат. Сахабалар: “Оо Аллахтын Элчиси, алар кимдер?” - дешти эле: “Мен жана менин сахабаларым болгон жолдо болгондор” - деп жооп берген.¹

﴿وَالسَّيْفُونَ الْأَوَّلُونَ مِنَ الْمُهَاجِرِينَ وَالْأَنْصَارِ وَالَّذِينَ اتَّبَعُوهُمْ بِإِحْسَانٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمْ وَرَضُوا عَنْهُ وَأَعَدَّ لَهُمْ جَنَّاتٍ تَجْرِي تَحْتَهَا الْأَنْهَارُ خَالِدِينَ فِيهَا أَبَدًا ذَلِكَ الْفَوْزُ الْعَظِيمُ﴾

Ыйманда алгачкылардан жана биринчилерден болгон мухажирлер менен ансарларга жана алардын жолуна туура ээрчигендерге Аллах ыраазы болду! Алар дагы Аллахтан ыраазы болушту жана Аллах алар үчүн астынан дарыялар аккан түбөлүк калуучу Бейиштерди даярдап койду. Бул эң чоң жеңиш!

¹ - Абдуллах ибн Амрдан риваят.

Сахих деп өкүм берген: Альбани; Арнаут; ибн Баз.

Бул далилдер ар бир мусулмандан Аллахтын Элчиси ﷺ жана анын сахабалары жүргөн жолду карманууну талап кылат. Мусулман ар бир ишениминде, ибадатында, сөзүндө сахабалардын жана туура жолдо болгон алгачкы муундун жолун бекем карманышы керек. Себеби, алардын акыйдасы, амалдары, зикирлеринин баары Куран менен сүннөттө болгондугу үчүн Аллах алардан ыраазы болуп, алардын кээ бирлерин тирүү кезинде Жаннат менен сүйүнчүлөгөн. Мына эң туура жолдо ошолор экенине эч бирибиз, эч кандай күмөндөнбөйбүз. Эми биз дагы ошолордун жолун жолдоп, Куран-хадисти алар карманган сыяктуу бекем кармана турган болсок, бүткүл ааламдын Раббысы Аллах бизден дагы ыраазы болот. Ал эми тескерисинче акылдарына, түштөрүнө сүйөнгөн кийинкилердин жолунан таасирленип, абалкылардын жолун таштасак, аятта келгендей Аллах бизди ошол жолго таштап, кийин Тозокто азаптайт. Ошондуктан ахли сунна имамдары бардык жакшылык алгачкы туура жолдо болгон үч муундун жолунда. Ал эми бардык жамандык кийинки муундун чыгарган жаңылык бедааттарында дешкен.

عن عِرْبَاضِ بْنِ سَارِيَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: صَلَّى بِنَا رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ذَاتَ يَوْمٍ، ثُمَّ أَقْبَلَ عَلَيْنَا فَوَعظَنَا مَوْعِظَةً بَلِيغَةً، ذَرَفَتْ مِنْهَا الْعُيُونُ، وَوَجِلَتْ مِنْهَا الْقُلُوبُ، فَقَالَ قَائِلٌ: يَا رَسُولَ اللَّهِ، كَأَنَّ هَذِهِ مَوْعِظَةُ مُوَدِّعٍ، فَمَاذَا تَعْهَدُ إِلَيْنَا؟ قَالَ: "أَوْصِيكُمْ بِتَقْوَى اللَّهِ، وَالسَّمْعِ وَالطَّاعَةِ، وَإِنْ عَبْدًا حَبَشِيًّا، فَإِنَّهُ مَنْ يَعِشْ مِنْكُمْ بَعْدِي فَسَيَرَى اخْتِلَافًا كَثِيرًا، فَعَلَيْكُمْ

بِسُنَّتِي وَسُنَّةِ الْخُلَفَاءِ الْمَهْدِيِّينَ الرَّاشِدِينَ، تَمَسَّكُوا بِهَا، وَعَضُّوا عَلَيْهَا
بِالنَّوَاجِذِ، وَإِبَائِكُمْ وَمُحَدَّثَاتِ الْأُمُورِ؛ فَإِنَّ كُلَّ مُحَدَّثَةٍ بِدْعَةٍ، وَكُلُّ بِدْعَةٍ
ضَلَالَةٌ" ¹.

Ирбад ибн Сариядан (Аллах андан ыраазы болсун) риваят: Бир күнү Аллахтын Элчиси ﷺ биз менен (багымдат) намаз окуп, андан кийин бизге карап, өтө таасирлүү насаат кылды. Анын тасирдүүлүгүнөн көздөрдөн жаш алып, жүрөктөр коркот. Сахабалардын бири:

- О Аллахтын Элчиси ﷺ бул нерсе бизге коштошуу насаатындай болуп жатат. Бизге осуят кылыңыз – деди. Аллахтын Элчиси ﷺ:
- **Силерди Аллахка такыба болушуңарды жана башчыңар хабашалык (эфиопиялык) кул болсо дагы моюн сунууну осуят кылам. Силердин араңардан менден кийин жашай турганыңар көптөгөн келишпестиктерди көрөт. Ошол учурда менин сүннөтүмдү жана туура жолдо болгон халифаларымдын жолун бекем кармангыла! Аны азуу тишиңер менен (тиштеген сыяктуу бекем) кармангыла! Силерди (динге киргизилүүчү бардык)**

¹ - رواه أحمد (17142)، أبو داود (4607)، ابن ماجه (42). صححه الترمذي و ابن حبان و الألباني.

жаңылыктардан катуу эскертем¹! Бардык жаңы нерселер бидаат, бардык бидаат адашуу” – деди.

Хадистин булагы:

Ахмад 17142

Абу Дауд 4607

Ибн Мажох 42

Сахих деп өкүм берген:

Тирмизи

Ибн Хиббан

Альбани

عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ:
"تَرَكَتُ فِيكُمْ شَيْئَيْنِ، لَنْ تَضِلُّوا بَعْدَهُمَا: كِتَابَ اللَّهِ، وَسُنَّتِي".²

Абу Хурайрадан (Аллах андан ыраазы болсун) риваят:
“Аллахтын Элчиси ﷺ айтты: “Силерге эки нерсени таштадым, (бекем кармансаңар) ал экөөсүнөн кийин эч качан адашпайсыңар. Ал Аллахтын Китеби жана менин сүннөтүм.””

Хадистин булагы:

Баззар 8993

Хаким 319

Сахих деп өкүм берген:

Альбани

---

¹ Пайгамбарыбыз ﷺ үмөтүн Куран жана сүннөттө болбогон жаңылыктарды динге киргизүүдөн тыйып, ушул нерседе сак болуусун катуу эскерткен.

² - رواه البزار (8993) و الحاكم (319). صححه الألباني.

Жогорудагы эки хадисте Аллахтын Элчиси ﷺ өзүнүн сүннөтүнө ээрчүүнү абдан катуу буйруйт. Жада калса бир нерсени азуу тиш менен тиштеген сыяктуу сүннөтүн бекем карманууну осуят кылат. Хадисте Аллахтын Элчиси ﷺ кашка тиш эмес, азуу тиш менен деген сөзүндө чоң даанышмандык бар. Себеби, кашка тиш бир тамырлуу болсо, азуу тиш эки-үч тамырлуу болуп алда канча күчтүү жана бекем болгондугу үчүн “азуу тишиңер” менен деп буйруган.

Төртүнчү шарт: Кабарына ишенүү

Аллахка жана Анын Элчисине ﷺ ыйман келтирген мусулман Аллахтын Элчисинен ﷺ кандай кабар келбесин эч күмөндөнбөй, акылга салып ойлонбостон, тезинен ыйман келтирип ишенүүсү керек. Тактап айтканда, мусулмандын жүрөгүндө ал кабарга болгон ишеними аятта келген сыяктуу так эле тили сүйлөп жатканына күмөнсүз ишенгендей болууга тийиш.

Ал аятта Аллах мындай деп айтат:

﴿فَوَرَبِّ السَّمَاءِ وَالْأَرْضِ إِنَّهُ لَحَقُّ مِثْلَ مَا أَنْكُمْ تَنْطِقُونَ﴾

{الذاريات: 23}

Асман менен Жердин Раббысына ант! (Оо адамдар, кудум) Силер (тилиңер менен) сүйлөп жатканыңар сыяктуу Аллахтын (кайра тирилүү жана жаза берүү тууралуу) берген убадасы акыйкат!

(Куран, Зарият: 23)

Муъаз ибн Жабаль (Аллах андан ыраазы болсун) маектешин бир нерсеге ишендирүүнү кааласа: “Сенин ушул жерде турганың шексиз чындык болгон сыяктуу бул сөзүм дагы акыйкат” – дечү. Мусулман адам Аллахтын Элчисинен ﷺ келген кабарга ыйман келтирүүдө дал ушундай ыйман келтирүүсү милдет.

(Ибн Касир 7/554)

Аллахтын Элчиси ﷺ берген кабарды тастыктоого келген кээ бир далилдер:

﴿وَمَا يَنْطِقُ عَنِ الْهَوَىٰ ۚ إِنْ هُوَ إِلَّا وَحْيٌ يُوحَىٰ﴾

{النجم: 4-3}

Ал өзүнүн хауасынан (оюнан, каалоосунан) сүйлөбөйт. Сүйлөсө бир гана (Аллахтан кылынган) уахийден сүйлөйт.

(Куран, Нажм: 3-4)

Аллахтын Элчиси ﷺ бизге кайсы бир кабарды айтса өзүнүн оюнан айтпайт, ага кылынган уахийден гана сүйлөйт. Ошондуктан ал шариятты бизге жеткирүүдө эч качан жаңылбайт.

﴿وَالَّذِي جَاءَ بِالصِّدْقِ وَصَدَّقَ بِهِ ۖ أُولَٰئِكَ هُمُ الْمُتَّقُونَ﴾

{الزمر: 33}

Чындыкты алып келген (адам) менен аны тастыктагандар, мына ошолор такыбалар.

(Куран, Зумар: 33)

Албетте, мусулманга кабар келгенде тезинен Абу Бакр сыяктуу “... Ал айткан болсо бир гана чындыкты айтыптыр” – деп, эч ойлонбой ыйман келтирип, ишенген адам менен “бул кабар чынбы, акылыма туура келбей жатат, ишенсемби же кичине коё турсамбы, элдер эмне дешет” - деп ойлонгон адамдын айырмасы асман менен жердей. Анын сөзүнө күмөнсүз ишенген адам Аллахтын алдында чыныгы такыбалардан болот.

﴿رَبَّنَا إِنَّا سَمِعْنَا مُنَادِيًا يُنَادِي لِلْإِيمَانِ أَنْ ءَامِنُوا بِرَبِّكُمْ فَءَامَنَّا رَبَّنَا فَاغْفِرْ لَنَا ذُنُوبَنَا وَكَفِّرْ عَنَّا سَيِّئَاتِنَا وَتَوَقَّنَا مَعَ الْأَبْرَارِ﴾
 {Ал عمران: 193}

Оо Раббыбыз! Биз Раббыңарга ыйман кетиргиле деп чакырган чакыруучуну угуп, ага ыйман келтирдик. Оо Раббыбыз! Биздин күнөөлөрүбүздү кечирип, жамандыгыбызды өчүр жана бизди (жаныбызды) жакшы кулдарыңдын катарында алгын!

(Куран, Аали Имран: 193)

﴿ءَامَنَ الرَّسُولُ بِمَا أُنزِلَ إِلَيْهِ مِنْ رَبِّهِ ۚ وَالْمُؤْمِنُونَ كُلٌّ ءَامَنَ بِاللّٰهِ وَمَلَكِهِ ۖ وَكُتِبَ لَهُ وَرُسُلِهِ ۚ لَا نُفَرِّقُ بَيْنَ أَحَدٍ مِّن رُّسُلِهِ ۚ وَقَالُوا سَمِعْنَا وَأَطَعْنَا ۚ غُفْرَانَكَ رَبَّنَا وَإِلَيْكَ الْمَصِيرُ﴾
 {البقرة: 285}

Элчи жана момундар Раббысы тарабынан түшүрүлгөн (бардык кабарларга) ыйман келтиришти. Бардыгы, Аллахка, Анын периштелерине, китептерине, элчилерине ишенишип, биз Анын элчилеринин эч кимисин бөлбөйбүз, оо Раббыбыз (сенин буйругунду) угуп ага моюн сундук, бизди кечиргин! Өзүңө гана кайтуучубуз дешти.

(Куран, Бакара: 285)

Бул аяттарда мусулмандарга Аллах тарабынан кабар келгенде кандай акыбалда болуу керектиги айтылган. Чыныгы момундар жогорудагы аятта келгендей “оо Раббыбыз Сенин кабарыңды угуп ага ыйман келтирдик, бизди кечиргин” – деп дуба кылышат.

عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَمْرٍو رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ ، قَالَ : كُنْتُ أَكْتُبُ كُلَّ شَيْءٍ أَسْمَعُهُ مِنْ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أُرِيدُ حِفْظَهُ، فَهَثَّنِي قُرَيْشٌ، فَقَالُوا : إِنَّكَ تَكْتُبُ كُلَّ شَيْءٍ تَسْمَعُهُ مِنْ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، وَرَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَتَكَلَّمُ فِي الْغَضَبِ وَالرَّضَا ؟ فَأَمْسَكْتُ عَنِ الْكِتَابِ، فَذَكَرْتُ ذَلِكَ لِرَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، فَقَالَ : " اكْتُبْ، فَوَالَّذِي نَفْسِي بِيَدِهِ، مَا خَرَجَ مِنِّي إِلَّا حَقٌّ " ¹.

Абдуллах ибн Амр (Аллах андан ыраазы болсун) айтты: “Мен Аллахтын Элчисинен ﷺ уккан бардык

---

¹ - رواه أحمد (6510) ، و الدارمي (501)، و أبو داود (3646). صححه أحمد شاكر و الألباني.

нерселерди жаттоо үчүн жазчу элем. Курайш (уруусу) мени андан тыйып:

- Сен Аллахтын Элчисинен ﷺ уккан бардык нерселерди жазып жатасыңбы? Андай кылбагын! Себеби, ал дагы (бизге окшогон эле) адам. Ачууланган же сүйүнгөн абалда сүйлөп коёт - дешти. Жазганымды токтотуп, ушул нерсени Аллахтын Элчисине ﷺ айтканымда, ал мага:

- Жаным колунда болгон Затка ант! (Сөзүмдү) Жазгын! Менден бир гана акыйкат чыгат, - деп айтты.”

Хадистин булагы:

Ахмад 6510

Абу Дауд 3646

Дарими 501

Сахих деп өкүм берген:

Ахмад Шакир

Альбани

Хадисте Курайш уруусунун мусулмандары Абдуллах ибн Амрга сен Аллахтын Элчисинин ﷺ айтканынын баарын жаза бербегин, ал бизге окшогон эле адам деп кайтарышат. Бирок Пайгамбарыбыз ﷺ касам ичип, менин оозумдан бир гана акыйкат чыгат - деп алардын сөздөрүн четке кагат. Ошондуктан Аллахтын Элчиси ﷺ ачууланып айтабы же башка абалда айтабы ал эч качан жалганды сүйлөбөйт. Бир гана акыйкатты сүйлөйт. Ошол үчүн бизге жеткен бардык кабарына эч күмөндөнбөй ишенүү милдет.

عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا، قَالَتْ: لَمَّا أُسْرِيَ بِالنَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِلَى الْمَسْجِدِ الْأَقْصَى، أَصْبَحَ يَتَحَدَّثُ النَّاسُ بِذَلِكَ، فَارْتَدَّ نَاسٌ فَمَنْ كَانَ آمَنُوا بِهِ، وَصَدَّقُوهُ، وَسَعَوْا بِذَلِكَ إِلَى أَبِي بَكْرٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، فَقَالُوا: "هَلْ لَكَ إِلَى صَاحِبِكَ يَزْعُمُ أَنَّهُ أُسْرِيَ بِهِ اللَّيْلَةَ إِلَى بَيْتِ الْمُقَدِّسِ؟" قَالَ: "أَوْ قَالَ ذَلِكَ؟" قَالُوا: "نَعَمْ"، قَالَ: "الَّذِينَ كَانُوا قَالَ ذَلِكَ لَقَدْ صَدَقَ"، قَالُوا: "أَوْ تُصَدِّقُهُ أَنَّهُ ذَهَبَ اللَّيْلَةَ إِلَى بَيْتِ الْمُقَدِّسِ وَجَاءَ قَبْلَ أَنْ يُصْبِحَ؟" قَالَ: "نَعَمْ، إِنِّي لَأُصَدِّقُهُ فِيمَا هُوَ أَبْعَدُ مِنْ ذَلِكَ، أُصَدِّقُهُ بِخَبَرِ السَّمَاءِ"، فَلِذَلِكَ سُمِّيَ أَبُو بَكْرٍ الصِّدِّيقَ.¹

Айша энебиз (Аллах андан ыраазы болсун) айтат: “Пайгамбарыбыз ﷺ Акса мечитине алып барылганда² адамдар ал нерсе жөнүндө сүйлөп башташты. Ага ыйман келтирип аны тастыкташкан бир топ адамдар ишенбей кайтып кетти. Ошондо кээ бирөөлөр Абу Бакрга (Аллах андан ыраазы болсун) келип:

- Сенин досун түндө ыйык үйгө бардым деп айтып жатат – дешти. Абу Бакр:
- Ал ушинтип айттыбы?
- Ооба.
- Эгерде ал ошентип айткан болсо, анда ал чындыкты айткан экен.

¹ - رواه الحاكم (4407). صححه الذهبي و الألباني.

² Ибра-Мираж окуясы. Пайгамбарыбыз ﷺ аттан кичирээк, эшekten чоңураак “Бурак” деп аталган жаныбарга минип, Шамдагы Байтуль-Макдис мечитине барган.

- Сен анын бир түндө ыйык үйгө барып кайрадан таң атпай келип калат дегенине ишенесиңби? - дешти эле, Абу Бакр:
- **Ооба, ал мындан да ишенүүгө кыйын болгон нерсени айтса дагы ага ишенемин жана мен анын асмандан айткан кабарынын баарына ишенемин** - деп айтты. Ошондуктан, Абу Бакр "чынчыл" деп аталып калган."

Хадистин булагы:

Хаким 4407

Сахих деп өкүм берген:

Захабий

Альбани

عن أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: "مَا أَخْبَرْتُكُمْ أَنَّهُ مِنْ عِنْدِ اللَّهِ فَهُوَ الَّذِي لَا شَكَّ فِيهِ".¹

Абу Хурайра (Аллах андан ыраазы болсун) риваят кылган хадисте Пайгамбарыбыз ﷺ айтты: **“Мен силерге кабар берген нерселер - албетте Аллахтан. Ал кабарда эч кандай күмөн жок.”**

Хадистин булагы:

Ибн Хиббан 2106

Сахих деп өкүм берген:

Ибн Хиббан

Шуьайб Арнаут

---

¹ - أخرجه ابن حبان (2106). صححه ابن حبان، و شعيب الأرنؤوط.

Жогорудагы аят-хадистерден улам мусулман үчүн
Пайгамбарыбыз ﷺ алып келген кабарына эч күмөндөнбөстөн
ыйман келтирүү шарт экендигин билдиңиздер.

Бешинчи шарт: Аллахтын Элчисин ﷺ сүйүү

Аллахты сүйүү

Жалпы адамзатка жалгыз Аллахтын Өзүн гана бардык нерселерден артык сүйүү парз. Сүйүүсүндө Аллахтан башканы Ага теңесе же артык көрсө, анда ал сүйүүдө ширк кошкон болот.

Аллах бизди абдан көркөм кылып жаратып, эң сонун ырыскыларды арнаган. Өмүр, ден соолук, тынчтык берип, бул дүйнөдө жөн эле таштап койбой эки жашоодо бактылуу болуубуз үчүн өзүбүздөн болгон Пайгамбар ﷺ жөнөттү. Асмандан Куранды түшүрүп, Жаннатка алып баруучу Исламга көкүрөгүбүздү ачты. Туура жолго баштап, санасак сан жетпеген, ойлонсок акыл жетпеген чексиз нээматтарды берди. Бардык мактоо, улуктоо, даңктоо бүткүл ааламдын падышасы Аллах Таалага гана таандык, биз Аллахты сүйөбүз, Аллахты сүйгөндөй эч кимди, эч нерсени сүйбөйбүз.

Ал эми Аллахты сүйүүнүн белгилери – жөнөткөн Элчиси ﷺ буйруган амалдарды сүйүп аткаруу жана кайтарган амалдарды жек көрүп таштоо. Мына ушуну менен ким канчалык деңгээлде Аллахты сүйөөрү билинет.

Буга далил:

﴿قُلْ إِنْ كُنْتُمْ تُحِبُّونَ اللَّهَ فَاتَّبِعُونِي يُحْبِبْكُمُ اللَّهُ وَيَغْفِرْ لَكُمْ ذُنُوبَكُمْ وَاللَّهُ غَفُورٌ رَحِيمٌ﴾

{Ал عمران: 31}

Айткын! Эгерде силер Аллахты сүйө турган болсоңор мени ээрчигиле. Ошондо Аллах силерди сүйөт жана күнөөңөрдү кечирет. Аллах Кечиримдүү, Ырайымдуу.

(Куран, Аали Имран: 31)

Элчисин сүйүү

Бизге Аллахтын Элчисин ﷺ Аллахтан кийин бардык нерселерден артык сүйүү милдет. Аны биздин дүйнөгө келишибизге себепчи болуп, тарбиялап өстүргөн, жакшы көргөн ата-энебизден, жубайларыбыздан, жакшы көргөн бала-чакабыздан, мансабыбыздан, чогулткан мал-мүлкүбүздөн, бийик сарайларыбыздан жана башка бардык нерселерден, жада калса өзүбүздүн жаныбыздан да артык сүйүү милдет. Себеби, ал бизди Аллахка чакырып Аны таанытты, шариятты бизге жеткирди, өкүмдөрүн баяндап берди, буйрулган кандай гана жакшылык болбосун бизге үйрөтүп ага чакырды жана кандай гана жамандык болбосун бизди андан эскертип, кайтарды. Аллах Таала бизди Өз Элчисин сүйүүгө буйруган. Ошондуктан аны сүйүү милдет.

Аллахтын Элчисин ﷺ сүйүү өзү алып келген шарияттын негизинде болуусу керек жана сүйүүдө чектен чыгып ширкке кабылуудан сак болуубуз зарыл. Себеби, кээ бир адамдар сыяктуу Пайгамбарыбызды ﷺ Аллахтан да артык сүйүп же аны (Пайгамбарыбызды) чектен чыгарып, Аллахка айтылуучу мактоону ага айтып, бизди куткар, сакта деп дуба кылуу, бул дүйнө, акырет сенин колунда жана

башка ушу сыяктуу сөздөр менен мактап кетпөө керек. Бул анык ширк болуп саналат.

﴿وَمِنَ النَّاسِ مَن يَتَّخِذُ مِن دُونِ اللَّهِ أَنَّادًا يُحْبُوهُمْ كَحُبِّ اللَّهِ وَالَّذِينَ
ءَامَنُوا أَشَدُّ حُبًّا لِلَّهِ﴾

{البقرة: 165}

Адамдардын кээ бирлери Аллахтан башканы (жалган кудайларды) Ага теңеп, аларды Аллахты сүйгөндөй сүйүшөт. Ал эми ыйман келтиргендер Аллахтын (жалгыз) Өзүн катуу сүйүшөт.

(Куран, Бакара: 165)

Аллахтын Элчисин ﷺ сүйүүгө далил:

﴿قُلْ إِن كَانَ ءَابَاؤُكُمْ وَأَبْنَاؤُكُمْ وَإِخْوَانُكُمْ وَأَزْوَاجُكُمْ وَعَشِيرَتُكُمْ
وَأَمْوَالٌ اقْتَرَفْتُمُوهَا وَتِجَارَةٌ تَخْشَوْنَ كَسَادَهَا وَمَسَاكِينُ تَرْضَوْنَهَا أَحَبَّ إِلَيْكُمْ
مِّنَ اللَّهِ وَرُسُلِهِ وَجِهَادٍ فِي سَبِيلِهِ فَتَرَبَّصُوا حَتَّى يَأْتِيَ اللَّهُ بِأَمْرِهِ وَاللَّهُ لَا
يَهْدِي الْقَوْمَ الْفَاسِقِينَ﴾

{التوبة: 24}

Айт (Оо Мухаммад): Эгер силердин атаңар, балдарыңар, бир туугандарыңар, жубайларыңар, тууган-уруктарыңар, тапкан мал-мүлкүңөр, жүрүшпөй калышынан корккон соодаңар жана жакшы көргөн үйлөрүңөр силер үчүн Аллахтан, Анын Элчисинен, Аллах жолунда жихад кылуудан да сүйүктүүрөөк болсо, анда Аллах силерге азабын алып келишин күтө бергиле! Аллах бузуку коомду туура жолго баштабайт.

(Куран: Тооба: 24)

Субханаллах, бул аятта Аллах Таала адам баласынын эң жакшы көргөн нерселерин атаган. Албетте, бизди тарбиялап өстүргөн ата-энебиз, жакшы көрүп өстүргөн балдарыбыз, көз ачылгандан баштап жумулганча жер кезип, эл менен жарышып, талашып жыйнаган дүнүйөбүз, жакшы көргөн жарыбыз, көңүлүбүздүн көтөрүлүшү жана төмөн түшүшү ага байланыштуу болуп, жүрүшпөй калса кедейликтен өлүп кала тургандай катуу корккон соодабыз кайсы бир адам үчүн Аллах жана Анын Элчисинен ﷺ артык болсо, андай адамдарды эмне күтүп турганын Аллах Таала аятта кабар берди.

عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ ، قَالَ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " لَا يُؤْمِنُ أَحَدُكُمْ حَتَّى أَكُونَ أَحَبَّ إِلَيْهِ مِنْ وَلَدِهِ وَوَلَدِهِ وَالنَّاسِ أَجْمَعِينَ " ¹.

---

¹ - رواه البخاري (15)، و رواه مسلم (44).

Анас ибн Маликтен (Аллах андан ыраазы болсун) риваят: “Аллахтын Элчиси ﷺ айтты: **Силер мени өз балаңардан, ата-энеңерден жана бардык адамдардан жакшы көрмөйүнчө ыймандуу боло албайсыңар.**”

(Бухари 15; Муслим 44)

عن عَبْدِ اللَّهِ بْنِ هِشَامٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ : كُنَّا مَعَ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَهُوَ آخِذٌ بِيَدِ عُمَرَ بْنِ الْخَطَّابِ، فَقَالَ لَهُ عُمَرُ : يَا رَسُولَ اللَّهِ، لَأَنْتَ أَحَبُّ إِلَيَّ مِنْ كُلِّ شَيْءٍ إِلَّا مِنْ نَفْسِي. فَقَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " لَا، وَالَّذِي نَفْسِي بِيَدِهِ حَتَّى أَكُونَ أَحَبَّ إِلَيْكَ مِنْ نَفْسِكَ ". فَقَالَ لَهُ عُمَرُ : فَإِنَّهُ الْآنَ، وَاللَّهِ لَأَنْتَ أَحَبُّ إِلَيَّ مِنْ نَفْسِي. فَقَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " الْآنَ يَا عُمَرُ " ¹.

Абдуллах ибн Хишамдан (Аллах андан ыраазы болсун) риваят: “Биз Пайгамбарыбыз ﷺ менен бирге элек. Ал Умардын колунан кармап турган. Умар:

- О Аллахтын Элчиси сиз мага бир гана жаныман башка бардык нерседен сүйүктүүсүз – деди.
Ошондо Аллахтын Элчиси ﷺ:
- **Жаным Анын колунда болгон Зат менен касам ичем! Жок, сен мени өзүңдүн жаныңан да жакшы көрмөйүнчө толук ыймандуу болбойсун!** – деди. Умар:
- Аллахтын аты менен касам ичип айтам, азыр сизди жаныман да артык сүйөм! - деди эле,

---

¹ - رواه البخاري (6632).

Аллахтын Элчиси ﷺ:

- **Мына эми толук ыймандуу болдуң, Умар,** – деп айтты.

(Бухари 6632)

Бул хадистер Аллахтын Элчисин ﷺ баарынан артык сүйөмүн деген мусулмандын сүйүүсүн текшерип, канчалык деңгээлде сүйөрүн аныктайт. Ооба, “сүйөм” деп баары эле айта алат, бирок ал сөздүн канчалык деңгээлде чындык экени шарият талап кылган жана кайтарган амалдарга келгенде билинет. Аалымдар айткандай, бийик даража - сүйөм деп айтуу эмес, сүйүктүүсү болуу. Ушул жерден шарияттан аз да болсо илими бар адамдар кылган амалдарына карап, өздөрүнүн канчалык төмөн деңгээлде экенин билишет.

Алтынчы шарт: Анын сөзүн жогору коюу

Аллахка жана Элчисине ﷺ ыйман келтирген мусулманга Пайгамбардын ﷺ сөзүн бардык маселеде жогору коюу милдет. Анын сөзүн башка имамдардын сөзүнө теңеп же төмөн коюу мүмкүн эмес. Аллах Таала анын сөзүн алдыга коюуну, ага ээрчүүнү буйруган. Ошондуктан бир мусулманга хадис жетсе, акылына салып бул хадис баланчалардыкы, түкүнчөлөрдүкү, бул хадиске ошолор амал кылышат, ал эми биз бул хадиске амал кылбайбыз. Себеби, баланча илим ээси минткен, тигинткен деп айтуу туура эмес. Аллах Таала ээрчүүгө буйруган адамдын сөзү турганда, ага каршы келип турган башканын сөзүн эч ойлонбостон таштоо керек экени анык.

Буга далил:

﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ ءَامَنُوا لَا تُقَدِّمُوا بَيْنَ يَدَيِ اللَّهِ وَرَسُولِهِ ۖ وَاتَّقُوا اللَّهَ إِنَّ اللَّهَ سَمِيعٌ عَلِيمٌ ۝ يٰٓأَيُّهَا الَّذِينَ ءَامَنُوا لَا تَرْفَعُوا أَصْوَاتَكُمْ فَوْقَ صَوْتِ النَّبِيِّ وَلَا تَجْهَرُوا لَهُ ۖ بِالْقَوْلِ كَجَهْرِ بَعْضِكُمْ لِبَعْضٍ أَن تَحْبَطَ أَعْمَالُكُمْ وَأَنتُمْ لَا تَشْعُرُونَ ۝﴾

{الحجرات: 1-2}

Оо ыйман келтиргендер, Аллахтын жана Анын Элчисинин астында (сөз же иш менен) алдыга озбогула, Аллахтан корккула. Чындыгында Аллах - Угуучу, Билүүчү.

Оо ыйман келтиргендер, жакшы амалыңар күйгөнүн сезбей калбашыңар үчүн үнүнөрдү Пайгамбардын үнүнөн жогору көтөрбөгүлө, бири-бириңерге кыйкырып сүйлөгөндөй ага кыйкырып сүйлөбөгүлө.

(Куран, Хужурат: 1-2)

Ибн Коййум (Аллах аны ырайымына алсын): “Ушул аяттан кийин, эгер мусулмандар добуштарын Пайгамбардын ﷺ добушунан жогору көтөрүүсү солих амалдарынын күйүшүнө себеп болсо, анда алар ойлорун, акылдарын, түшүнүктөрүн Пайгамбардан ﷺ жана ал алып келген нерседен жогору коюу – бул амалдарын жок кылуучу чоң себеп эмеспи” - деп айткан.

(Иълам- муаккиъин 1/51)

﴿فَإِنْ تَنَزَّعْتُمْ فِي شَيْءٍ فَرُدُّوهُ إِلَى اللَّهِ وَالرَّسُولِ إِنْ كُنْتُمْ تُؤْمِنُونَ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ
الْآخِرِ ذَلِكَ خَيْرٌ وَأَحْسَنُ تَأْوِيلًا﴾

{النساء: 59}

Эгер силер Аллахка жана Акырет күнүнө ыйман келтирген болсоңор бир нерсени талашып калган кезде, аны Аллахка жана Анын Элчисине кайтаргыла! Ошол силер үчүн жакшы жана туура чечим.

(Куран, Ниса: 59)

Бул аяттагы Аллахка кайтар дегени – Аллахтын китеби Куранга кайтар дегени. Элчиге дегени – тирүү кезинде Пайгамбарыбызга ﷺ, ал эми көзү өткөндөн кийин хадисине кайтаруу уажип. Эгерде мусулмандар бир маселеде келишпей калса биринчиден далилсиз айтылган устазынын же акылына сүйөнгөн аалымдарынын сөзүнө кайтпай, Аллахтын китебине жана Элчинин ﷺ сүннөтүнө кайтуу милдет. Экинчиден, ошол Куран менен сүннөттү кийинкилердин эмес, алгачкы сахабалар, табийиндер, таба-табийиндердин¹ жана ошолордун жолун туура ээрчигендердин түшүнүгүндө түшүнүү керек. Мына ошондо мусулмандар акыйкатты табышат жана баштары биригет.

عَنْ عَلِيٍّ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ : لَوْ كَانَ الدِّينُ بِالرَّأْيِ لَكَانَ أَسْفَلُ الْخَفِّ
أَوَّلَى بِالْمَسْحِ مِنْ أَعْلَاهُ، وَقَدْ رَأَيْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَمَسْحُ
عَلَى ظَاهِرِ خُفِّهِ.²

Али (Аллах андан ыраазы болсун) айтты: “Эгер дин акылга салына турган болсо, анда масх тартууну маасынын үстүнө эмес, астына (таманына) тарткан туура болмок эле.

---

¹ Табийиндер – Аллахтын Элчисин көрбөгөн, бирок анын сахабаларын көрүп, жолугуп шерик болгондор. Таба-табийиндер – Сахабаларды көрбөгөн, бирок табийиндерге жолугуп, ошолорго шерик болгондор.

² - أحمد (737)، أبو داود (162)، صحيحه ابن كثير و الألباني.

Бирок мен Аллахтын Элчисинин ﷺ маасынын үстүнө масх тартканын көрдүм” – деген.

Хадистин булагы:

Ахмад 737

Абу Дауд 162

Сахих деп өкүм берген:

Ибн Касир

Альбани

Дин акылга салынбайт. Эгер адам акылын же көргөн түшүн хадистен жогору койсо, туура жолдон тайып, анык адашкан болот. Ошондуктан адам канчалык акылдуу болбосун, акылы менен туура деп көргөн нерсесине амал кыла бербей, аны сахих сүннөткө салыштыруусу керек. Сүннөткө ылайык келсе кабыл кылынат, келбесе ташталат. Ошондой эле, “мен пайгамбармын” деп түшкө кирип, сүннөттө болбогон жаңы ибадат менен зикирлерди буйруса, ал амалдар кабыл алынбайт. Анткени ал – шайтан.

“Сахих Бухари” китебинде келген хадисте Аллахтын Элчиси ﷺ “шайтан түшкө менин сүрөтүмдө кире албайт” - деген. Аалымдар ооба, шайтан Пайгамбардын ﷺ сүрөтүндө кире албайт, бирок башка адамдын сүрөтүндө “мен пайгамбармын” деп алдай алат дешкен. Негизи Куран менен сүннөт түшкө эмес, тескерисинче түш Куран менен сүннөттүн таразасына салынат. Ага дал келсе кабыл алынат. Дал келбесе четке кагылат. Себеби, кээ бир адамдар Куран менен сүннөттү артка таштап түшкө көп маани бергендиктен, шайтан ошол жол менен кирип, сүннөттө болбогон, сахабалар өмүрү амал кылбаган, билбеген намаздарды, зикирлерди, салаваттарды буйруп, сүннөттөн чыгарып, алар

аркылуу динге өтө көп бидaatтарды киргизгендери сүннөт эелерине белгилүү.

Ооба, Аллах Таала кээде түш аркылуу кайсы бир сүйгөн кулун жагымдуу кабар менен сүйүнчүлөп коюусу толук мүмкүн. Же болбосо кайсы бир кулун жаман кабар менен эскертип коюусу дагы бар нерсе. Бирок, Аллахтын Элчиси ﷺ бирөөнүн түшүнө кирип, шариаттан болбогон бир өкүмдөрдү буйруп, баланча намазды, зикирди, салаватты кылгыла, ошол нерсе менен Аллахка сыйынгыла деп буйрушу мүмкүн эмес. Эмне үчүн? Себеби, дин толук. Аллах бул динден ыраазы болгон. Андан эч нерсени кемитип же ага бир нерсени кошуу мүмкүн эмес. Дин Куран жана сүннөт менен толукталгандан кийин, кимдир бирөө өз акылы, түшү аркылуу же жакшы ниетте шариатка каршы келген нерсени кошумчалоосу мүмкүн эместигине ахли сунна аалымдары бир ооздон (ижма менен) келишкен.

عَنْ عَبْدِ اللَّهِ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا، قَالَ: تَمَتَّعَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقَالَ عُرْوَةُ بْنُ الزُّبَيْرِ: نَهَى أَبُو بَكْرٍ وَعُمَرُ عَنِ الْمُنْعَةِ، فَقَالَ ابْنُ عَبَّاسٍ: مَا يَقُولُ عُرْيَةُ؟ قَالَ: يَقُولُ: نَهَى أَبُو بَكْرٍ وَعُمَرُ عَنِ الْمُنْعَةِ، فَقَالَ ابْنُ عَبَّاسٍ: أَرَاهُمْ سَيَهْلِكُونَ، أَقُولُ: قَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، وَيَقُولُ نَهَى أَبُو بَكْرٍ وَعُمَرُ.¹

¹ - أخرجه أحمد (337/1)، و الخطيب البغدادي في الفقيه والمتفقه (379). صححه ابن مفلح و أحمد شاكر.

Абдуллах ибн Аббас (Аллах алардан ыраазы болсун) :

- **Аллахтын Элчиси ﷺ ажы кылганда таматту¹ түрүн кылган эле** – дегенде, Уруа ибн Зубайр:
- Абу Бакр менен Умар ибн Хаттаб таматтудан кайтарган - деп айтат. Абдуллах ибн Аббас аларга:
- Бул эмне деп жатат?
- Ал Абу Бакр менен Умар андан тыйган деп жатат.
- Аларга **Аллахтын азабы жетип жок болушунан корком. Мен Аллахтын Элчиси айтты десем, ал мага Абу Бакр айтты, Умар айтты дейт, – деп анын сөзүнө каршы жооп айткан.**

Хадистин булагы:

Ахмад 1/337

Хотийб “Ал-факийх” 379

Сахих деп өкүм берген:

Ибн Муфлих

Ахмад Шакир

Албетте, Аллах Таала бизди Өзүнүн жөнөткөн Элчисине ﷺ толук моюн сунуп, анын сөзүн бардык адамдардын сөзүнөн жогору коюуну буйруган. Эгер бул үммөттүн эң жакшысы болгон Абу Бакрдын ыйманын таразанын бир жагына, жалпы үммөттүн ыйманын экинчи жагына койсо Абу Бакрдын ыйманы оордук кылаарын билебиз. Ошол Абу Бакр менен Умардын сөзүн Пайгамбардын ﷺ сөзүнөн жогору кылуу мүмкүн болбосо, жада калса алардын сөзүн жогору койгон сахабага азап жетишинен ибн Аббас корккон болсо, анда Абу Бакр менен

---

¹ Таматту – үч түрлүү ажы амалдарынын бири.

Умардан кийинки имамдардын сөздөрүн хадистен жогору койгон адамдын абалы кандай гана коркунучтуу.

قال مُجَاهِدٍ رَحِمَهُ اللَّهُ: "لَيْسَ مِنَّا أَحَدٌ إِلَّا يُؤْخَذُ مِنْ قَوْلِهِ وَيُتْرَكُ إِلَّا النَّبِيُّ

ﷺ".¹

Белгилүү имам Мужахид ибн Жабир (Аллах аны ырайымына алсын): “Бизден кимибиздин сөзүбүз болбосун алынат жана ташталат. Бир гана Пайгамбардын ﷺ сөзү эч качан ташталбайт” – деген.

(Абу Ну'айм ал-хия 3/300)

Эми Аллахтын Элчисинин ﷺ сөзүн бардык имамдардын сөзүнөн жогору коюу керек экендиги тууралуу белгилүү төрт мазхаб ээлеринин сөздөрүн алып келебиз:

قال أبو حنيفة رحمه الله: "إذا جاء الْحَدِيثُ عَنْ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وسلم فعلى الرأس والعين، وإذا جاء عَنْ الصَّحَابَةِ - رضي الله عنهم - فعلى الرأس والعين، وإذا جاء عَنْ التَّابِعِينَ فَحَنْ رَجُلٍ وَهُمْ رَجُلٌ".²

Имам Абу Ханифа (Аллах аны ырайымына алсын): “Эгер Аллахтын Элчисинен ﷺ хадис келсе аны башы-көзүмдөн жогору төбөмө көтөрөм (кабыл аламын). Эгер сахабалардан асар келсе аны дагы башы-көзүмдөн жогору

¹ - أبو نعيم في الحلية (300/3).

² - مناقب إمام أبي حنيفة و أصحابيه (74).

төбөмө көтөрөм. Ал эми табийиндерден кабар келсе анда алар деле бизге окшогон (бир заманда жашаган) адамдар” - деген.

(Манакиб 74)

قَالَ أَبُو حَنِيفَةَ رَحِمَهُ اللَّهُ : "إِذَا صَحَّ الْحَدِيثُ، فَهُوَ مَذْهَبِي".¹

Имам Абу Ханифа (Аллах аны ырайымына алсын) айткан: «Эгер хадис сахих болсо, ошол менин мазхабым (жолум)».

(Ибн Абидин “Хашия” 1/63)

قال أبو حنيفة رحمه الله: "حرام على من لم يعرف دليلي أن يفتي بكلامي".²

Имам Абу Ханифа (Аллах аны ырайымына алсын) айткан: «Кимде-ким менин далилимди билбесе, ага менин сөзүм менен фатва берүү арам» - деген.

(Ибн Абидин “Хашия” 6/293)

قال أبو حنيفة رحمه الله: "فإننا بشر نقول القول اليوم ونرجع عنه غدا".³

---

¹ - ابن عابدين في الحاشية (63/1).

² - ابن عابدين في "حاشيته" على "البحر الرائق" (6/293).

³ - "الإيقاظ" (52).

Имам Абу Ханифа (Аллах аны ырайымына алсын) айткан: «Биз пендебиз, бүгүн бир сөз айтып, эртең ал сөздөн кайра кайтабыз.»

(Ийкоз 52)

قال أبو حنيفة رحمه الله: "ويحك يا يعقوب - هو أبو يوسف - لا تكتب كل ما تسمع مني فإنني قد أرى الرأي اليوم وأتركه غدا وأرى الرأي غدا وأتركه بعد غد".¹

Имам Абу Ханифа (Аллах аны ырайымына алсын): «Оо Якуб, сен менден уккан сөздөрдүн баарын жаза бербегин. Мен бүгүн бир нерсени туура деп ойлоп, эртең аны таштайм. Жана эртең башканы туура деп ойлоп, кийинки күнү аны таштайм.» - деп айткан.

(Ийкоз 52)

قال أبو حنيفة رحمه الله: "إذا قلت قولا يخالف كتاب الله تعالى وخبر الرسول ﷺ فاتركوا قولي".²

Имам Абу Ханифа (Аллах аны ырайымына алсын) мындай деген: «Эгер мен Аллахтын китебине жана Пайгамбардын ﷺ кабарына каршы бир сөз айтсам, менин сөзүмдү таштагыла!»

(Ийкоз 50)

---

¹ - "الإيقاظ" (52).

² - "الإيقاظ" (50).

قال الإمام مالك رحمه الله: "مَا مَنَّا إِلَّا رَادُّ وَمَرْدُودٌ عَلَيْهِ إِلَّا صَاحِبُ هَذَا الْقَبْرِ عَلَيْهِ السَّلَامُ"¹

Имам Малик (Аллах аны ырайымына алсын) айтат: “Биздин сөздөрүбүз кээде кабыл кылынат же четке кагылат. Бир гана ушул кабырдын ээсинин сөзү эч качан четке кагылбайт” – деп, Пайгамбарыбыздын ﷺ кабырын көрсөткөн.

(Ибн Абдул Бар “Жамий” 2/32)

قال إمام مالك رحمه الله: "إنما أنا بشر أخطئ وأصيب فانظروا في رأيي فكل ما وافق الكتاب والسنة فخذوه وكل ما لم يوافق الكتاب والسنة فاتركوه".²

Имам Малик (Аллах аны ырайымына алсын) айткан: «Мен пендемин, кээде жаңылып, кээде хакка (акыйкатка) жолугам. Менин сөздөрүмдү карагыла. Куран менен сүннөткө туура келген бардык сөзүмдү алгыла, ал эми туура келбеген сөздөрүмдүн бардыгын таштагыла»

(Ибн Абдул Бар “Жамий” 2/32)

---

¹ - ابن عبد البر في "الجامع" (2/32).

² - ابن عبد البر في "الجامع" (2/32).

قال ابن وهب: سمعت مالكا سئل عن تخليل أصابع الرجلين في الوضوء فقال: "ليس ذلك على الناس"، قال: "فتركته حتى خف الناس فقلت له: عندنا في ذلك سنة، فقال: وما هي؟ قلت: حدثنا الليث بن سعد وابن لهيعة وعمرو بن الحارث عن يزيد بن عمرو المعافري عن أبي عبد الرحمن الحنبلي عن المستورد بن شداد القرشي قال: « رأيت رسول الله ﷺ يداك بخنصره ما بين أصابع رجليه »، فقال: إن هذا الحديث حسن وما سمعت به قط إلا الساعة ثم سمعته بعد ذلك يسأل فيأمر بتخليل الأصابع".¹

Ибн Уахб айтат: “Мен Имам Маликтен дааратта буттун салаасын жууш сүннөтпү деп суралганын уктум. Малик: “жок” – деп жооп берди. Мен адамдардын азайганын күтүп, кийин ага:

- Бизде бул нерседе сүннөт бар - деп айттым.
- Ал кандай сүннөт? - деди.
Мен иснады (чынжыры) менен:
- Мустарид ибн Шаддад айтты: “**Мен Аллахтын Элчисин ﷺ чыпалагы менен бутунун салааларын жууганын көрдүм**” - дегенин айтканымда,
Ал мага:
- Бул хадис хасан. Мен бул хадисти азыр эле уктум – деди.

¹ - مقدمة "الجرح والتعديل" لابن أبي حاتم (31 - 32).

Кийин ушул маселеден суралганда, адамдарга сүннөт деп буйруганын көрдүм.

Асардын булагы:

Жарх таъдил; Ибн Абу Хаатим 31 – 32

Ичиндеги хадистин булагы:

Ахмад 18039

Абу Дауд 148

Тирмизи 40

Ибн Мажах 446

Сахих деп өкүм берген:

Абу Дауд

Альбани

Шуъайб Арнаут

قال الإمام الشافعي رحمه الله: "أَجْمَعَ الْعُلَمَاءُ عَلَى أَنَّ مَنْ اسْتَبَانَ لَهُ سُنَّةُ النَّبِيِّ ﷺ لَمْ يَكُنْ لَهُ أَنْ يَدَعَهَا لِقَوْلِ أَحَدٍ مِنَ النَّاسِ".¹

Имам Шаафий (Аллах аны ырайымына алсын) айткан: “Кайсы бир адамга Пайгамбардын ﷺ хадиси ачык жетсе, эч бир адамдын сөзү үчүн хадисти таштоосу мүмкүн эмес экенине аалымдар бир ооздон келишкен”.

(Ибн Коййум “Иълам муаккиъйн” 2/282)

---

¹ - ابن القيم إعلام الموقعين (282/2).

قال الإمام الشافعي رحمه الله: "إذا صح الحديث بما يخالف قولي فضربوا بقولي الحائط".¹

Имам Шаафий (Аллах аны ырайымына алсын): “Эгер менин айткан сөзүм сахиx хадиске каршы келсе, менин сөзүмдү дубалга ургула (таштагыла)” – деген.

(Байхакий “Манакиб” 1/471)

قال إمام الشافعي رحمه الله: "إذا وجدتم في كتابي خلاف سنة رسول الله ﷺ فقولوا بسنة رسول الله ﷺ ودعوا ما قلت".²

Имам Шаафий (Аллах аны ырайымына алсын): «Эгер менин китебимден Пайгамбардын ﷺ сүннөтүнө каршы келген нерсени тапсаңар, менин сөзүмдү таштап, Пайгамбардын ﷺ сүннөтүн айткыла!»

(Харауий замму- калам 3/47/1)

قال إمام الشافعي رحمه الله: "فاتبعوها ولا تلتفتوا إلى قول أحد".³

Имам Шаафий: «Сүннөткө ээрчигиле, башка эч кимдин сөзүнө көңүл бурбагыла!» - деген.

(Науауий “Мажмуъ” 1/63)

---

¹ - البيهقي في المناقب (1/471).

² - الهروي في "ذم الكلام" (1/47/3).

³ - النووي في "المجموع" (63/1).

قال إمام الشافعي رحمه الله "إذا صح الحديث فهو مذهبي".¹

Имам Шаафий: «Эгер хадис сахих болсо, ошол менин мазхабым»

(Науауий “Мажмуъ” 1/63)

قال إمام الشافعي رحمه الله: "كل مسألة صح فيها الخبر عن رسول الله ﷺ عند أهل النقل بخلاف ما قلت فأنا راجع عنها في حياتي وبعد موتي".²

Имам Шаафий: “Кайсы гана маселе болбосун хадис жеткирүүчү илим ээлеринен менин сөзүмө каршы сахих хадис келсе, ал сөзүмдөн тирүүмдө дагы, өлгөндөн кийин да кайтамын.”

(Харауий 1/47)

قال إمام الشافعي رحمه الله: "إذا رأيتموني أقول قولاً وقد صح عن النبي ﷺ خلفه فاعلموا أن عقلي قد ذهب".³

Имам Шаафий: “Эгер менин бир сөз айтканымды көрүп, ошол маселеде Пайгамбардан ﷺ менин сөзүмө каршы хадис болсо, анда менин акылым кеткенин билгиле.”

(Ибн Абу Хатим “Адабу Шаафий” 93)

---

¹ - النووي في "المجموع" (63/1).

² - الهروي (47/1).

³ - رواه ابن أبي حاتم في "آداب الشافعي" (93).

قَالَ الْإِمَامُ أَحْمَدُ رَحِمَهُ اللَّهُ: "عَجِبْتُ لِقَوْمٍ عَرَفُوا الْإِسْنَادَ وَصِحَّتَهُ، يَذْهَبُونَ إِلَى رَأْيِ سُفْيَانَ، وَاللَّهُ تَعَالَى يَقُولُ: ﴿فَلْيَحْذَرِ الَّذِينَ يُخَالِفُونَ عَنْ أَمْرِهِ أَنْ تُصِيبَهُمْ فِتْنَةٌ أَوْ يُصِيبَهُمْ عَذَابٌ أَلِيمٌ﴾ أَتَدْرِي مَا الْفِتْنَةُ؟ الشَّرْكَ، لَعَلَّهُ إِذَا رَدَّ بَعْضَ قَوْلِهِ، أَنْ يَقَعَ فِي قَلْبِهِ شَيْءٌ مِنَ الرِّيَغِ، فَيَهْلِكُ".¹

Имам Ахмад (Аллах аны ырайымына алсын) айтат: “Мен Аллахтын Элчисинен ﷺ туура чынжыр (иснад) менен жеткен сахих хадисти билип туруп, Суфян Саурийдин пикирин алган адамдарга таң калам. Аллах Таала Куранда айтат:

﴿فَلْيَحْذَرِ الَّذِينَ يُخَالِفُونَ عَنْ أَمْرِهِ أَنْ تُصِيبَهُمْ فِتْنَةٌ أَوْ يُصِيبَهُمْ عَذَابٌ أَلِيمٌ﴾

{النور: 63}

Анын буйругуна (сүннөтүнө) каршы келгендерге (Аллахтан) фитна түшүп калышынан же чоң азап келип калышынан сактанышсын!

(Куран, Нур: 63)

¹ - رواه ابن بطّة في الإبانة (260/1).

Ушул аяттагы фитна дегендин эмне экенин билесинби? Фитна деген ширк. Эгер алар Пайгамбардын ﷺ кээ бир сөзүн кабыл кылбаса, жүрөктөрүндө сүннөттөн четтөө пайда болуп, анан бактысыз болот деген.

(ибн Батто “Ибана” 1/260)

قال إمام أحمد بن حنبل رحمه الله: "لا تقلدني ولا تقلد مالكا، ولا الشافعي، ولا الأوزاعي، ولا الثوري، وخذ من حيث أخذوا".¹

Имам Ахмад ибн Ханбал (Аллах аны ырайымына алсын) айтат: «Мага таклид (далилсиз ээрчүү) кылбагыла жана Маликке, Шаафийге, Аузабийге жана Суфьян Сауриге таклид кылбагыла. Алар кайсы жактан алган болсо, ошол жактан алгыла.»

(Ибн Коййум “Иълаам аль-Муаккиъин” 2/302)

قال إمام أحمد بن حنبل رحمه الله: " لا تقلد دينك أحدا من هؤلاء ما جاء عن النبي ﷺ وأصحابه فخذ به".²

Имам Ахмад ибн Ханбал (Аллах аны ырайымына алсын) айтат: «Дининде тигилердин эч кайсынысына таклид кылбагын. Пайгамбардан ﷺ жана сахабаларынан келген нерсени ал!»

(Абу Дауд “Масааил” 276, 277)

---

¹ - ابن القيم في "إعلام الموقعين" (302/2).

² - أبو داود في "مسائل الإمام أحمد" (276 - 277).

Ушул белгилүү имамдарыбыз Пайгамбарыбыздын ﷺ хадистерин баарынан жогору койгон. Себеби алар хадистин Исламдагы экинчи уахий экендигин жакшы билишкен. Алардын эч кимиси өзүнө дагы, башка имамга дагы ээрчүүгө чакырбай, тескерисинче далилсиз сокур ээрчүүдөн тыйган. Куран-хадис жалпы момунга бирдей тиешелүү. Ошондуктан, кайсы бир мусулманга сахих хадис жеткен болсо, ошого ээрчип, напсисине жакса дагы, жакпаса да амал кылуу керек.

МУХАММАДУР РАСУЛУЛЛАХ КҮБӨЛҮГҮНҮН ТАЛАПТАРЫ

Мухаммадур Расулуллах келмесинин 6 талабы бар. Алар:

- Буйруктарына моюн сунуу
- Кайтарган нерселеринен кайтуу
- Бидаат киргизбөө
- Пайгамбарыбыздын ﷺ жеке акысында жаңылык киргизбөө
- Пайгамбарды ﷺ үч таухидде тең Аллахка шерик кылбоо
- Аллахтын Элчисинин ﷺ сөздөрүн урматтоо

Биринчи талап: Буйруктарына моюн сунуу

Аллахтын Элчиси ﷺ эмнени буйруса ошол буйруктарына моюн сунуп, ал нерседе эч кандай ар-сар болбошубуз керек. Себеби, Аллах Таала Куранда айтат:

﴿وَمَا كَانَ لِمُؤْمِنٍ وَلَا مُؤْمِنَةٍ إِذَا قَضَى اللَّهُ وَرَسُولُهُ أَمْرًا أَنْ يَكُونَ لَهُمُ الْخِيَرَةُ مِنْ أَمْرِهِمْ ۗ وَمَنْ يَعْصِ اللَّهَ وَرَسُولَهُ فَقَدْ ضَلَّ ضَلَالًا مُبِينًا﴾
{الأحزاب: 36}

“Эгер Аллах менен Анын Элчиси кайсы бир иште өкүм чыгарса, момун эркек менен момун аял үчүн ал иште эч кандай ыктыяр болбойт (моюн сунушат). Ким Аллахка, Анын Элчисине каршы чыкса, анда ал ачык адашууда болот.”

(Куран, Ахзаб: 36)

Белгилүү аалым шейх ибн Усеймин: “Эгерде Аллах жана Анын Элчисинен ﷺ буйрук келсе, бул буйрук биз үчүн уажиппи же сүннөтпү деп сурашат. Азыркы күндөгү көпчүлүк айткан сыяктуу мындай ката суроолорду таштоо керек. Себеби, Пайгамбарыбыз ﷺ сахабаларына буйруган учурда алар: “Оо Аллахтын Элчиси, сиздин бул буйругуңуз уажиппи же сүннөтпү же башкабы?” – деп сурашкан эмес. Тескерисинче баш ийишип, амал кылышкан. Ошондуктан эч сурабай моюн сунушубуз керек. Себеби, биз Мухаммад ﷺ

Аллахтын Элчиси деп күбөлүк бергенбиз. Демек, буйруган буйругуна ошол замат амал кылып, аткаруубуз милдет болот.

Ушул тууралуу келген далилдер:

﴿فَلَا وَرَبِّكَ لَا يُؤْمِنُونَ حَتَّىٰ يُحَكِّمُوكَ فِيمَا شَجَرَ بَيْنَهُمْ ثُمَّ لَا يَجِدُوا فِي
أَنفُسِهِمْ حَرَجًا مِّمَّا قَضَيْتَ وَيُسَلِّمُوا تَسْلِيمًا﴾
{النساء: 65}

“Жок! Сенин Раббыңа ант! Алар өз ара келишпеген нерселерде сени өкүм чыгаруучу кылмайынча жана сен чыгарган өкүмдө жүрөктөрүндө кыжаалат болбой, толук моюн сунмайынча ыймандуу боло алышпайт.”

(Куран, Ниса: 65)

Белгилүү тафсир аалымы ибн Касир (Аллах аны ырайымына алсын) айтат:

“Аллах Таала бул аятта касам ичип, Аллахтын Элчисин ﷺ бардык иштеринде өкүмдар кылмайынча эч ким толук ыйман келтирген болбойт. Ал чыгарган өкүм акыйкат, ага сырткы амал жана жүрөк менен толук моюн сунуу милдет болот деп жатат.”

(Тафсир 2/349)

﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ ءَامَنُوا أَطِيعُوا اللَّهَ وَأَطِيعُوا الرَّسُولَ وَلَا تُبْطِلُوا ءَعْمَالَكُمْ﴾

{محمد: 33}

Оо ыйман келтиргендер, Аллахка моюн сунгула жана Анын Элчисине моюн сунгула, (каршы келип) амалдарыңарды жараксыз кылып албагыла!

(Куран, Мухаммад: 33)

﴿مَنْ يُطِيعِ الرَّسُولَ فَقَدْ أَطَاعَ اللَّهَ﴾

{النساء: 80}

Ким Аллахтын Элчисине моюн сунса, ырасында Аллахка моюн сунган болот.

(Куран, Ниса: 80)

Хадистен далил:

عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: "مَنْ أَطَاعَنِي فَقَدْ أَطَاعَ اللَّهَ، وَمَنْ يَعَصِنِي فَقَدْ عَصَى اللَّهَ".¹

---

¹ - رواه مسلم (1835).

Абу Хурайрадан (Аллах андан ыраазы болсун) риваят:
“Пайгамбарыбыз ﷺ : “Ким мага моюн сунса ырасында
Аллахка моюн сунган болот, ал эми ким мага каршы
чыкса, демек Аллахка каршы чыккан болот” – деп
айтты.”

(Муслим 1835)

عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ :
"كُلُّ أُمَّتِي يَدْخُلُونَ الْجَنَّةَ إِلَّا مَنْ أَبَى" قَالُوا : يَا رَسُولَ اللَّهِ، وَمَنْ يَأْبَى؟
قَالَ: " مَنْ أَطَاعَنِي دَخَلَ الْجَنَّةَ، وَمَنْ عَصَانِي فَقَدْ أَبَى".¹

Абу Хурайра (Аллах андан ыраазы болсун) риваят
кылган хадисте Аллахтын Элчиси ﷺ айтты:

- Менин үмөтүмдүн баары Жаннатка кирет, бир гана
баш тарткандардан башкасы.

- Оо Аллахтын Элчиси, ким баш тартмак эле?

- Ким мага моюн сунса ал Жаннатка кирет, ал эми ким
мага каршы болсо, демек баш тартканы.

(Бухари 7280)

Бул хадистин мааниси: Кимде-ким Аллахтын Элчиси
ﷺ алып келген шариятты кабыл алып, моюн сунуп,
буйруктарын аткарас - ал Жаннатка кирет. Ал эми ким Анын

---

¹ - رواه البخاري (7280).

буйруктарына баш ийбей, кайтарган нерселеринен кайтпай, өз каалоосу менен жашай турган болсо, - мына ушул адам Жаннаттан өзү баш тарткан болот.

عن سلمة بن عمرو بن الأكوع رضي الله عنه، قال: أَنَّ رَجُلًا أَكَلَ عِنْدَ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بِشِمَالِهِ، فَقَالَ : " كُلْ بِيَمِينِكَ ". قَالَ : لَا أُسْتَطِيعُ. قَالَ : " لَا اسْتَطَعْتُ، مَا مَنَعَهُ إِلَّا الْكِبَرُ ". قَالَ : فَمَا رَفَعَهَا إِلَى فِيهِ.¹

Салама ибн Амр ибн Акуаъ (Аллах андан ыраазы болсун) айтты: “Бир адам Аллахтын Элчисинин ﷺ алдында сол колу менен тамак жеп жаткан кезде ага:

- Оң колун менен жегин! - деди. Ал:

- Менин колумдан келбейт – дегенде, ага Аллахтын Элчиси ﷺ.

- Колундан келбесин! Сени тыйган бир гана текеберлик – деди. Андан кийин (ал адам) колун оозуна көтөрө албай калды.”

(Муслим 2120)

Бул хадисте Аллахтын Элчиси ﷺ сол колу менен жеп-ичүүдөн тыйып, “оң колун менен же!” – деген буйругуна

---

¹ - رواه مسلم (2021).

моюн сунбай баш таркандыгы үчүн “колундан келбесин!” – деп айтып, натыйжада Аллах Таала аны жазалап, колун көтөрө албай калган. Ошондуктан мусулманга Аллахтын жана Элчисинин ﷺ буйругу жетсе кандайдыр бир азап менен жазаланып калбоо үчүн текеберленбей кабыл алып, амал кылуусу керек.

Экинчи талап: Кайтарган нерселеринен тыйылуу

Аллахтын Элчиси ﷺ кайтарган нерселерден эч шектенбестен кайтуу милдет. Эгер ал бир нерседен кайтарса, бул Куранда жок экен деп айтуу мүмкүн эмес. Себеби, бул сөзү менен Курандын өзүнө каршы келип, ал үчүн азап көрүп, бактысыздардан болот. Анткени сүннөттө келген нерселерге ээрчүүнү Куранда Аллах Таала буйруганын жакшы билебиз.

Аллахтын Элчиси ﷺ бул буйрук же кайтаруу Куранда жок экен деп айткан адамды эскертип минтип айтат:

عَنْ أَبِي رَافِعٍ الْقَبْطِيِّ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: " لَا أُلْفِينَ أَحَدَكُمْ مُتَكِنًا عَلَى أَرِيكَتِهِ، يَأْتِيهِ الْأَمْرُ مِنْ أَمْرِي مِمَّا أَمَرْتُ بِهِ أَوْ نَهَيْتُ عَنْهُ، فَيَقُولُ : لَا نَذْرِي، مَا وَجَدْنَا فِي كِتَابِ اللَّهِ اتَّبَعْنَاهُ".¹

Абу Рафиъдан (Аллах андан ыраазы болсун) риваят: “Пайгамбарыбыз ﷺ: “Силерге менин бир нерседен кайтарган сөзүм же бир амалга буйруган буйругум жетсе, арийкасына² сүйөнгөн абалда мен бул нерсени билбеймин, эгер Аллахтын Китебинен тапканыбызда,

¹ - رواه أبو داود (4605)، و الترمذي (2663). صححه أبو داود و حسنه الترمذي.

² Арийка – азыркы диван сыяктуу нерсе.

ага ээрчимекпиз деп айтканыңарды кездештирбейин" – деген.

Хадистин булагы:

Абу Дауд 4605

Тизмизи 2663

Сахих деп өкүм берген:

Абу Дауд

Тирмизи

Бул хадисте “Куранда болбосо, биз ал сүннөткө ээрчибейбиз” деп айтуудан тыйган. Албетте, Аллахтын Элчисинен ﷺ келген бардык буйрук жана тыюуларга ээрчүүгө буйрулганбыз. Буга Курандан далил:

﴿وَاتَّبِعُوهُ لَعَلَّكُمْ تَهْتَدُونَ﴾

{الأعراف: 158}

"Ага ээрчигиле! (ошол себептүү) Туура жолду табасыңар"

(Куран, Аъроф: 158)

Башка аятта:

﴿فَلْيَحْذَرِ الَّذِينَ يُخَالِفُونَ عَنْ أَمْرِهِ أَنْ تُصِيبَهُمْ فِتْنَةٌ أَوْ يُصِيبَهُمْ عَذَابٌ أَلِيمٌ﴾

{النور: 63}

Ал (элчинин) буйругуна каршы келгендер (бул дүйнөдө) фитнага (ширк-бидаатка) же (акыретте) чоң азапка түшүп калышынан сактанышсын!

(Куран, Нур: 63)

Белгилүү тафсир аалымы ибн Касир (Аллах аны ырайымына алсын):

“Пайгамбардын буйругуна, шариятына, жолуна, сүннөтүнө, манхажына, каршы келүүдөн сак болсун дегени: адамдардын сөздөрү жана амалдары анын (Пайгамбардын ﷺ) сөзү жана амалы менен таразаланат. Айша энебиздин (Аллах андан ыраазы болсун) хадисинде Аллахтын Элчиси ﷺ кабар бергендей сүннөткө туура келсе кабыл алынат, каршы келсе ошол сөздү айтуучуга жана амал кылуучуга кайтарылат.”

(Тафсир 6/90)

﴿وَمَنْ يَعْصِ اللَّهَ وَرَسُولَهُ فَإِنَّ لَهُ نَارَ جَهَنَّمَ خَالِدًا فِيهَا أَبَدًا﴾

{الجن: 23}

Ким Аллахка жана Анын Элчисине каршы келсе, ал үчүн түбөлүк кала турган Тозок оту бар.

(Куран, Жин: 23)

Кимде-ким Аллахтын Элчисинин ﷺ буйруган буйругуна жана кайтарган тыюусуна каршы болсо ошол күнөөсүнө жараша жазасын алат. Эгерде ага каршы чыгуусу себептүү динден чыкса, анда ал түбөлүк Тозокто калат. Ал эми анын сүннөтүнө каршы келүүсү динден чыгарбаган бедааттардан же күнөөлөрдөн болсо, ал үчүн азапталат.

﴿وَمَا آتَاكُمُ الرَّسُولُ فَخُذُوهُ وَمَا نَهَاكُمْ عَنْهُ فَانْتَهُوا وَاتَّقُوا اللَّهَ إِنَّ اللَّهَ

شَدِيدُ الْعِقَابِ﴾

{الحشر: 7}

Аллахтын Элчиси силерге эмнени алып келсе алгыла жана силерди эмнеден кайтарса кайткыла! Аллахтан корккула! Албетте Ал - катуу жазалоочу.

(Куран, Хашр: 7)

Ибн Касир (Аллах аны ырайымына алсын):

“Силерге (Аллахтын Элчиси ﷺ) эмнени гана буйрубасын ага амал кылгыла жана эмнеден кайтарбасын тыйылгыла! Ырасында ал бир гана жакшылыкты буйруп, жамандыктан гана кайтарат.”

(Тафсир 8/67)

Ушул аятты түшүндүрүп, төмөнкү асарды алып келген:

عَنْ عَلْقَمَةَ ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ مسعود رضي الله عنه، قَالَ : لَعَنَ اللَّهُ
الْوَاشِمَاتِ وَالْمُسْتَوْشِمَاتِ، وَالنَّامِصَاتِ وَالْمُتَنَمِّصَاتِ، وَالْمُتَفَلِّجَاتِ لِلْحُسْنِ
الْمُغَيِّرَاتِ خَلْقَ اللَّهِ. قَالَ : فَبَلَغَ ذَلِكَ امْرَأَةً مِنْ بَنِي أَسَدٍ يُقَالُ لَهَا : أُمُّ يَعْقُوبَ
وَكَانَتْ تَقْرَأُ الْقُرْآنَ، فَأَتَتْهُ، فَقَالَتْ : مَا حَدِيثُ بَلْعَنِي عَنْكَ أَنْتَ لَعَنْتَ
الْوَاشِمَاتِ وَالْمُسْتَوْشِمَاتِ، وَالْمُتَنَمِّصَاتِ، وَالْمُتَفَلِّجَاتِ لِلْحُسْنِ، الْمَغَيِّرَاتِ
خَلْقَ اللَّهِ ؟ فَقَالَ عَبْدُ اللَّهِ : وَمَا لِي لَا أَلْعَنُ مَنْ لَعَنَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ
وَسَلَّمَ وَهُوَ فِي كِتَابِ اللَّهِ ؟ فَقَالَتِ الْمَرْأَةُ : لَقَدْ قَرَأْتُ مَا بَيْنَ لَوْحِي الْمُصْحَفِ
فَمَا وَجَدْتُهُ. فَقَالَ : لَئِنْ كُنْتَ قَرَأْتِيهِ لَقَدْ وَجَدْتِيهِ ؛ قَالَ اللَّهُ عَزَّ وَجَلَّ : { وَمَا
آتَاكُمُ الرَّسُولُ فَخُذُوهُ وَمَا نَهَاكُمْ عَنْهُ فَانْتَهُوا } . فَقَالَتِ الْمَرْأَةُ : فَإِنِّي أَرَى
شَيْئًا مِنْ هَذَا عَلَى امْرَأَتِكَ الْآنَ. قَالَ : اذْهَبِي فَأَنْظُرِي. قَالَ : فَدَخَلْتُ عَلَى
امْرَأَةِ عَبْدِ اللَّهِ فَلَمْ تَرَ شَيْئًا، فَجَاءَتْ إِلَيْهِ، فَقَالَتْ : مَا رَأَيْتُ شَيْئًا. فَقَالَ : أَمَّا
لَوْ كَانَ ذَلِكَ لَمْ تُجَامِعْهَا.¹

Алкома ибн Койс айтат: “Абдуллах ибн Масъуд (Аллах андан ыраазы болсун) сулуулук үчүн Аллахтын жаратканын өзгөрткөн дене чегүүчү менен чектирүүчүнү, каш жулуучу менен жулдуруучуну жана тиштеринин арасын ачтыруучуну каргыштаганда, бул сөзү Куранды (көп) окуучу “Якубтун энеси” аттуу аялга жетет. Ал келип:

- Сенин айткан сөзүң мага жетти. Сен аларды каргыштаган экенсиң? Ибн Масъуд:

---

¹ - رواه مسلم (2125)

- Аллахтын Элчиси ﷺ каргыштаган адамды эмне үчүн каргыштабайм жана ал Аллахтын китебинде бар нерсе. Якубтун энеси:
- Мен Куранды башынан аягына чейин окуп, бул нерсени таппадымго? Ибн Масъуд:
- Эгер сен жакшылап окуганыңда, аны тапмаксың – деп ушул аятты окуйт:

"Аллахтын Элчиси силерге эмнени алып келсе алгыла жана силерди эмнеден кайтарса кайткыла!" – дейт. Якубтун энеси:

- Мен ушундай нерсени сенин жубайыңан көрдүм. Ибн Масъуд:
- Сен барып көргүн! – дей айтат. Барып мындай эч нерсе көрбөй келет дагы:
- Мен эч нерсе көрбөдүм. Ибн Масъуд:
- Эгер ошол нерсе менин жубайымда болгондо, мен ага кошулмек эмесмин – деп жооп берет.”

(Муслим 2125)

Абдуллах ибн Масъуддун (Аллах андан ыраазы болсун): “эгер жакшылап окуганыңда, аны Курандан тапмаксың” – дегени Пайгамбар ﷺ кайтарган нерседен кайтууну Аллах Таала Куранда буйруган. Пайгамбардын ﷺ кайтарганы – Аллахтын кайтаруусу демекчи.

عن أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: " مَا نَهَيْتُكُمْ عَنْهُ فَاجْتَنِبُوهُ، وَمَا أَمَرْتُكُمْ بِهِ فَافْعَلُوا مِنْهُ مَا اسْتَطَعْتُمْ".¹

Абу Хурайрадан (Аллах андан ыраазы болсун) риваят:
“Пайгамбарыбыз ﷺ: “Мен силерди кайсы нерседен кайтарсам андан алыс болгула жана силерди кайсы нерсеге буйрусам аны күчүнөрдүн жетишинче аткаргыла!” – деп айтты.

(Муслим 1337)

Шейх Усеймин (Аллах аны ырайымына алсын):

“Аллахтын Элчиси ﷺ бул хадисте бизди кайтарган харам нерселерден алыс болгула, ал бир тарапта болсо, силер башка тарапта болгула – деген. Ал эми буйрулган нерселерди күчүнөрдүн жетишинче аткаргыла, себеби буйрулган нерселерди ишке ашыруу – амал болгондугу үчүн адамдын кээде күчү жетсе, кээде (оору же башка үзүрдөн улам) күчү жетпөөсү мүмкүн. Ал эми кайтарылган нерселерди ишке ашыруу – таштоо болгондуктан бардык адам аны таштай алат” – деген.

(Шархы Арбабийн Науауий 165)

---

¹ - رواه مسلم (1337).

Үчүнчү талап: Бидаат киргизбөө

Аллахтын дининде Анын Элчиси ﷺ алып келбеген, буйрубаган жана сахабалары кылбаган амалдар, ишеним же зикирлер менен Аллахка ибадат кылбоо керек. Себеби, Аллах Таала Элчини ﷺ жөнөтүп, Өзүнө кандай сыйынуу керектигин ага уахий кылган. Ошондуктан Аллах Таала Элчиси ﷺ кылбаган амалдарды кабыл албайт жана андан ыраазы болбойт. Тескерисинче мусулман адам андан тооба кылбастан Аллахка жолукса – ал үчүн азапталат.

Аллахка моюн сунган мусулман динге жаңылык киргизип же киргизилген бидаатка амал кылып, Аллахтын дининде бидаат ээлеринен болуп калуудан өтө сак болуусу керек. Андыктан бардык бидаат ээлери "Мухаммадур Расулуллах" күбөлүгүн талап кылынган даражасына жеткирүүдө толук амал кылбай, кемчилик кетиргендер. Себеби, алар алып келген шариятына ыраазы болбой, акылдары менен жакшы деп ойлоп, ашыкча нерселерди киргизишти жана Аллахтын Элчиси ﷺ менен туура, көркөм адепте болушкан жок.

Исламга жаңылык (бидаат) киргизүүнү тыйган кээ бир хадистер:

عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا، أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: "مَنْ عَمِلَ عَمَلًا لَيْسَ عَلَيْهِ أَمْرُنَا فَهُوَ رَدٌّ".¹

---

¹ - رواه مسلم (1718).

Айша энебизден (Аллах андан ыраазы болсун) риваят:
“Аллахтын Элчиси ﷺ кимде-ким кандай гана амал кылбасын, анда биздин буйругубуз (Куран-сүннөттө) болбосо - ал амал кайтарылат (кабыл болбойт) – деди.”

(Муслим 1718)

عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا، قَالَتْ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ:
"مَنْ أَحْدَثَ فِي أَمْرِنَا هَذَا مَا لَيْسَ مِنْهُ فَهُوَ رَدٌّ"¹.

Айша энебизден (Аллах андан ыраазы болсун) риваят:
“Аллахтын Элчиси ﷺ кимде-ким динибизде болбогон жаңылык киргизсе, ал нерсеси кайтарылат – деди.”

(Бухари 2697; Муслим 1718)

Бул хадисте Аллахтын Элчиси ﷺ мусулман кандай гана амал кылбасын, Куран менен сүннөттөн далил талап кылынарын айтып жатат. Эгер далили болбосо илимдүү болобу, карапайым болобу ал амалы Исламда кабыл кылынбайт. Кээде адамдар динге өзү киргизген бидаатка амал кылса, көпчүлүк учурда башка бир адамдын киргизген бидаатына амал кылышат.

Мусулман адам Аллахка бидаат менен канчалык ибадат кылбасын биринчиден кабыл болбой кайтарылса, экинчиден күнөөкөр болот. Эгер тооба кылбаса ал үчүн азапталат.

---

¹ - رواه البخاري (2697)، و رواه مسلم (1718).

Шейх ибн Усеймин айтат: “Аллахтын дининде жаңылык киргизүү харам. Анын максаты, ниети өтө жакшы болсо да, ал бидаат анын жүрөгүнө жагып турса дагы андан алыс болуусу керек. Себеби, ал шайтандын (үгүттөгөн) амалынан.”

(Шарх Арбабийн Науауий 124)

عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، قَالَ:
"الْمَدِينَةُ حَرَمٌ، فَمَنْ أَحْدَثَ فِيهَا حَدَثًا، أَوْ آوَى مُحَدِّثًا؛ فَعَلَيْهِ لَعْنَةُ اللَّهِ
وَالْمَلَائِكَةِ وَالنَّاسِ أَجْمَعِينَ، لَا يَقْبَلُ اللَّهُ مِنْهُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ عَدْلٌ وَلَا صَرْفٌ".¹

Абу Хурайрадан (Аллах андан ыраазы болсун) риваят:
“Пайгамбарыбыз ﷺ Мадина (шаарында бузукулук кылуу) харам. Кимде-ким ал жерде бидаат чыгарса же бидаатчыга жай берип коргосо ага Аллахтын, периштелердин жана жалпы адамдардын каргышы болсун. Аллах Таала андан Кыямат күнү сарфын² (парз амалдарын) жана адили³ (нафил амалдарын) кабыл кылбайт - деди.”

(Муслим 1371)

---

¹ - رواه مسلم (1371).

² Сарф – парз амалдар

³ Адил – нафил амалдар (Улуу имам Суфьян Саури жана көпчүлүк имамдар “сарф” жана “адил” сөздөрүнө ушундай түшүндүрмө берген) Фатхуль Бари 2491.

عن عَلِيِّ بْنِ أَبِي طَالِبٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ
: "لَعَنَ اللَّهُ مَنْ ذَبَحَ لِغَيْرِ اللَّهِ، وَلَعَنَ اللَّهُ مَنْ أَوَى مُحَدِّثًا، وَلَعَنَ اللَّهُ مَنْ لَعَنَ
وَالِدَيْهِ، وَلَعَنَ اللَّهُ مَنْ غَيَّرَ مَنَارَ الْأَرْضِ".¹

Али ибн Абу Толибтен (Аллах андан ыраазы болсун)
риваят: “Аллахтын Элчиси ﷺ кимде-ким Аллахтан
башкага арнап мал сойсо, бидаат ээсине паана берсе,
өзүнүн ата-энесине каргыш кылса жана бөлүнгөн жер
белгисин өзгөртсө, ага Аллахтын каргышы болсун! – деп
айтты.”

(Муслим 1978)

Бул хадистерде кимде-ким Мадина шаарында динге
жаңылык киргизсе жана ошол жаңылык киргизүүчү адамга
паана берсе Аллахтын, периштелердин жана адамдардын
каргышы болсун деп Пайгамбарыбыз ﷺ айткан. Кыямат
күнү Аллах Таала анын парз жана нафил амалдарын кабыл
кылбайт деген сөзү - мусулман адамдын ар бир ишениминде,
тил жана дене менен кылуучу ибадаттарында бидааттан өтө
алыс болуп, ар бир амалында сүннөттөн далил талап кылып,
өтө кылдат мамиле кылуусу зарыл экенинен кабар берет.
Албетте, динге жаңылык киргизүү бардык жерде
кайтарылган. Өзгөчө Мадина шаарында бидаат киргизүү,
күнөө кылуу башка жерлерге салыштырмалуу оор келет.

---

¹ - رواه مسلم (1978).

Амр ибн Салама (Аллах андан ыраазы болсун) айтты: “Биз таң намазынын алдында Абдуллах ибн Масъудду эшигинин алдында намазга чыгышын күтүп олтурчубуз. Ал чыкса аны менен мечитке жөнөчү элек. Бизге Абу Муса Ашъарий келип, (кунясы менен атап):

- Абдурахмандын атасы чыктыбы?

Биз:

- Жок, али чыга элек -дедик.

Ал чыкканча биз менен олтурду. Абдуллах ибн Масъуд чыкканда баарыбыз турдук.

Абу Муса Ашъари:

- Оо Абдурахмандын атасы, мен мечитте колдорунда таштары бар топ-топ болуп отурган адамдарды көрдүм. Ал топтордун арасынан бири “жүз жолу такбир айткыла” – деп буйруса башкалары таштар менен жүз жолу “Аллаху акбар” деп такбир айтышат жана жүз жолу тахлил (Лаа илааха илла Аллахты) айткыла деп буйруса жүз жолу тахлил айтышат жана “жүз жолу тасбих (Субханаллахты) айткыла” деп буйруса жүз жолу тасбих айтышат” – деди.

Анда ибн Масъуд:

- Аларга эмне дедиң?

- Сиздин оюңузду күтүп, эч нерсе дегеним жок – деди. Андан кийин аны менен ошол жамааттардын бирине келдик. Абдуллах ибн Масъуд аларга карап:

- Бул эмне кылып жатканыңар?

Алар:

- Оо Абдурахмандын атасы, биз таштар менен такбир, тахлил жана тасбих айтып жатабыз.

ибн Масъуд:

- (Исламга жаңылык киргизбей) Күнөө иштериңерди санагыла! Оо Мухаммаддын үмөтү, эмне мынча тез эле жамандыкка түшүп жатасыңар? Тигине (карабайсыңарбы) Пайгамбардын ﷺ сахабалары жеткиликтүү жүрүшөт. Анын кийимдери алигиче чирий элек жана идиштери сына элек. Эмне болду силерге? Жаным колунда болгон Зат менен касам ичем, (силер эки жолдун бириндесиңер) силердин бул карманган жолуңар Мухаммаддын ﷺ жолунан да туура, же болбосо силер адашуунун эшигин ачуучу жамаатсыңар – деди.

Алар:

- Оо Абдурахмандын атасы (биз бул амалыбыз менен) бир гана жакшылыкты кааладык.

Ибн Масъуд:

- Канчалаган жакшылыкты каалаган адамдар ага жетишкен эмес (ага бир гана сүннөт менен жетишкен). Аллахтын Элчиси ﷺ: **“Бизде ушундай бир жамаат болот, окуган Курандары кекиртегинен ары (жүрөгүнө) өтпөйт”** – деген. Силердин көбүңөр ошолордонбу билбеймин – деп айтып, алардан кайрылып кетти.

Амр ибн Салама Нахрауан күнү ошол олтуруштагы адамдардын баарын хауариждер менен кошулуп бизге кол салышканын көрдүм” – деди.

Хадистин булагы:

Дарими 210

Ибн Абу Шайба 7/553

Табарани 8636

Сахих деп өкүм берген:

Альбани

Адамдар тарабынан динге киргизилген бидаат эки жол менен болот:

Биринчиси – динде түбү болбогон ибадатты киргизүү болсо,

Экинчиси – динде негизи бар болгон ибадатты бурмалоо (кошумчалоо, кемитүү, өзгөртүү жана башка).

Ушул асардагы “субханаллах”, “Аллаху акбар” сөздөрү сүннөттө бар зикирлер. Бирок сүннөттө кандай келсе, ошону менен чектелбей сүннөттөгү зикирлерди өзгөртүү менен бидаат кылгандыгы үчүн Пайгамбардын ﷺ белгилүү сахабасы Абдуллах ибн Масъуд адашууга эшик ачкан жамаатсыңар деп кайтарды. Себеби, алардын динге кошкон бидааты: биринчиден жамаат менен кылынбаган зикирди жамаат менен кылса, экинчиден зикирди таштар менен кылышкан. Мына ушул бидааты менен сүннөткө каршы келишип, динге бидаат киргизүүнүн экинчи (бурмалоо) жолу менен бидаатка кабылышкан.

Дагы бир маселе, ушул асарда “эмне кылып жатасыңар” - деп сураганда, алар өздөрүнүн ниеттери абдан жакшы экенин, Аллахка жакындоо максатында кылып жатканын айтышкан. Бирок ниет канчалык таза болбосун жана максаты канчалык акылга шайкеш болбосун, сүннөткө бир жагынан эле каршы келсе ал кабыл кылынбайт. Амалдын кабыл болуусу үчүн бардык тарабынан сүннөткө туура келүүсү шарт.

Ал эми кээ бирөөлөр бидаатты уажип, мустахаб, мубах, харам, макрух деп бешке бөлүшкөнү жана бидаат хасана, бидаат саййиа (жакшы бидаат, жаман бидаат) деп экиге ажыратуулары туура эмес. Хадиске ачык каршы келет.

Аллахтын Элчиси ﷺ жума кутбаларында динге киргизилген жаңылыктардын баарын бидаат, ал эми бардык бидаат адашуу, бардык адашуу Тозокто деп бидаатты экиге же бешке бөлбөй бардыгын - бидаат деп, ал нерселер адашуу, Тозокко алып барат деген. Ошондой эле сахабалары да эч кандай бөлүктөргө бөлбөй, динге киргизилген бардык жаңылыктарды адамдар акылдары менен “абдан жакшы” деп ойлошсо да, аларды бидаат деп өтө катуу кайтарышкан.

Ал эми дүйнө маселесиндеги жаңы чыгарылган нерселер (мисалы: компьютер, телефон, автоунаа жана башкалар) динге киргизилген бидаат болуп эсептелбейт.

Аллахтын Элчиси ﷺ ушул маселеде айтып кеткен кээ бир хадистерди алып келебиз:

عَنْ جَابِرِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ : كَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ فِي خُطْبَتِهِ، يَحْمَدُ اللَّهُ وَيُثْنِي عَلَيْهِ بِمَا هُوَ أَهْلُهُ، ثُمَّ يَقُولُ : " مَنْ يَهْدِهِ اللَّهُ فَلَا مُضِلَّ لَهُ، وَمَنْ يُضِلَّهُ فَلَا هَادِيَ لَهُ، إِنَّ أَصْدَقَ الْحَدِيثِ كِتَابُ اللَّهِ، وَأَحْسَنَ الْهُدَى هَدْيُ مُحَمَّدٍ وَشَرُّ الْأُمُورِ مُحَدَّثَاتُهَا، وَكُلُّ مُحَدَّثَةٍ بِذَعَةٍ، وَكُلُّ بِذَعَةٍ ضَلَالَةٌ، وَكُلُّ ضَلَالَةٍ فِي النَّارِ.¹

Жабир ибн Абдуллахтан (Аллах андан ыраазы болсун) риваят: “Аллахтын Элчиси ﷺ жума кутбасында Аллахка

---

¹ - رواه أحمد (14984)، ومسلم (867)، والنسائي (1578).

мактоолорду айткандан кийин минтип айтчу: “Аллах кимди туура жолго баштаса аны эч ким адаштыра албайт. Ал эми кимди туура жолдон адаштырса аны эч ким туура жолго баштай албайт. Ырасында эң туура сөз – Аллахтын сөзү (Китеби), эң туура жол – Мухаммаддын жолу. Жаман нерселердин эң жаманы – динге кирген жаңылыктар, динге кирген бардык жаңылык бидаат, бардык бидаат адашуу, бардык адашуу Тозокто.”

Хадистин булагы:

Ахмад 14984

Муслим 867

Насайи 1578

عن عِرْبَاضِ بْنِ سَارِيَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ : صَلَّى بِنَا رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ذَاتَ يَوْمٍ، ثُمَّ أَقْبَلَ عَلَيْنَا فَوَعظَنَا مَوْعِظَةً بَلِيغَةً، ذَرَفَتْ مِنْهَا الْعُيُونُ، وَوَجِلَتْ مِنْهَا الْقُلُوبُ، فَقَالَ قَائِلٌ : يَا رَسُولَ اللَّهِ، كَأَنَّ هَذِهِ مَوْعِظَةُ مُودَعٍ، فَمَاذَا نَعْهَدُ إِلَيْنَا ؟ قَالَ : " أَوْصِيكُمْ بِتَقْوَى اللَّهِ، وَالسَّمْعِ وَالطَّاعَةِ، وَإِنْ عَبْدًا حَبَشِيًّا، فَإِنَّهُ مَنْ يَعِشْ مِنْكُمْ بَعْدِي فَسَيَرَى اخْتِلَافًا كَثِيرًا، فَعَلَيْكُمْ بِسُنَّتِي وَسُنَّةِ الْخُلَفَاءِ الْمَهْدِيِّينَ الرَّاشِدِينَ، تَمَسَّكُوا بِهَا، وَاعْضُوا عَلَيْهَا بِالنَّوَاجِذِ، وَإِيَّاكُمْ وَمُحَدَّثَاتِ الْأُمُورِ ؛ فَإِنَّ كُلَّ مُحَدَّثَةٍ بِدْعَةٌ، وَكُلُّ بِدْعَةٍ ضَلَالَةٌ" ¹.

Ирбад ибн Сариядан (Аллах андан ыраазы болсун) риваят: “Бир күнү Аллахтын Элчиси ﷺ биз менен

¹ - أخرجه أحمد (17142)، أبو داود (4607)، و ابن ماجه (42). صححه الترمذي، ابن حبان و الألباني.

(багымдат) намаз окуп, андан кийин бизге карап, өтө таасирлүү насаат кылды. Анын тасирдүүлүгүнөн көздөрдөн жаш алып, жүрөктөр коркту. Сахабалардын бири:

- О Аллахтын Элчиси ﷺ бул нерсе бизге коштошуу насаатындай болуп жатат. Бизге осуят кылыңыз – деди.

Аллахтын Элчиси ﷺ:

- Силерди Аллахка такыба болушуңарды жана башчыңар хабашалык (эфиопиялык) кул болсо дагы моюн сунууну осуят кылам. Силердин араңардан менден кийин жашай турганыңар көптөгөн келишпестиктерди көрөт. Ошол учурда менин сүннөтүмдү жана туура жолдо болгон халифаларымдын жолун бекем кармангыла! Аны азуу тишиңер менен (тиштеген сыяктуу бекем) кармангыла! Силерди (динге киргизилүүчү бардык) жаңылыктардан катуу эскертем!¹ Бардык жаңы нерселер бидaat, бардык бидaat адашуу” – деди.

Хадистин булагы:

Ахмад 17142

Абу Дауд 4607

Ибн Мажех 42

Сахих деп өкүм берген:

Тирмизи

Ибн Хиббан

Альбани

---

¹ Пайгамбарыбыз ﷺ үмөтүн Куран жана сүннөттө болбогон жаңылыктарды динге киргизүүдөн тыйып, ушул нерседе сак болуусун катуу эскерткен.

Бул хадисте Аллахтын Элчиси ﷺ анык кайтарып, "динге киргизилген бардык жаңылык бидаат, бардык бидаат адашуу" – деп бидаатты экиге, үчкө же бешке бөлгөн эмес. Пайгамбарыбыз ﷺ бардыгын адашуу деген.

Эми бир канча кылымдан кийин кимдир бирөөлөр келип, экиге бөлүнөт дешсе, “аа экиге бөлүнөт турбайбы” – деп, хадисти анын сөзү менен четке кагуу акылга сыйбайт. Бизге Пайгамбарыбыздын ﷺ сүннөтү менен Аллахка ибадат кылуу буйрулганбы же кээ бир кийинки илим ээлеринин жаңылып, хадиске каршы берген фатвалары менен ибадат кылуу буйрулганбы? Албетте, Куран-сүннөттүн негизинде ибадат кылууга буйрулганбыз.

عن عبد الله ابن مسعود رضي الله عنه: "كُلُّ مُحَدَّثَةٍ بِدْعَةٍ وَكُلُّ بِدْعَةٍ ضَلَالَةٌ وَكُلُّ ضَلَالَةٍ فِي النَّارِ".¹

Абдуллах ибн Масъуд (Аллах андан ыраазы болсун) айтты: “(Динге киргизилген) бардык жаңылык бидаат, бардык бидаат адашуу, бардык адашуу – Тозокто.”

Булагы:
Маруазий сунна 93
Сахих деп өкүм берген:
Альбани

---

¹ - رواه المروزي في السنة (93). صححه الألباني.

عن عبد الله ابن عمر رضي الله عنه : كُلُّ بِدْعَةٍ ضَلَالَةٌ وَإِنْ رَأَاهَا النَّاسُ
حَسَنًا.¹

Абдуллах ибн Умар (Аллах андан ыраазы болсун)
айтты: “Бардык бидаат адашуу, аны адамдар жакшы деп
ойлошсо дагы.”

Асардын булагы:
Маруазий сунна 68
Ибн Батто Ибаана 1/339
Сахих өкүм берген:
Альбани

Пайгамбарыбыздын ﷺ хадистерин эң жакшы
түшүнгөн, билген, белгилүү илимдүү сахабаларынан болгон
Абдуллах ибн Масъуд жана Абдуллах ибн Умар бардык
бидаат адашуу экенин, аны адамдар жакшы бидаат деп
ойлошсо дагы, ал Исламда тыюу салынган нерсе экенин
айтышкан. Аллахтын Элчиси ﷺ динге киргизилген
жаңылыктарды бөлбөстөн бардыгын бидаат деп кайтарган
сыяктуу сахабалары дагы бөлбөй, бардыгын бидаат деп
жокко чыгарышкан. Ушундан соң кандай гана илимдүү адам
болбосун бидаатты бир нече түргө бөлүүсү кабыл алынбайт.
Себеби, хадиске жана аны эң мыкты түшүнүп, ага туура амал
кылган сахабаларга каршы келген болот.

---

¹ - رواه المروزي في السنة (68)، الإبانة لابن بطة (339/1) صححه الألباني.

قال أبو حنيفة - رحمه الله : عَلَيْكَ بِالْأَثَرِ وَطَرِيقَةِ السَّأَفِ، وَإِيَّاكَ وَكُلَّ مُحَدَّثَةٍ فَإِنَّهَا بِدْعَةٌ.¹

Абу Ханифа (Аллах аны ырайымына алсын) айтты: “Сен асарды (хадисти) жана алгачкылардын жолун бекем кармангын жана сени (динге киргизилген) бардык жаңылыктардан эскертемин! Себеби, ал нерселер – бидаат.”

(Заммул - калам уа ахлуху 5/207)

قال الإمام مالك رحمه الله : مَنْ ابْتَدَعَ فِي الْإِسْلَامِ بِدْعَةً يَرَاهَا حَسَنَةً، فَقَدْ زَعَمَ أَنَّ مُحَمَّدًا خَانَ الرَّسَالَهَ، لِأَنَّ اللَّهَ يَقُولُ: (الْيَوْمَ أَكْمَلْتُ لَكُمْ دِينَكُمْ) فما لَمْ يَكُنْ يَوْمَئِذٍ دِينًا لَا يَكُونُ الْيَوْمَ دِينًا.²

Имам Малик (Аллах аны ырайымына алсын): “Кимде-ким Исламда бидаат киргизип аны жакшы деп ойлосо, чындыгында Мухаммад ﷺ динди толук жеткирген жок, динге кыянат кылды деп ойлоптур. Себеби, Аллах Таала "Бүгүн силердин диниңерди толуктадым"³ – деп айткан. Эгер ошол учурда дин (толук) болбосо, анда бүгүнкү күндө дагы дин (толук) эмес турбайбы” – деп айткан.

(Шатиби, Алиътисом 1/49)

---

¹ - ذم الكلام وأهله للهروري (207/5).

² - الاعتصام - للشاطبي (49/1).

³ - Куран, Маида сүрөсү 3-аят.

Аллах Таала бизге “ушул адамга ээрчигиле, ошондо туура жолдо болосуңар” – деп жөнөткөн Элчисинен ﷺ бизге сахих хадис келсе өтө илимдүү, акылдуу, такыба, даанышман деп эсептелген бардык адамдардын сөздөрү төмөн коюлуп, анын сөзүн акылга салбай амал кылуу ар бир мусулманга парз болот. Бирок кээ бир адамдар белгилүү имамдардын сөздөрүн катуу урматташкандыгы себептүү, алардын сөздөрүн укканда абдан таасирленип амал кылышат. Бирок бүткүл сахабалардын, илим ээлеринин имамы болгон Аллахтын Элчисинин ﷺ хадиси жеткенде, ага амал кылмак турсун, кебелип дагы койбойт. Албетте, бул көрүнүш анын жүрөгүндө сүннөткө болгон урматтоосу төмөн жана бидаатка болгон сүйүүсү жогору экенинен кабар берет.

Эми бидаат **жакшы бидаат** жана **жаман бидаат** болуп экиге бөлүнөт деп ишенген адамдардын таянган нерселерин алып келип, аларга кыскача жооп беребиз:

Ахли суннада кимде-ким хадистен далил алып келе турган болсо, андан эки нерсе талап кылынат:

Биринчиси: хадистин сахих болуусу.

Экинчиси: алып келген хадиси ошол маселеге туура келүүсү.

Себеби, кээ бирөөлөр башка маселеде айтылган хадисти жаңылып же туура эмес түшүнүп, эч тиешеси болбогон маселеге далил кылып көрсөтүп, өздөрүн да башка адамдарды да туура жолдон адаштырып коюусу толук мүмкүн.

Эми “жакшы бидаат бар” дегендердин алып келген далилдери ушул эки шартка туура келеби же жокпу талдап көрөлү. Жакшылап көңүл буруңуздар.

Адегенде араб тилиндеги “**бидаат**” сөзүнүн тилдик маанисин жана шарияттагы маанисин түшүнүп алуу зарыл.

Тилдеги мааниси – жаңы бир нерсе жасоо, чыгаруу же жаратуу.

Шарияттагы мааниси – шариятта болбогон жаңы ишеним, сөздөр жана амалдардарды динге киргизүү.

Биринчи таянган нерсеси:

عَنْ جَرِيرِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ : جَاءَ نَاسٌ مِنَ الْأَعْرَابِ إِلَى رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، عَلَيْهِمُ الصُّوفُ، فَرَأَى سُوءَ حَالِهِمْ، فَذَأَابَتْهُمْ حَاجَةً، فَحَثَّ النَّاسَ عَلَى الصَّدَقَةِ، فَأَبْطَأُوا عَنْهُ، حَتَّى رُبِّي ذَلِكَ فِي وَجْهِهِ، قَالَ : ثُمَّ إِنَّ رَجُلًا مِنَ الْأَنْصَارِ جَاءَ بِصُرَّةٍ مِنْ وَرَقٍ ، ثُمَّ جَاءَ آخَرُ، ثُمَّ تَتَابَعُوا حَتَّى عُرِفَ السُّرُورُ فِي وَجْهِهِ، فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : "مَنْ سَنَّ فِي الْإِسْلَامِ سُنَّةً حَسَنَةً، فَعَمِلَ بِهَا بَعْدَهُ ؛ كُتِبَ لَهُ مِثْلُ أَجْرِ مَنْ عَمِلَ بِهَا، وَلَا يَنْقُصُ مِنْ أَجُورِهِمْ شَيْءٌ. وَمَنْ سَنَّ فِي الْإِسْلَامِ سُنَّةً سَيِّئَةً، فَعَمِلَ بِهَا بَعْدَهُ ؛ كُتِبَ عَلَيْهِ مِثْلُ وَزْرِ مَنْ عَمِلَ بِهَا، وَلَا يَنْقُصُ مِنْ أَوْزَارِهِمْ شَيْءٌ".¹

Жарир ибн Абдуллах (Аллах андан ыраазы болсун) айтты: “Аллахтын Элчисине ﷺ абалдары өтө төмөн, жүндөн

---

¹ - رواه مسلم (1017).

кийим кийишкен, бедуиндерден¹ болгон (жардамга муктаж) адамдар келишти. Аллахтын Элчиси ﷺ алардын абалдары абдан жаман экенин көрүп, адамдарды садака берүүгө үндөдү. Адамдар садака берүүдө кечиккени үчүн Аллахтын Элчисинин ﷺ жүзү өзгөргөнү байкалды. Качан ансарлардан болгон бир адам күмүшүн алып келип, садака кылганда, артынан башка адам ээрчип, андан соң сахабалар бири-бирине ээрчишип, садака кылышты. Ошондо Аллахтын Элчисинин ﷺ жүзүнөн сүйүнгөнү көрүнүп: **“Кимде-ким Исламда жакшы сүннөттү тирилтсе, ага ээрчип канча адам амал кылса, ошончо адамдын сообу жазылат. Алардын сообунан эч нерсеси кемитилбейт. Ал эми кимде-ким Исламда жаман жолду көргөзсө, ага ээрчип канча адам амал кылса, ошончо адамдын күнөөсү жазылат. Алардын күнөлөөрүнүн эч нерсеси кемитилбейт”** – деди.”

(Муслим 1017)

Алар бул хадисте Аллахтын Элчиси ﷺ "кимде-ким жакшы сүннөттү тирилтсе" деген жерин далил кылып айтышат. Бул хадисте аларга далил болчудай Аллахтын Элчиси ﷺ кимде-ким Исламга “жакшы бидаат киргизсе” деп айткан жок. Тескерисинче кимде-ким жакшы сүннөттү тирилтсе деп жатат. Сүннөт деген башка нерсе, бидаат деген башка нерсе. Ошондуктан аалымдар: **“Эгер хадистин**

---

¹ Бедуин – чөлдө жашаган (көчмөн) арабдар.

айтылуу себепин билсеңер, хадисти абдан жакшы түшүнөсүнөр” – дешет.

Хадисте Аллахтын Элчиси ﷺ келген адамдардын жардамга өтө муктаж экенин көргөндө сахабаларды садака берүүгө чакырып, башка риваятында кутба кылып, сахабалардын бири садакасын ийнине араңдан зорго көтөрүп келип бергенин көрүшүп, биринин артынан бири ээрчип, болгон нерселерин садака кылышкан. Мына ушул адам Исламда Пайгамбарыбыздын ﷺ сүннөтү болгон садаканы тирилтип, анын артынан адамдардын ээрчишине себеп болгондугу үчүн Аллахтын Элчиси ﷺ “Кимде-ким Исламда болгон жакшы сүннөттү тирилтсе, ага амал кылып ээрчиген адамдардын сообунан эч нерсе кемитилбей туруп ага дагы сооп жазылат” – деген.

Бул хадистеги "жакшы сүннөт" сөзү менен садаканы, жана ошондой эле Исламда болгон сүннөттөрдү ким тирилтсе, ушундай сооп берилери айтылган.

Ал эми **жакшы сүннөт** деген жерине таянып, Исламда жакшы бидаат бар деп далил кылуу шариятка да, акылга да туура келбейт.

Хадисти өзгөртүү, бурмалоо жана туура эмес түшүнүү, жогорудагы хадисте ачык келген **"исламга киргизилген бардык жаңылыктар бидаат, бардык бидаат адашуу"** – деп таштоого буйрулган эң негизги маанисин жокко чыгарат. Эми хадисте анык келген негизги мааниси бурмалоо жолу менен жокко чыгарылган соң, ага амал кылынбай, жөн гана китептерде жазылып же айтылганынан эмне пайда?

Ал эми кээ бир илим ээлери каталашып бир нерсе айткан болсо, алардын сөздөрү хадисти жокко чыгара албайт. Тескерисинче Куран менен хадиске салыштырылып, туура келсе алынат, туура келбесе кабыл алынбайт.

Экинчи таянган нерсеси:

عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ عَبْدِ الْقَارِي رَحِمَهُ اللَّهُ، خَرَجْتُ مَعَ عُمَرَ بْنِ الْخَطَّابِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، لَيْلَةً فِي رَمَضَانَ إِلَى الْمَسْجِدِ، فَإِذَا النَّاسُ أَوْزَاعٌ مُتَقَرِّفُونَ، يُصَلِّي الرَّجُلُ لِنَفْسِهِ، وَيُصَلِّي الرَّجُلُ فَيُصَلِّي بِصَلَاتِهِ الرَّهْطُ، فَقَالَ عُمَرُ: إِنِّي أَرَى لَوْ جَمَعْتُ هَؤُلَاءِ عَلَى قَارِيٍّ وَاجِدٍ لَكَانَ أَمْثَلًا. ثُمَّ عَزَمَ فَجَمَعَهُمْ عَلَى أَبِي بِنِ كَعْبٍ، ثُمَّ خَرَجْتُ مَعَهُ لَيْلَةً أُخْرَى، وَالنَّاسُ يُصَلُّونَ بِصَلَاةِ قَارِيئِهِمْ، قَالَ عُمَرُ: "نِعْمَ الْبِدْعَةُ هَذِهِ".¹

Абдурахман ибн Абдулқари (Аллах аны ырайымына алсын) айтат: “Мен Рамазандын күндөрүнүн биринде Умар ибн Хаттаб менен мечитке чыктым. Мечитте адамдардын кээ бирлери (таравих) намазын өз алдынча окушса, башкалары (үчтөн-төрттөн) жамаат болуп окугандарын көрүп, Умар (Аллах андан ыраазы болсун) : “Мен буларды бир имамга жыйнаганым жакшы болот го” – деп, кийин Убай ибн Каъбга жыйнады. Биз башка күнү чыкканыбызда, адамдардын бир

---

¹ - رواه البخاري (2010).

имамга уюп окуганын көрүп, Умар (Аллах андан ыраазы болсун) : “Бул жаңы жакшы нерсе болду” – деди.

(Бухари 2010)

Бул асардагы Умардын (Аллах андан ыраазы болсун) (نَعَمْ الْبِدْعَةُ هَذِهِ) “бул жаңы жакшы нерсе” деп араб тилиндеги “бидаат” деген сөздү айтканын далил кылып, **бидаат экиге бөлүнөт**, бул асардагы бидаат “жакшы бидаат” деп айтышкан.

Жогоруда араб тилинде бидаат сөзүнүн тилдеги мааниси жана шарияттагы мааниси бар дедик.

Тилдеги мааниси – жаңы бир нерсе жасоо, чыгаруу же жаратуу.

Шарияттагы мааниси – шариятта болбогон жаңы ишеним, сөздөр жана амалдарды динге киргизүү.

Ахли сунна аалымдары бул асарда Умардын (Аллах андан ыраазы болсун) “бидаат” сөзүн колдонгондо, шарияттагы мааниси менен эмес тилдеги мааниси менен айткан. Себеби, “динге киргизилген бардык бидаат адашуу” деген хадиске каршы чыгып, диндеги бидаат бөлүнүшү мүмкүн эмес деп айтышат.

Бул жерде Умардын (Аллах андан ыраазы болсун) тилдеги маанисин колдонуусунун себеби, - алгач адамдар өз алдынча окуп жүрүшүп, кийин бир имамга кошулганын көргөн.

Мисалы, араб тилинде намаздын дагы тилдеги жана шарияттагы мааниси бар. Намаз арабча “ас-солят” (الصلاة) деп аталат.

- Тидеги мааниси – дуба кылуу.
- Шарияттагы мааниси – Аллахка белгилүү амалдар жана сөздөр менен сыйынып, такбир менен башталып, таслим менен бүтүүчү амал деп аталат.

Эгер адам ушул сөздү колдонуп сүйлөсө, анын дуба кылганын же намаз окуганын, анын сөзүндөгү ишарага жараша билебиз.

Умардын (Аллах андан ыраазы болсун) тарауа намазында элди бир имамга жыйнаганы диндеги жаңы бедаат эмес, тескерисинче Аллахтын Элчиси ﷺ сахабалар менен жамаат болуп окуп, кийин унутулуп калган сүннөттү жаңыртып койгону шарияттагы маанисин эмес тилдеги маанисин максат кылганын билдирет. Буга Айша энебиздин (Аллах андан ыраазы болсун) хадиси далил:

عن عَائِشَةَ أُمِّ الْمُؤْمِنِينَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا، أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ صَلَّى ذَاتَ لَيْلَةٍ فِي الْمَسْجِدِ فَصَلَّى بِصَلَاتِهِ نَاسٌ، ثُمَّ صَلَّى مِنَ الْقَابِلَةِ فَكَثُرَ النَّاسُ، ثُمَّ اجْتَمَعُوا مِنَ اللَّيْلَةِ الثَّلَاثَةِ أَوِ الرَّابِعَةِ، فَلَمْ يَخْرُجْ إِلَيْهِمْ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، فَلَمَّا أَصْبَحَ قَالَ : " قَدْ رَأَيْتُ الَّذِي صَنَعْتُمْ، وَلَمْ

يَمْنَعُنِي مِنَ الْخُرُوجِ إِلَيْكُمْ إِلَّا أَنِّي خَشِيتُ أَنْ تُفْرَضَ عَلَيْكُمْ وَذَلِكَ فِي رَمَضَانَ¹.

Момундардын энеси Айша (Аллах андан ыраазы болсун) айтат: “Аллахтын Элчиси ﷺ күндөрдүн биринде мечитте адамдар менен намаз окуду. Эртеси күнү ошол намазды окуганда, адамдар көбөйүштү. Үчүнчү же төртүнчү күнү адамдар намаз окуу үчүн дагы жыйналганда, Аллахтын Элчиси ﷺ намазга (түнкү намазга) чыккан жок. Таң атканда (багымдаттан кийин): **“Мен силердин кылганыңарды (жыйналганыңарды) көрдүм. Менин чыкпаганымдын себеби – (ал намаздын) силерге парз болуп калышынан корктум”** – деди. Ал Рамазан айында эле.”

(Бухари 1129)

Бул хадисте Аллахтын Элчиси ﷺ Рамазанда сахабалар менен намаз окуйт. Ал үммөтүнө парз болуп калуусунан коркуп, кийинки күндөрү намазга чыккан жок. Аллахтын Элчиси ﷺ дүйнөдөн кайткан соң, албетте таравихтин парз болуп калуу коркунучу жоюлган эле. Умар ибн Хаттаб (Аллах андан ыраазы болсун) ошол Аллахтын Элчиси ﷺ окуган сүннөттү тирилтти. Бул динге киргизилген бидаат эмес, сүннөттө бар ибадатты эле жаңыртканы. Умардын

---

¹ - رواه البخاري (1129).

(Аллах андан ыраазы болсун) бул сөзүн далил кылчудай ал жаңы бидаат киргизген эмес. Динде “жакшы бидаат”, “жаман бидаат” деген нерсе жок. Ошондуктан кээ бирөөлөр, “бидаат экиге бөлүнөт” – деп Умардын (Аллах андан ыраазы болсун) алдыда айтылган сөзүн шарияттагы маанисине бурмалашат. Ошол күмөндүү нерсе менен “бардык бидаат адашуу” деп ачык-айкын айтылган Аллахтын Элчисинин ﷺ хадисине, сахабаларга жана Имам Малик, Ахмад, Бухари жана Муслим сыяктуу белгилүү ахли сунна имамдарына каршы чыгуу туура эмес. Аллахтын Элчиси ﷺ хадисте **“динге киргизилген бардык нерсе бидаат, бардык бидаат адашуу”** – деп айтып жатса, кийинчирээк кимдир бирөөнүн **“бидааттын жакшысы”** да болот дегенине таң каласың!

Эми алардын алып келген хадистери жогорудагы эки шартка жооп бердиби же жокпу?

Ооба, биринчи шартка жооп берди. Алардын алып келген хадистери сахих. Бирок келтирген хадистери каралган маселеге эч кандай тиешеси болбогондуктан экинчи шартка жооп берген жок. Эгерде **“динге киргизилген бардык бидаат адашуу”** – деген хадистерди таштап, алар айткан сыяктуу “жакшы бидаат жана жаман бидаат бар” дей турган болсок дагы, анын жакшы жана жаман экенин кимдин акылы менен өлчөйбүз? Анын аалымынын акылы мененби же тигинин устазынын акылы мененби? Баарыңыздар билесиздер адамдын акылы эч качан бир нерсеге келишпейт. Бири жакшы дегенди, башкасы жаман деши мүмкүн. Ал эми динге киргизилген бардык бидааттарды адамдар акылдары менен жакшы деп ойлогондуктан киргизишкен. Эгерде сенин аалымың бул бидаат десе, тигинин аалымы жок бул жакшы бидаат, эгер сен жакшы деп көрбөсөң биз аны жакшы бидаат

көрөбүз дешип, динге ар бири жакшы көргөн нерсесин киргизүүгө чоң эшик ачылат да, Исламда бидааттар көбөйүп, адамдар Аллахка бидаат менен ибадат кылып калат. Өздөрү адашып, башкаларды дагы адаштырат. Хадисти таштаган себептүү туура жолдон чыгып, Тозокко түшөт. Мына, ошол үчүн динде “жакшы бидаат” деген жок. Динге киргизилген бардык бидаат адашуу, алардын баары Тозокко алып барат.

Ислам дининде Аллахтын алдында ибадат кабыл болуусу үчүн, эки шарт бар. Аларсыз амал кабыл болуусу мүмкүн эмес. Анын бири жүрөккө тийиштүү болсо, экинчиси сырткы амалдарга тийиштүү:

- Ыклас
- Сүннөткө туура келүүсү

1. Ыклас

Мусулмандын ибадаты чын ыкластан жалгыз Аллах үчүн болуусу шарт. Ал эми бирөө көрсүн, уксун деп ибадат кылынса, рия болуп, ал амал кабыл болбойт.

Буга далил:

﴿وَمَا أُمِرُوا إِلَّا لِيَعْبُدُوا اللَّهَ مُخْلِصِينَ لَهُ الدِّينَ حُنَفَاءَ﴾

{البينة: 5}

Алар Аллахтын жалгыз Өзүнө чын ыкластан сыйынууга буйрулушкан эле.

(Куран, Баййина: 5)

2. Сүннөткө туура келүүсү

Мусулмандын кылган амалы бардык жагынан сүннөткө туура келүүсү шарт. Ал эми сүннөткө бир жагынан каршы келсе, бидаат болуп, кабыл болбойт.

Буга далил:

عن عائشة رضي الله عنها ، أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: "مَنْ عَمِلَ عَمَلًا لَيْسَ عَلَيْهِ أَمْرُنَا فَهُوَ رَدٌّ"¹.

Айша энебизден (Аллах андан ыраазы болсун) риваят: “Аллахтын Элчиси ﷺ кимде-ким кандай гана амал кылбасын, анда биздин буйругубуз (Куран-сүннөттө) болбосо - ал амал кайтарылат (кабыл болбойт) – деди.”

(Муслим 1718)

Ахли сунна аалымдары: “Кылынган амал сүннөткө туура келүүсү үчүн алты нерседе шариятка дал келүүсү керек. Эгер шариятта ушул алты нерсеге дал келбесе ал амал туура эмес. Себеби, ал динге киргизилген жаңылык, Аллахтын дининен эмес” – деп айтышкан.

---

¹ - رواه مسلم (1718).

Аллах үчүн кылынган амал шариатка:

- Себебинде
- Түрүндө
- Санында
- Сыпатталган сүрөтүндө
- Убактысында
- Орду-жайында

сүннөттөгүдөй туура келүүсү шарт.

1. Аллах үчүн кылынган амал шариатка **“себебинде”** туура келүүсү шарт.

Кимде-ким Аллах себеп кылбаган нерсени себеп кылып, Аллахка ибадат кылса, ал өзүнө кайтарылат. Анткени Аллах жана Анын Элчиси себеп кылбаган нерсени себеп кылды.

Биринчи мисал: Ар жолу үйгө кирген себептүү, эки рекет намаз окуй бере турган болсо, ал өзүнө кайтарылат. Анткени шариатта үйгө кирүү, эки рекет намаз окууга себеп кылынган эмес. Аллах себеп кылбаган нерсени себеп кылганы үчүн, бедаат болот. Динде, мечитке кирген себептүү, эки рекет намаз мечит акысы катары окулат.

Экинчи мисал: эгер мусулмандар бир күндү майрамдоо керек деп, майрамга себеп кылган болсо, ал нерсе кайтарылат. Анткени Аллах жана Анын Элчиси ﷺ майрам кылууга себеп кылбаган нерсени себеп кылды.

2. Аллах үчүн кылынган амал шариятка “**түрүндө**” туура келүүсү шарт.

Кимде-ким Аллахка шариятта буйрулбаган башка түрү менен ибадат кылса, ал ибадаты кабыл кылынбайт.

Мисалы: Курман Айтта сүннөт боюнча төө, уй, кой союп курмандык чалуу керек болсо, алардын ордуна жылкы союу кабыл болбойт. Себеби, Аллах Таала шариятында буйрубаган түрү менен ибадат кылды. Ал эми, жылкыны курмандык максатында эмес, этин кедейлерге таратып, ошол садака менен Аллахка ибадат кылуу үчүн сойсо, буга уруксат.

3. Аллах үчүн кылынган амал шариятка “**санында**” туура келүүсү шарт.

Кимде-ким кайсы бир ибадатта санынан ашырып кылса, ал кабыл кылынбайт.

Биринчи мисал: Даарат алууда мүчөнү үч жолу жууш сүннөт болсо, бир адам мүчөнү төрттөн жууса, төртүнчүсү кабыл эмес.

Экинчи мисал: Сүннөттө кандайдыр бир сан менен чектелбей келген зикирлерди, намаздарды жана башка ибадаттарды бир санга чектөө бидaat болот. Себеби, Аллахтын Элчиси ﷺ чектебеген нерсени бир санга чектеди.

Кимде-ким сүннөттө келген “Субханаллах”, “Альхамдулиллах” жана “Аллаху акбар” деген жана башка зикирлерди бир санга чектесе, андан далил талап кылынат. Эгер далили болбосо, сүннөттө Аллахтын Элчиси ﷺ чектебеген нерсени чектегендиги үчүн кайтарылат.

4. Аллах үчүн кылынган амал шариятка **“сыпатталган сүрөтүндө”** туура келүүсү шарт.

Кимде-ким Аллахка сүннөттө бар ибадат кылып, бирок сүрөтү кандай болсо ошондой кылбай, бир жерине каршы келсе кабыл эмес.

Мисалы: Адам намаз окуп жатканда, рукудан мурун сажда кылса, намазы туура эмес. Себеби, намаз шариятта көрсөтүлгөн сыпатына каршы келди. Даарат алууда биринчи бутту жууп, анан башка масх тартып, иретин тетири аткарса, сүннөткө каршы келгендиги үчүн туура эмес.

5. Аллах үчүн кылынган амал шариятка **“убактысында”** туура келүүсү шарт.

Эгер бир адам ибадат кылып, шарият койгон убактысына каршы келсе, кабыл эмес.

Мисалы: Кимде-ким Айт намазы окула электе курмандык чалса, кабыл эмес. Анткени шарият белгилеген убактысына каршы келди.

Эгер беш маал намазда убактысы кирбей туруп окуса, намазы кабыл эмес.

Ал эми ким намазды унутуп же уктап калып, үзүрү себептүү белгиленген убактан өткөрүп алса, өткөргөн намаздарын тартиби менен (мисалы Бешим назамын өткөрүп, Асырдын убактысы киргенде эстесе же ойгонсо, биринчи Бешимди, анан Асырды) окуйт, намазы кабыл болот.

6. Аллах үчүн кылынган амал шариатка **“орду-жайында”** туура келүүсү шарт.

Биринчи мисал: Кимде-ким итикафты мечитте эмес, үйдө же медреседе кылса, итикафы туура болбойт. Себеби, анын шариаттагы орду – мечит.

Экинчи мисал: Ажылык амалдарында Арафат өрөөнүндө туруунун ордуна, Муздалифада же башка жерде турган болсо, ажылык туура болбойт. Себеби, сүннөттө келген орду алмаштырылды.

Бидаат кылган адамга Аллах Таала ошол бидаатынан тооба кылууга жардам бербешти туурасында келген хадис:

عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ رَسُوْلُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: "إِنَّ اللَّهَ حَبَبُ التَّوْبَةِ عَنْ كُلِّ صَاحِبٍ بِدْعَةٍ، حَتَّى يَدَعَ بِدْعَتَهُ".¹

Анас ибн Маликтен (Аллах андан ыраазы болсун) риваят: Аллахтын Элчиси ﷺ: **“Аллах Таала бардык бидаат ээлерин (кылган) бидаатын таштамайынча, тооба кылуудан тосуп койгон”** – деп айтты.

Хадистин булагы:

Мунзири 1/66

Табарани 4202

Сахих деп өкүм берген:

Мунзири

Альбани

---

¹ - أخرجه الطبراني في الأوسط (4202)، و المنذري الترغيب والترهيب (61/1). حسنه المنذري و صححه الألباني.

Имам Ахмад ушул хадистин мааниси тууралуу суралганда: “Бидаат ээсине Аллах Таала кылган бидааттан тооба кылууга жеңилдик жана жардам бербейт” – деген.

Сүннөттө жок бидаат амалды кылуучу адам Аллахка ошол нерсе менен жакындап, сүйүктүүсү болуу үчүн жана “Жаннатта даражам көтөрүлөт” деген максатта ибадат кылат. Бул амалдары өзүнө бидаат эмес, ибадат болуп сезилгендиктен, аларды таштап, тооба кылуусу өтө кыйын болот. Сүннөттө жок амалды канчалык ибадат деп эсептебесин, Аллахтын алдында кабыл кылынбайт. Тескерисинче сүннөттө жок нерсеге амал кылгандыгы үчүн азапталат. Ошол үчүн мусулман өзү канчалык жакшы көргөн, ишенген, илимдүү деген адамы айтпасын анын жеткирген ибадатына амал кылбай туруп, Куран-сүннөттөн далил бар-жогун билип алуусу зарыл.

Шайтанга күнөө иштерге караганда, динге киргизилген бидаат сүйкүмдүү, себеби андан адам тооба кылбастыгы туурасында төмөнкү асар келген:

عن سفیان الثوري رحمه الله : الْبِدْعَةُ أَحَبُّ إِلَى إِبْلِيسَ مِنَ الْمَعْصِيَةِ،
وَالْمَعْصِيَةُ يُتَابُ مِنْهَا، وَالْبِدْعَةُ لَا يُتَابُ مِنْهَا.¹

Суфян Саурий (Аллах аны ырайымына алсын) :
Бидаат күнөөлөргө караганда шайтанга өтө сүйкүмдүү.

---

¹ - شرح السنة للبغوي (216/1)

Себеби, адам күнөөдөн тооба кылса, бидааттан тооба кылбайт” – деп айткан.

Асардын булагы:
Шарх сунна, Багавий 1/216

Шайтан үчүн бидаат күнөөлөргө караганда сүйкүмдүүрөөк болуусунун себеби анын орду күнөөгө караганда Аллахтын дининде өтө оор. Ал эми күнөө кылган адам өзүнүн кылгандары күнөө экенинен эч күмөнсүз эле моюнга алып, тооба кылышы баарыбызга белгилүү. Ал эми бидаат кылган адам өзүнүн кылгандары күнөө эмес, тескерисинче ибадат деп эсептегендиктен, андан тооба кылуусу өтө кыйын.

Имам Барбахарий айтат: “Динге кичинекей жаңылыктарды киргизүүдөн өтө сак болгула. Ырасында кичинекей бидааттар кийинчерээк чоң болуп кетет. Бул үмөткө киргизилген бидааттардын баары башында акыйкатка окшош болуп көрүнүп, ошол себептен адамдар ага алданып кирип кеткен жана андан чыга албай калышкан. Кийин ошол бидаат жүрөгүнөн орун ээлеп, ал үчүн дин болуп, натыйжада туура жолго каршы келип, Исламдан чыккан. Аллах сени Өз ырайымына алсын. Бардык эле уккан нерселерге шашылып, тактабастан амал кылбагын, аны сурап, жакшылап карагын. Эгер Аллахтын Элчисинин ﷺ сахабалары ал маселеде сүйлөп, алардан асар келсе, аны бекем карман, андан ашып чектен чыкпагын, болбосо ошол себептүү Тозокко түшөсүң.”

(Шарх сунна 61)

Төртүнчү талап: Пайгамбарыбыздын ﷺ жеке акысында жаңылык киргизбөө

“Мухаммад ﷺ Аллахтын Элчиси жана кулу” – деп ыйман келтирген мусулман үчүн Пайгамбарыбыздын ﷺ акысында жаңылык киргизип, ар кандай нерселерди же майрамдарды чыгаруусу мүмкүн эмес. Ал эми анын акысында жаңылык киргизүү – “Мухаммад ﷺ Аллахтын Элчиси” – деп күбөлүк берүүнү шарият талап кылгандай толук аткарбай, кемиткендик болот. Анткени ал күбөлүккө толук ыйман келтирүү – анын акысында эч кандай жаңылыктарды, бидааттарды чыгарбай, эмнени алып келсе, ошол менен чектелүүнү талап кылат.

عن أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، يَقُولُ : جَاءَ ثَلَاثَةُ رَهْطٍ إِلَى بُيُوتِ أَزْوَاجِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِلَيْهِمْ، يَسْأَلُونَ عَنْ عِبَادَةِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، فَلَمَّا أُخْبِرُوا كَانَتْهُمْ تَقَالُوهَا ، فَقَالُوا : وَأَيْنَ نَحْنُ مِنَ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، قَدْ غَفَرَ لَهُ مَا تَقَدَّمَ مِنْ ذَنْبِهِ وَمَا تَأَخَّرَ ؟ قَالَ أَحَدُهُمْ : أَمَا أَنَا فَإِنِّي أَصْلِي اللَّيْلَ أَبَدًا. وَقَالَ آخَرُ : أَنَا أَصُومُ الدَّهْرَ وَلَا أَفْطِرُ. وَقَالَ آخَرُ : أَنَا أَعْتَزِلُ النِّسَاءَ فَلَا أَتَزَوَّجُ أَبَدًا. فَجَاءَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، فَقَالَ : " أَنْتُمْ الَّذِينَ قُلْتُمْ كَذَا وَكَذَا ؟ أَمَا وَاللَّهِ إِنِّي لَأَخْشَاكُمْ لِلَّهِ وَأَتْقَاكُمْ لَهُ،

لَكِنِّي أَصُومُ وَأُفْطِرُ، وَأُصَلِّي وَأَرْفُدُ، وَأَتَزَوَّجُ النِّسَاءَ، فَمَنْ رَغِبَ عَنِّي سُنَّتِي
فَلَيْسَ مِنِّي".¹

Анас ибн Маликтен (Аллах андан ыраазы болсун) риваят: “Аллахтын Элчисинин ﷺ жубайларынын үйлөрүнө (сахабалардан) үч адам келип, Пайгамбардын ﷺ кылган ибадаттары тууралуу сурашты. Аларга (кандай ибадат кылаарын) айтышканда, алар аны аз көрүшүп:

- Мурунку жана кийинки күнөөлөрү кечирилген Аллахтын Элчиси ﷺ ушундай кылса биз кайда калдык - деп, алардын бири:
- “Мен түнү бою (уктабай) намаз окуйм” – деди. Башкасы:
- “Мен ооз ачпай (дайыма) орозо кармайм” – десе, башкасы:
- “Аялдардан алыс болуп, такыр үйлөнбөйм” – деди. Аллахтын Элчиси ﷺ келип:
- “Баланча-түкүнчө деп айткан силерсинерби?”- деп айтты да:
- “Аллахтын аты менен касам ичемин, силердин аранардан Аллахка көбүрөөк такыбалыкта болуп, көбүрөөк корккон менмин. Бирок мен орозо да кармайм, оозду да ачам жана түндө уктап, (бир бөлүгүндө) намаз окуйм жана аялдарга үйлөнөм. Кимде-ким менин сүннөтүмдөн бет бурса - ал менден эмес” - деди.

(Бухари 5063)

---

¹ - رواه البخاري (5063)

عن أنس بن مالك رضي الله عنه، أَنَّ نَفَرًا مِنْ أَصْحَابِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ سَأَلُوا أَرْوَاحَ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عَنْ عَمَلِهِ فِي السِّرِّ فَقَالَ بَعْضُهُمْ : لَا أَتَزَوَّجُ النِّسَاءَ، وَقَالَ بَعْضُهُمْ : لَا أَكُلُ اللَّحْمَ، وَقَالَ بَعْضُهُمْ : لَا أَنَامُ عَلَى فِرَاشٍ، فَحَمَدَ اللَّهُ وَأَثْنَى عَلَيْهِ، فَقَالَ : " مَا بَالُ أَقْوَامٍ، قَالُوا كَذًا وَكَذًا، لَكِنِّي أُصَلِّي، وَأَنَامُ، وَأَصُومُ، وَأُفْطِرُ، وَأَتَزَوَّجُ النِّسَاءَ، فَمَنْ رَغِبَ عَنْ سُنَّتِي ؛ فَلَيْسَ مِنِّي ".¹

Башка риваятында:

Анас ибн Малик (Аллах андан ыраазы болсун):
 “Сахабалар Пайгамбарыбыздын ﷺ жубайларынан анын үйдө жеке кылчу амалдарынан сурашып, алардын бири айтты:

- “Мен аялдарга үйлөнбөйм” - десе, башка бири:
- “Мен эт жебеймин” – деди. Башкасы айтты:
- “(Намаз окуп,) Төшөккө жатпаймын” - деди. Аллахтын Элчиси (кутбада) Аллахка мактоо айтып, андан соң:
- **“Адамдардын мындай-тигиндей - деп айткандары эмнеси?! (Андай кылбагыла) Мен намаз окуп жана (түндүн бир бөлүгүндө) уктаймын, орозо кармап оозумду да ачамын жана аялдарга үйлөнөм. Кимде-ким менин сүннөтүмөн бет бурса, ал менден эмес” – деди.**

(Муслим 1401)

---

¹ - رواه مسلم (1401).

Бул эки хадисте сахабалардын экөө Пайгамбардын ﷺ сүннөтүндө бар, ибадат болгон түнкү намаз менен ороzonу көбөйтүп, кошумча ибадат кошууну көздөгөн. Башкасы сүннөтүнөн болгон амал – үйлөнүүнү таштайм десе, кийинкиси эт жешти таштоону көздөгөн. Бирок бул кошуу менен кемитүү Аллахтын Элчисинин ﷺ сүннөтүндө жок болгондуктан, ал нерселерге сахабалар амал кылуусунан мурда тыйды. Эгерде динде болгон бир ибадатка жаңылык кошуп же кемитүү мүмкүн болбосо, Аллахтын Элчиси ﷺ ал кошуу же кемитүү себептүү сүннөттөн чыгып кетүүсүн айткан болсо, анда сүннөттө такыр орду-түбү болбогон жаңы ишенимдерди, амалдарды, ибадаттарды, зикирлерди динге киргизүүнү эмне дейбиз? Албетте, бул мүмкүн эмес. **"Динге киргизилген бардык жаңылык – бидаат, бардык бидаат – адашуу"** – бул Аллахтын Элчисинин ﷺ хадиси.

Бул хадистен алчу чоң пайда: адамдын ниет-максаты, ойлору канчалык жакшы болбосун, анын кылган амалы сүннөткө каршы болсо же сүннөттөн бет бурса, ал кабыл болбойт жана ага ээрчип амал кылуу туура эмес.

Адам Аллахтын Элчисинин ﷺ сүннөтүнөн чыгып кетүүсү үчүн, жүздөгөн жаңылык киргизүү шарт эмес. Бир эле жаңылык киргизүү же ага амал кылуу жеткиликтүү.

Ошондуктан Пайгамбардын ﷺ акысында эч кандай бидаат киргизбей, сүннөттөрүнөн бет бурбай, Аллахка ибадат кылууда Анын Элчиси ﷺ кандай кылса, дал ошондой аткаруу керек.

Бешинчи талап: Пайгамбарды ﷺ таухиддин үч түрүндө тең Аллахка шерик кылбоо

Мусулман ибадат кылууда Пайгамбарды ﷺ таухиддин үч түрүндө тең Аллахка шерик кылбоосу керек. Эгер башына балээ жетсе, “Пайгамбар ﷺ, мени куткар!” – деп жардамга чакырылбайт жана кабырына барып, “О Пайгамбар ﷺ, мага шыпаа бер!” же “менин башымдагы машакатты кетир!” – деп андан жардам суралбайт. Мунун баары ширк болуп эсептелет. Ал эми “Пайгамбар ﷺ кабырда тирүү, ага дуба кылса болот, ал кайыпты билет” – дегендер динден өтө эле сабатсыз адамдар.

Аллахтын Элчисине ﷺ тирүү кезинде бир нерсе сурап дуба кылуу шариятта мүмкүн болбосо, өлгөндөн кийин дуба кылуу кантип мүмкүн болмок эле. Ал эми кайсы бир мусулман ага салават айтса, Аллахтын Элчиси ﷺ ага жооп кайтарат деп келген хадистин маанисин түшүндүрүп аалымдар: “рухун кайтарат” дегенди бул жашоодогудай тирүү болот деп түшүнүү туура эмес. Тескерисинче барзак ааламында болгондугу үчүн ошол барзак ааламына жараша тирүүлүк болот. Бул дүйнөнүн тирүүлүгүнө окшобойт. Ал эми барзакта тирүүлүк кандай болорун бир гана Аллах билет” - деп айтышкан. Эң негизгиси ага тирүү кезинде сыйынып, дуба кылуу мүмкүн болбосо, өлгөндөн кийин сыйынуу же дуба кылуу таптакыр мүмкүн эмес.

Аллахтан башка жалган кудайлар **эч нерсеге ээлик кыла албаарын** түшүндүрүү үчүн мисал катары келтирилген кээ бир аяттар.

﴿يَا أَيُّهَا النَّاسُ ضُرِبَ مَثَلٌ فَاستَعِزُّوا لَهُ إِنَّ الَّذِينَ تَدْعُونَ مِنْ دُونِ اللَّهِ لَنْ يَخْلُقُوا ذُبَابًا وَلَوْ اجْتَمَعُوا لَهُ وَإِنْ يَسْلُبْهُمُ الذُّبَابُ شَيْئًا لَا يَسْتَنْقِذُوهُ مِنْهُ ضَعُفَ الظَّالِمُ وَالْمُظْلُومُ﴾

{الحج: 73}

Эй, адамдар! Силерге бир мисал келтирилди, ага кулак төшөп уккула! Силердин Аллахтан башка дуба кылып жаткан кудайларыңардын баары жыйналса дагы (бир) чымын жарата алышпайт. Эгер чымын алардын бир нерсесин тартып алса, алар аны чымындан куткара алышпайт. (Дуба) Талап кылуучу да, талап кылынган (кудайлары) да алсыз.

(Куран, Хаж:73)

Аллах Таала бул аятта акыл ээлерине кайрылып, эң алсыз болгон чымындын мисалында жалган кудайчалардын ушунчалык алсыз жана алардан дуба кылып бир нерсе суроонун акылга сыйбас нерсе экенин эң көркөм түрдө түшүндүрүп койгон.

﴿وَالَّذِينَ تَدْعُونَ مِنْ دُونِهِ مَا يَمْلِكُونَ مِنْ قِطْمِيرٍ ﴿١٣﴾ إِنَّ تَدْعُوهُمْ لَا يَسْمَعُوا دُعَاءَكُمْ وَلَوْ سَمِعُوا مَا اسْتَجَابُوا لَكُمْ وَيَوْمَ الْقِيَمَةِ يَكْفُرُونَ بَشْرِكُمْ وَلَا يُنَبِّئُكَ مِثْلُ خَبِيرٍ ﴿١٤﴾﴾

{فاطر: 14-13}

Аллахтан башка дуба кылып жаткан кудайларыңар (курма данегин каптаган) чел кабыкка да ээ эмес. Эгер аларга дуба кылсаңар дубаңарды угушпайт. Эгер уккан болсо дагы, силерге жооп бере алышмак эмес жана Кыямат күнү (аларды Аллахка) шерик кылганыңар үчүн силерден баш тартышат. (Оо Мухаммад) баарынан кабардар (Раббың сыяктуу) эч ким сага мындай кабар бере албайт!

(Куран, Фаатир: 13-14)

Бул аятта алардын Аллахтан башка сыйынган кудайлары курманын эти менен данектин ортосундагы челине да ээлик кыла албаары жана кылган дубаларына эч жооп бере албасы кабарланган. Адамдын башына түшө элек балээлерден сактоону, башына келген балээни кетирүүнү же өзүнө ырыскы берүүсүн ушундай алсыз макулуктардан сурап дуба кылуу кандай гана чоң адашуу!

﴿لَهُ دَعْوَةُ الْحَقِّ وَالَّذِينَ يَدْعُونَ مِنْ دُونِهِ لَا يَسْتَجِيبُونَ لَهُمْ بِشَيْءٍ إِلَّا
كَبْسِطٍ كَفِّهِ إِلَى الْمَاءِ لِيَبْلُغَ فَاهُ وَمَا هُوَ بِبَالِغِهِ وَمَا دُعَاءُ الْكَافِرِينَ إِلَّا فِي
ضَلَالٍ﴾

{الرعد: 14}

Чыныгы дуба (таухид) жалгыз (Аллахка) гана ылайык. Алардын Аллахтан башка дуба кылган кудайлары, аларга эч нерсе менен жооп беришпейт. Алар бир гана (өтө алыстагы) сууну оозуна жеткирүү үчүн эки алаканын созуп, бирок суу жетпеген адамга окшош. Каапырлардын дубалары бир гана адашууда.

(Куран, Роъд: 14)

Аллахка кайрылууда олуяны ортомчу кылып, андан сурап, ага дуба кылгандар так эле алыстагы сууга эки алаканын созуп, суу иче албаган адамдарга окшош. Алардын кылган дубалары адашууда, эч качан жооп келбейт.

﴿إِنَّ الَّذِينَ كَذَّبُوا بِآيَاتِنَا وَاسْتَكْبَرُوا عَنْهَا لَا تُفَتَّحُ لَهُمْ أَبْوَابُ السَّمَاءِ وَلَا
يَدْخُلُونَ الْجَنَّةَ حَتَّى يَلِجَ الْجَمَلُ فِي سَمِّ الْخِيَاطِ وَكَذَلِكَ نَجْزِي الْمُجْرِمِينَ﴾

{الأعراف: 40}

Ырасында Биздин аяттарыбызды жалганга чыгарып, (кабыл албай) текеберленген адамдар үчүн асман эшиктери ачылбайт. Алар төө ийненин көзүнөн өтмөйүнчө Бейишке киришпейт. (Мына) Күнөөкөрлөрдү ушинтип жазалайбыз!

(Куран, Аъроф: 40)

Аллахтын аяттарын кабыл кылбай каапыр болуп, өмүр бою өз напсилерине ээрчиген, Аллахка шерик кошуп, мушрик болгон адамдар ийненин көзүнөн төө өтүүсү мүмкүн болбогондой, алардын да Жаннатка кирүүсү мүмкүн эмес.

Аллахтан башка жалган кудайлар **бир нерсе жаратмак тургай өздөрү жаратылган макулук экенин тастыктаган аяттар.**

﴿إِشْرَكُونَ مَا لَا يَخْلُقُ شَيْئًا وَهُمْ يُخْلَقُونَ ﴿١٩١﴾ وَلَا يَسْتَطِيعُونَ لَهُمْ نَصْرًا وَلَا أَنْفُسُهُمْ يَنْصُرُونَ ﴿١٩٢﴾﴾

{الأعراف: 191-192}

Эч нерсе жарата албаган, (тескерисинче) өздөрү жаратылган нерселерди (Аллахка) шерик кошушабы?! (Шерик кошкондору) аларга да, өздөрүнө да (эч кандай) жардам бере алышпайт!

(Куран, Аъроф: 191-192)

﴿أَفَمَنْ يَخْلُقُ كَمَنْ لَا يَخْلُقُ أَفَلَا تَذَكَّرُونَ﴾ ۞ وَإِنْ تَعُدُّوا نِعْمَةَ اللَّهِ لَا تُحْصُوهَا ۚ إِنَّ اللَّهَ لَغَفُورٌ رَحِيمٌ ﴿١٨﴾

{النحل: 17-18}

Жараткан (Аллах) менен (эч нерсе) жарата албагандар теңби? Эсиңерге келбейсиңерби?!

Эгер Аллахтын нээматтарын санасаңар чегине жете албайсыңар. Албетте Аллах - Кечиримдүү, Мээримдүү.

(Куран, Нахл: 17-18)

﴿وَالَّذِينَ يَدْعُونَ مِنْ دُونِ اللَّهِ لَا يَخْلُقُونَ شَيْئًا وَهُمْ يُخْلَقُونَ﴾

{النحل: 20}

Алардын (мушриктердин) Аллахтан башка сыйынган кудайлары эч нерсе жарата алышпайт, (тескерисинче) өздөрү жаратылган нерселер.

(Куран, Нахл: 20)

Жогорку аяттарда Аллах Таала тарабынан жаратылган жана өздөрү эч нерсе жаратууга кудурети жок нерселерди

Аллахка теңегендери айтылды. Муну шариат гана эмес, табияты (акылы) бузулбаган адамдын акылы дагы кабыл албоосу анык.

Ырыскыны Аллахтын Өзү гана берээри туурасында келген аяттар.

﴿يَا أَيُّهَا النَّاسُ اذْكُرُوا لِلَّهِ عَلَيْكُمْ هَلْ مِنْ خَلْقٍ غَيْرِ اللَّهِ يَرْزُقُكُمْ مِنْ السَّمَاءِ وَالْأَرْضِ لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ فَأَنْتُمْ تُؤْفَكُونَ﴾

{فاطر: 3}

Оо, адамдар! Аллахтын (силерге) берген нээматын эстегиле! Силерге асман менен жерден ырыскы берген Аллахтан башка жаратуучу барбы? (Жалгыз) Андан башка сыйынууга татыктуу зат жок, (ушундан кийин Ага сыйынбай) кайда баратасыңар?!

(Куран, Фатир: 3)

﴿وَمَا مِنْ دَابَّةٍ فِي الْأَرْضِ إِلَّا عَلَى اللَّهِ رِزْقُهَا وَيَعْلَمُ مُسْتَقَرَّهَا وَمُسْتَوْدَعَهَا كُلٌّ فِي كِتَابٍ مُبِينٍ﴾

{هود: 6}

Жер бетинде (жаратылган) кандай гана жаныбар болбосун, анын ырыскысы Аллахтын кепилдигинде. Ал алардын жатар жерин да, барар жерин да жакшы билет, (мунун баары) ачык Китепте (Ляхфуль-Махфузда) жазылган.

(Куран, Худ: 6)

﴿إِنَّمَا تَعْبُدُونَ مِن دُونِ اللَّهِ أَوْثَنًا وَتَخْلُقُونَ إِفْكًا إِنَّ الَّذِينَ تَعْبُدُونَ مِن دُونِ اللَّهِ لَا يَمْلِكُونَ لَكُمْ رِزْقًا فَابْتَغُوا عِندَ اللَّهِ الرِّزْقَ وَاعْبُدُوهُ وَاشْكُرُوا لَهُ ۚ إِلَيْهِ تُرْجَعُونَ﴾

{العنكبوت: 17}

Ырасында силер Аллахтан башка нерселерге сыйынып, (аларды кудай деп) жалаа жаап жатасыңар! Аллахтан башкага сыйынып жаткан кудайыңар силерге ырыскы берүүгө кудуреттүү эмес. Ырыскыны (жалгыз) Аллахтан сурагыла жана Өзүнө ибадат кылып, Ага шүгүр кылгыла! (Себеби) Анын Өзүнө кайтасыңар.

(Куран, Анкабут: 17)

Бул аяттарда Аллах Таала деңиз түбүндө жана жер бетиндеги эң кичинесинен эң чоңуна чейинки макулуктардын баарына, ошондой эле инсан менен жиндерге дагы ырыскыны жалгыз Аллах Өзү берүүчү экенин айткан. Эгер бизди Аллах жаратып ырыскы берип жатса, биз

сыяктуу эле жаратылып, Анын ырыскысына муктаж болгон макулукка дуба кылып, аны Аллахка теңейбизби?! Жок! Биз мусулмандар ырыскыны, шыпааны, өмүрдү, бакытты жана башка бардык жакшылыктарды жалгыз Аллахтан сурап, ошондой эле бардык жамандыктардан сактоосун жалгыз Аллахтан гана тилеп, Өзүнө гана кулчулук кылабыз.

Аллахтын Өзүнөн башка эч ким кайыпты биле албастыгы туурасында келген кээ бир аяттар.

﴿قُلْ لَا يَعْلَمُ مَنْ فِي السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ الْغَيْبَ إِلَّا اللَّهُ وَمَا يَشْعُرُونَ أَيَّانَ يُبْعَثُونَ﴾

{النمل: 65}

Айткын! Асмандагылар менен жердегилердин эч кимиси кайыпты билбейт, билүүчү жалгыз Аллах жана алар кайрадан качан тирилерин сезишпейт.

(Куран, Намл: 65)

﴿قُلْ لَا أَقُولُ لَكُمْ عِنْدِي خَزَائِنُ اللَّهِ وَلَا أَعْلَمُ الْغَيْبَ وَلَا أَقُولُ لَكُمْ إِنِّي مَلَكٌ إِنِّي أَتَّبِعُ إِلَّا مَا يُوحَىٰ إِلَيَّ قُلْ هَلْ يَسْتَوِي الْأَعْمَىٰ وَالْبَصِيرُ أَفَلَا تَتَفَكَّرُونَ﴾

{الأنعام: 50}

Айткын! Мен силерге Аллахтын казыналары менде деп айтуудан алысмын. Кайыпты да билбеймин жана мен силерге өзүмдү периштемин дебеймин. Мен болгону өзүмө кылынган уахийге гана ээрчиймин. (Жана) Айткын: көрүүчү адам менен сокур адам тең боло алабы? Ойлонбойсуңарбы!

(Куран, Анъам: 50)

﴿وَعِنْدَهُ مَفَاتِيحُ الْغَيْبِ لَا يَعْلَمُهَا إِلَّا هُوَ وَيَعْلَمُ مَا فِي الْبَرِّ وَالْبَحْرِ وَمَا تَسْقُطُ
مِنْ وَرَقَةٍ إِلَّا يَعْلَمُهَا وَلَا حَبَّةٍ فِي ظِلْمَةٍ الْأَرْضِ وَلَا رَطْبٍ وَلَا يَابِسٍ إِلَّا فِي
كِتَابٍ مُبِينٍ﴾
{الأنعام: 59}

Кайыптын ачкычтары Аллахтын алдында. Аны жалгыз Аллах гана билет. Ал (Аллах) кургак менен деңиздеги нерселерди жана бир жалбырак түшчү болсо аны да билет. Кара жердин койнундагы дан болсун жана бардык суулуу же кургак нерселер болбосун, бардыгы ачык Китепте (Ляхфуль-Махфузда) бар.

(Куран, Анъам: 59)

﴿قُلْ لَا أَمْلِكُ لِنَفْسِي نَفْعًا وَلَا ضَرًّا إِلَّا مَا شَاءَ اللَّهُ وَلَوْ كُنْتُ أَعْلَمُ الْغَيْبِ
لَأَسْتَكْثَرْتُ مِنَ الْخَيْرِ وَمَا مَسَّنِيَ السُّوءُ إِنْ أَنَا إِلَّا نَذِيرٌ وَبَشِيرٌ لِّقَوْمٍ يُؤْمِنُونَ﴾
{الأعراف: 188}

(Оо Мухаммад) айткын: Мен өзүмө Аллах каалагандан башка пайдага да, зыянга да ээлик кыла албаймын. Эгерде мен кайыпты билген болсом, анда өзүмө көп жакшылыктарды көбөйтмөкмүн жана мага эч кандай жамандык жетмек эмес. Мен болгону ыйман келтирген коомду (Жаннат менен) сүйүнчүлөөчү жана (Тозок менен) эскертүүчүмүн.

(Куран, Аьроф: 188)

Бул аяттарда Аллах Таала Өзүнөн башка эч бир зат кайыпты билберин айткан. Ал периште болобу, же пайгамбар болобу, эч кимиси кайыпты билбейт. Ошондуктан баланча пайгамбар же баланча олуя кайыпты билет деп айтуу шариятта катуу тыйылган.

Аллахтын уруксаты жок эч ким эч кимге шапаат кыла албастыгы туурасында келген кээ бир аяттар.

﴿قُلْ لِلَّهِ الشَّفَعَةُ جَمِيعًا ۖ لَهُ مُلْكُ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ ۖ ثُمَّ إِلَيْهِ تُرْجَعُونَ﴾
{الزمر: 44}

Айткын: Бардык шапаат Аллахка гана таандык! Асмандар менен жердин падышалыгы да Аныкы. Кийин Ага кайтарыласыңар.

(Куран, Зумар: 44)

﴿وَلَا تَنْفَعُ الشَّفَعَةُ عِنْدَهُ إِلَّا لِمَنْ أَذِنَ لَهُ﴾

{سبأ: 23}

Аллахтын алдында кылынган шапаат(тар) бир гана Өзү уруксат берген адамга пайда берет.

(Куран, Саба: 23)

﴿يَوْمَئِذٍ لَا تَنْفَعُ الشَّفَعَةُ إِلَّا مَنْ أَذِنَ لَهُ الرَّحْمَنُ وَرَضِيَ لَهُ قَوْلًا﴾

{طه: 109}

Ал күнү Рахман (Аллах) уруксат бергендерге жана сөзүнөн (Аллах) ыраазы болгондорго гана шапаат пайда берет.

(Куран, Тооха: 109)

﴿مَنْ ذَا الَّذِي يَشْفَعُ عِنْدَهُ إِلَّا بِإِذْنِهِ﴾

{البقرة: 255}

Анын уруксатысыз Анын алдында эч ким (эч кимге) шапаат кыла албайт.

(Куран, Бакара: 255)

Кыямат күнү Аллахтын алдында, эч ким өз алдынча каалаган адамына шапаат кыла албайт. Шапаат кылууну ахли сунна аалымдары экиге бөлүшкөн:

Биринчиси, шариятта уруксат берилген шапаат. Анын эки шарты бар:

- 1) шапаат кылуучу адамга Аллахтын уруксат берүүсү шарт.
- 2) шапаат кылына турган адам таухид ээси болуусу шарт.

Экинчиси, шарият тыюу салган шапаат:

- 1) Аллахтын уруксаты жок, өз алдынча шапаат кылуу.
- 2) Аллахка шерик кошкон адамга шапаат кылуу.

Кыямат күнү Аллахтын астында шапаат кылуу үчүн Аллахтын уруксаты керек. Жогорку аяттарда айтылгандай, эч ким өз алдынча эч кимге шапаат кыла албайт жана шапаат кылына турган адам Аллахка шерик кошпогон, таухид ээси болуусу шарт. Ал эми Аллахка шерик кошкон каапыр жана мушрик адамдарга эч качан шапаат кылынбайт. Себеби, алар түбөлүк Тозокто калуучулар.

Кыямат күнү жада калса, Аллахтын Элчиси ﷺ өз алдынча шапаат кыла албайт. Хадисте¹ Пайгамбарыбыз ﷺ Аллахка келип, сажда кылып, мактоолорду айтканда, Аллах Таала **“Башыңды көтөр! Сурагын. Сураганың берилет. Шапаат кыл. Шапаатың кабыл алынат!”** – деп ага уруксат бергенден кийин гана Аллахтын Элчиси ﷺ шапаат кылат. Андан тышкары периштелер, башка пайгамбарлар жана солих адамдар да шапаат кылышат. Бирок ушул шапаат Аллах Таала уруксат бергенден кийин гана ишке ашат. Пайгамбарлар жана солих адамдар дүйнөдөн кайткандан кийин алардан шапаат суралбайт. Себеби, шапаат бир гана Аллахка таандык. Буга далил:

“Бардык шапаат Аллахка гана таандык...”

(Куран, Зумар: 44)

Кимде-ким Аллахтан башкадан шапаат сурай турган болсо, Аллахка шерик кошкон болот. Ошондуктан биз “Оо Аллах, Кыямат күнү Пайгамбардын ﷺ шапаатынан насип кыл” – деп дуба кылсак уруксат. Ал эми Аллахтын Элчиси ﷺ дүйнөдөн өткөндөн кийин “Оо Пайгамбар ﷺ, Кыямат күнү мага шапаатыңан насип кыл” – деп дуба кылуу туура эмес. Себеби, Аллахтын Өзүнө таандык болгон нерсени башкадан сураган болобуз.

---

¹ Муслим 193, Анас ибн Малик риваят кылган.

﴿وَيَعْبُدُونَ مِنْ دُونِ اللَّهِ مَا لَا يَضُرُّهُمْ وَلَا يَنْفَعُهُمْ وَيَقُولُونَ هَؤُلَاءِ شَفَعَتُنَا
عِنْدَ اللَّهِ قُلْ أَتُنَبِّئُونَ اللَّهَ بِمَا لَا يَعْلَمُ فِي السَّمَوَاتِ وَلَا فِي الْأَرْضِ سُبْحَانَهُ
وَتَعَالَى عَمَّا يُشْرِكُونَ﴾

{يونس: 18}

(Мушриктер) Аллахтан башка өздөрүнө зыян да, пайда да бербеген нерселерге ибадат кылышып: "Алар биздин Аллахтын алдында шапаат кылуучуларыбыз" – дешти. (Аларга) Айткын! Силер Аллахка асмандар менен жерде Ал билбеген шериктери бар деп Ага кабар бермексиңерби? Аллах кемчиликтен (мушриктер ойлогон нерсесинен) аруу жана алар кошкон ширктеринен бийик.

(Куран, Юнус: 18)

﴿أَمْ آتَّخَذُوا مِنْ دُونِ اللَّهِ شُفَعَاءَ قُلْ أُولَؤْكَانُوا لَا يَمْلِكُونَ شَيْئًا وَلَا
يَعْقِلُونَ﴾

{الزمر: 43}

Же болбосо, (Мушриктер) Аллахтан башкаларды (өздөрүнө) шапаатчы кылып алыштыбы? (Аларга) Айткын! Алар акылы жок жана эч нерсеге ээлик кыла алышпаса дагыбы?

(Куран, Зумар: 43)

Бул аяттарда адамдар Аллахтан башка баланча пайгамбар, баланча кабыр ээси же баланча олуя Аллахтын алдында бизге шапаат кылат деп ойлошуп, аларга арнап курмандык чалып, бир нерсе атап (назыр кылып), дуба кылгандарды кайтарып, ал кылган нерселери Аллахка кошулган ширк экенинен кабар берген.

Аллахтан башка жалган кудайлар эч кимге пайда да, зыян да жеткире албасын баяндаган аяттар:

﴿وَلَا تَدْعُ مِنْ دُونِ اللَّهِ مَا لَا يَنْفَعُكَ وَلَا يَضُرُّكَ فَإِنْ فَعَلْتَ فَإِنَّكَ إِذَا مِنْ
الظَّالِمِينَ﴾

{يونس: 106}

(Оо Мухаммад) Өзүңө Аллахтан башка зыян да, пайда да бере албаган кудайларга дуба кылбагын! Эгер (дуба) кылчу болсоң, анда сен заалымдардан (мушриктерден) болосуң.

(Куран, Юнус: 106)

﴿وَإِنْ يَمْسَسْكَ اللَّهُ بِضُرٍّ فَلَا كَاشِفَ لَهُ إِلَّا هُوَ وَإِنْ يُرِدْكَ بِخَيْرٍ فَلَا رَادَّ
لِفَضْلِهِ يُصِيبُ بِهِ مَنْ يَشَاءُ مِنْ عِبَادِهِ وَهُوَ الْغَفُورُ الرَّحِيمُ﴾

{يونس: 107}

(Оо Мухаммад) Эгер Аллах сага бир зыян жеткирсе, аны Өзүнөн башка эч ким кетире албайт жана Аллах сага бир жакшылык (жетишин) кааласа, Анын кеңдигин эч ким тосо албайт. Аллах аны пенделеринин ичинен каалаган кулдарына берет. Ал Кечиримдүү, Ырайымдуу.

(Куран, Юнус: 107)

Аллах Таала бул аяттарда сыйынылып жаткан кудайлары эч кимге эч кандай пайда да, зыян да жеткире албастыгын айтып, Аллахтын Элчисин ﷺ алардын эч кимисине сыйынып дуба кылбоосун буйруган.

Ал эми мусулман Аллахтын жалгыз Өзүнө жалбарып дуба кылса, кандай гана нерсени сурабасын, Аллах Таала кабыл кылуучу.

Аллахка эч нерсени шерик кошпой дуба кылса жооп берери туурасында келген аяттар:

﴿أَمَّنْ يُجِيبُ الْمُضْطَرَّ إِذَا دَعَاهُ وَيَكْشِفُ السُّوءَ وَيَجْعَلُكُمْ خُلَفَاءَ الْأَرْضِ ۖ
أَعْلَاهُ مَعَ اللَّهِ قَلِيلًا مَّا تَذَكَّرُونَ﴾

{النمل: 62}

Же болбосо, өтө зарыккан муктаждын дубасына ким жооп берип, (башындагы) балээни ким кетирет? Жана (ким) силерди жер бетине орунбасар кылат? Аллах

менен бирге (сыйынган) башка кудайыңар барбы? (Жок) силер өтө аз ойлоносуңар.

(Куран, Намл: 62)

﴿وَإِذَا سَأَلَكَ عِبَادِي عَنِّي فَإِنِّي قَرِيبٌ أُجِيبُ دَعْوَةَ الدَّاعِ إِذَا دَعَانِ﴾

{البقرة: 186}

(Оо Мухаммад) Эгер кулдарым сенден Мен тууралуу сурашса, (айткын) Мен аларга жакынмын. Эгер дуба кылса, дубасына жооп беремин.

(Куран, Бакара: 186)

﴿وَقَالَ رَبُّكُمْ ادْعُونِي أَسْتَجِبْ لَكُمْ إِنَّ الَّذِينَ يَسْتَكْبِرُونَ عَنْ عِبَادَتِي سَيَدْخُلُونَ جَهَنَّمَ دَاخِرِينَ﴾

{غافر: 60}

Силерге Раббинер айтты: Мага дуба кылгыла, Мен силерге жооп беремин. Ал эми Мага ибадат (дуба) кылуудан текеберленген адамдар, кор болгон абалда Тозокко киришет.

(Куран, Гофир: 60)

Бул аяттарда башына балээ түшүп зарыккан адамдын дубасын Аллахтан башка эч ким кабыл албаары ачык

айтылган. Аллахтын ушундай сөздөрүнөн кийин Аллахтын акысы болгон таухидди жана парз кылынган ибадаттын түрлөрүн жалган кудайларга арноого кантип адамдын дити барат?

Жогорудагы аяттардан кийин Пайгамбарыбызды ﷺ Аллах Таалага эч бир нерсесинде шерик кылуу мүмкүн эмес. Себеби, Пайгамбарыбыз ﷺ адамдардын арасынан динди жеткирүү үчүн тандалган пайгамбарлардын бири. Ага бир нерсени арнагыдай, ал таухиддин үч түрүндө тең эч нерсеге ээлик кыла албайт. Ал болгону динди бизге жеткирүүгө буйрулган. Аллахтын Элчиси ﷺ Пайгамбар болгон күндөн тартып, жаны чыкканча, жалгыз Аллахтын Өзүнө гана сыйынууга чакырып, Ага кандай сыйынуу керектигин сүннөтүндө көрсөткөн.

Алтынчы талап: Аллахтын Элчисинин ﷺ сөздөрүн урматтоо

Тактап айтканда, хадистер и жазылган китепчелерди, баракчаларды таза, жогору коюп, ылайык болбогон жерлерге калтырбоо керек. Бул нерселер анын сөздөрүн кордоонун түрлөрүнөн болуп эсептелет. Ошондой эле, анын тирүү кезинде да, көзү өткөндөн кийин да, мечитинде жүргөндө же ага салам айтуу үчүн кабырына барганда дагы үнүбүздү бийик көтөрбөөбүз зарыл.

Аллах Таала Куранда минтип айтат:

﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ ءَامَنُوا لَا تَرْفَعُوا أَصْوَاتَكُمْ فَوْقَ صَوْتِ النَّبِيِّ وَلَا تَجْهَرُوا لَهُ
بِالْقَوْلِ كَجَهْرِ بَعْضِكُمْ لِبَعْضٍ أَن تَحْبَطَ أَعْمَالُكُمْ وَأَنتُمْ لَا تَشْعُرُونَ﴾
{الحجرات: 2}

Оо ыйман келтиргендер, үнүңөрдү Пайгамбардын үнүнөн жогору көтөрбөгүлө! Бири-биринерге кыйкырып сүйлөгөндөй ага да кыйкырып сүйлөбөгүлө! (Себеби) Силер жакшы амалыңар күйгөнүн сезбей каласыңар.

(Куран, Хужурат: 2)

Ушул аят түшкөндө Пайгамбардын ﷺ алдында кутба кылып жүргөн бийик үндүү Сабит ибн Кайс аттуу сахаба катуу кайгырып, күнү-түнү ыйлап үйүнөн чыга албай калат. Аллахтын Элчиси ﷺ сахабаларына абдан көңүл бургандыктан алардын бары-жогун сурап турган. Ушул

сахабанын жоктугун байкап калып, сахабалардан сураштырганда, алар:

- **Оо Аллахтын Элчиси! Ал сахаба Аллах ушул аятты түшүргөн күндөн тартып үйүндө күнү-түнү ыйлап жатат**” – дешет. Аллахтын Элчиси ﷺ ага барып, аны чакырып келүүсүн талап кылат. Ал келгенде Пайгамбар ﷺ:
- **Оо Сабит! Сени ыйлаткан нерсе эмне?**
Ал:
- Оо Аллахтын Элчиси ﷺ, менин үнүм бийик болгон адаммын. Ушул аят жеке мага түштүбү деп коркуп жатам. Аллах Таала бул аятта:

“Ага кыйкырып сүйлөбөгүлө! (Себеби) Силер жакшы амалыңар күйгөнүн сезбей каласыңар” – деп жатпайбы? Аллахтын Элчиси ﷺ:

- **Оо Сабит! Жакшы жашап, шахид болуп өлүп, Жаннатка киришиңе ыраазы болбойсуңбу?!** – деп айткан.

Кийин Сабит Аллахтын Элчиси ﷺ кабар бергендей эле, жакшы жашап, шахид болуп, бул дүйнөдөн өткөн.¹

Ошондуктан Аллахтын Элчиси ﷺ өткөндөн кийин да, Анын мечитинде же ага салам жолдоо үчүн кабырына барууда үндөрдү бийик көтөрбөй, жакшы адепте болуу керек.

---

¹ Муслим 19; Анас ибн Малик риваят кылган

عن السَّائِبِ بْنِ يَزِيدَ رَحِمَهُ اللَّهُ، قَالَ : كُنْتُ قَائِمًا فِي الْمَسْجِدِ فَحَصَبَنِي رَجُلٌ فَتَنَظَّرْتُ فَإِذَا عُمَرُ بْنُ الْخَطَّابِ ، فَقَالَ : اذْهَبْ فَأْتِنِي بِهَذَيْنِ، فَجِئْتُهُ بِهِمَا، قَالَ : مَنْ أَنْتُمْ ؟ أَوْ مِنْ أَيْنَ أَنْتُمَا ؟ قَالَا : مِنْ أَهْلِ الطَّائِفِ، قَالَ : لَوْ كُنْتُمَا مِنْ أَهْلِ الْبَلَدِ لَأَوْجَعْتُكُمَا ؛ تَرْفَعَانِ أَصْوَاتَكُمَا فِي مَسْجِدِ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ؟¹

Саиб ибн Язид айтат (Аллах аны ырайымына алсын): “Мен мечитте турган элем, бирөө мени (кичине) таш менен урду. (Бурулуп) карасам ал, Умар ибн Хаттаб (Аллах андан ыраазы болсун) экен. Анын жанына келсем:

- Барып тетиги эки адамды чакырып келгин – деди. Мен аларды чакырып келгенимде (аларга) Умар (Аллах андан ыраазы болсун):
- Силер кайсыл жактансыңар?
Алар:
- Биз Таиф аттуу жерденбиз.
Умар (Аллах андан ыраазы болсун):
- Эгер ушул жерден болгонуңарда Аллахтын Элчисинин ﷺ мечитинде үнүнөрдү көтөргөнүңөр үчүн мен силерди (жазаламакмын) урмакмын – деди.

(Бухари 470)

Бул сахабалар Аллахтын Элчиси ﷺ менен тирүү кезинде дагы, дүйнөдөн өткөндөн кийин дагы чектен чыкпай, Аллах Таала буйругандай адепте болгон сыяктуу, биз дагы ошондой адепте болуубуз талап кылынат.

---

¹ - رواه البخاري (470).

Жыйынтык сөз

Урматтуу окурман! “Лаа илааха илла Аллах, Мухаммадур Расулуллах” келмесинин маанисин, рүкүндөрүн, шарттарын жана талаптарын окуп-билгениңизден кийин, китепти текчелерге таштап койбостон, алган илимиңизге амал кылууга чакырабыз. Анткени илим негизги максат эмес, максат - илим алуу менен ага амал кылуу. Себеби илим алып, ага амал кылбоо – мөмөсү жок дарак сымал. Аллах Таала Куранда илим алып, ага амал кылбагандар тууралуу абдан сонун мисал келтирген:

Тоорат китеби берилип, ага амал кылбагандардын мисалы – китептерди көтөргөн (анын ичинде эмне бар экенин билбеген) эшек сыяктуу.

(Куран, Жума: 5)

Аллах Таала ушул китептен алган илимиңиздерди пайдалуу кылып, амал кылууга тауфик берип жана ал себептүү Жаннатка кирүүңүздү насип кылсын!

Мазмуну

АВТОРДОН.....	3
КИРИШ СӨЗ.....	5
Келменин шарттары тууралуу келген кээ бир хадистер.....	7
Келменин шарттары бар экендиги тууралуу кээ бир аалымдардын асарлары	9
Таухиддин түрлөрү	11
I БӨЛҮМ	14
ЛАА ИЛААХА ИЛЛА АЛЛАХ КЕЛМЕСИНИН ТУУРА МААНИСИ	14
Келменин маанисин баяндаган кээ бир аяттар	15
Келменин кээ бир туура эмес маанилери	18
ЛАА ИЛААХА ИЛЛА АЛЛАХ КЕЛМЕСИНИН РҮКҮНДӨРҮ	22
Биринчи рүкүн: Кайтаруу (четке кагуу) – “Лаа илааха”	22
Экинчи рүкүн: Тастыктоо (бекемдөө) – “илла Аллах”	24
Ширктин кесепети.....	26
ЛАА ИЛААХА ИЛЛА АЛЛАХ КЕЛМЕСИНИН ШАРТТАРЫ	29
Биринчи шарт: Билүү	29
Экинчи шарт: Якын - бекем ишеним	34
Үчүнчү шарт: Ыклас.....	38
Төртүнчү шарт: Чынчылдык	43
Бешинчи шарт: Сүйүү.....	47
Алтынчы шарт: Моюн сунуу.....	51
Жетинчи шарт: Кабыл алуу	55

ЛАА ИЛААХА ИЛЛА АЛЛАХ КЕЛМЕСИНИН ТАЛАПТАРЫ	62
Биринчи талап: Аллахтын жалгыз Өзүнө сыйынуу	62
Экинчи талап: Салих амалдарды кылуу	70
Үчүнчү талап: Аллах кайтарган нерселерден тыйылуу	82
II БӨЛҮМ.....	94
МУХАММАДУР РАСУЛУЛЛАХ КУБӨЛҮГҮНҮН МААНИСИ.....	94
МУХАММАДУР РАСУЛУЛЛАХ КУБӨЛҮГҮНҮН РҮКҮНДӨРҮ.....	97
Биринчи рүкүн: Мухаммад ﷺ - Аллахтын кулу	97
Экинчи рүкүн: Мухаммад ﷺ - Аллахтын Элчиси.....	106
МУХАММАДУР РАСУЛУЛЛАХ КУБӨЛҮГҮНҮН ШАРТТАРЫ	113
Биринчи шарт: Тил менен айтуу	113
Экинчи шарт: Жүрөктөн ыйман келтирүү	116
Үчүнчү шарт: Сүннөтүнө ээрчүү.....	120
Төртүнчү шарт: Кабарына ишенүү.....	129
Бешинчи шарт: Аллахтын Элчисин ﷺ сүйүү	137
Алтынчы шарт: Анын сөзүн жогору коюу	143
МУХАММАДУР РАСУЛУЛЛАХ КУБӨЛҮГҮНҮН ТАЛАПТАРЫ	160
Биринчи талап: Буйруктарына моюн сунуу	161
Экинчи талап: Кайтарган нерселеринен тыйылуу	167
Үчүнчү талап: Бидаат киргизбөө	174
Төртүнчү талап: Пайгамбарыбыздын ﷺ жеке акысында жаңылык киргизбөө.....	204
Бешинчи талап: Пайгамбарды ﷺ таухиддин үч түрүндө тең Аллахка шерик кылбоо.....	208

Алтынчы талап: Аллахтын Элчисинин сөздөрүн урматтоо 227

Жыйынтык сөз 230

Китеп боюнча сунуш-пикирлер үчүн:

mebiamin@gmail.com